

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Josefin Moëll

Brott eller rättighet?

Fallet Åke Green – Om yttrandefrihet och religionsfrihet
kontra hets mot homosexuella

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Per Ole Träskman

Straff- och processrätt

Vårterminen 2005

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund och problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Metod och material	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Uppsatsens disposition	7
2 YTTRANDE- OCH RELIGIONSFRIHET	8
2.1 Inledning	8
2.1.1 FN och mänskliga rättigheter	8
2.2 Yttrande- och religionsfrihet i svensk grundlag	9
2.2.1 Regeringsformen	9
2.3 Praxis	10
2.3.1 JK-beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31	10
2.3.1.1 Kommentar	11
2.3.2 JK-beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30	11
2.3.3 JK-beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31	12
2.4 Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna	12
2.4.1 Inledning	12
2.4.2 Yttrandefrihet Artikel 10	13
2.4.2.1 Inskränkningar i yttrandefriheten	14
2.4.2.2 Praxis	15
2.4.3 Religionsfrihet Artikel 9	16
2.4.3.1 Inskränkningar i religionsfriheten	16
2.4.3.2 Praxis	16
3 HETS MOT FOLKGRUPP	18
3.1 Bakgrund	18
3.1.1 Lagens uppkomst	18
3.1.2 Förändringar fram till dagens lydelse	18
3.2 Sexuell läggning	19

3.2.1	Frågans behandling	19
3.2.2	Skäl till en kriminalisering	20
3.2.3	Invändningar mot lagen	22
3.3	Tillämpning och tolkning av lagen	23
3.3.1	Hot eller uttryck för missaktning	23
3.3.2	Uttalande eller annat meddelande som sprids	25
3.3.3	Folkgrupp eller annan sådan grupp av personer	25
3.4	Inskränkningen av yttrandefriheten	25
3.5	Brottsstruktur och statistisk utveckling	26
3.5.1	Inledning	26
3.5.2	Brottsstruktur	26
3.5.2.1	Särskilt om heilande och symboler	27
3.5.3	Brottsutveckling	28
3.6	Senare praxis	29
3.6.1	Leif Liljeström och Bibeltemplet – Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04	29
4	HOMOSEXUALITET OCH KRISTEN TRO	31
4.1	Vad säger bibeln?	31
4.2	Två olika sätt att bemöta homosexualitet	33
4.2.1	Medvandrarerna –fundamentalistisk bibelsyn	33
4.2.2	EKHO –historiskt-kritisk bibelsyn	34
5	FALLET ÅKE GREEN	35
5.1	Bakgrund och fakta i målet	35
5.2	Tingsrätten	35
5.2.1	Yrkanden m.m.	35
5.2.2	Tingsrättens bedömning	36
5.3	Hovrätten	39
5.3.1	Yrkanden m.m.	39
5.3.2	Hovrättens bedömning	39
5.4	Riksåklagarens överklagan	41
5.5	Analys av domskäl och överklagande	44
5.5.1	Inledning	44
5.5.2	Jämförelse av domstolarnas bedömning	45
5.5.2.1	Författarens egna reflektioner	46
5.6	Diskussion kring frågeställningarna	48
5.6.1	Vad krävs (i praktiken) för att ett uttalande skall anses utgöra hets mot homosexuella (med avseende på uttalandets lydelse)?	48
5.6.1.1	Författarens egna reflektioner	49
5.6.2	Vilken betydelse tillmäter domstolarna det faktum att uttalandena sker i en predikosituation och har stöd i en religiös urkund?	49
5.6.2.1	Författarens egna reflektioner	51

5.6.3	Vilken betydelse har det för domstolarnas bedömning att den utsatta gruppen är homosexuella?	52
5.6.3.1	Författarens egna reflektioner	55

6 SAMMANFATTANDE AVSLUTNING MED DISKUSSION OCH SLUTSATSER 58

6.1	Inledning	58
6.2	Inskränkningen av friheterna	59
6.3	Predikosituation och religiös urkund	59
6.4	Hets mot homosexuella	60
6.5	Syfte och uppsåt	61
6.6	Avslutande kommentarer	62

BILAGA A: ÅKE GREENS PREDIKAN 64

LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING 72

RÄTTSFALLSFÖRTECKNING 74

Sammanfattning

I januari 2003 utvidgades lagen om hets mot folkgrupp till att även omfatta sexuell läggning. Detta innebär att den som i uttalande eller annat sådant meddelande som sprids, hotar eller uttrycker missaktning för en grupp av personer med anspelning på deras sexuella läggning döms för hets mot folkgrupp. Lagen om hets mot folkgrupp innebär en inskränkning av yttrandefriheten enligt RF 2:12-13. Inskränkningen är närmast gjord med hänsyn till allmän ordning och säkerhet och syftar till att motarbeta olika organisationers spridning av fientlig propaganda mot olika folkgrupper i samhället.

År 2004 kom den nya utvidgade lagen att prövas i domstol för första gången. En pingstpastor stod åtalad för att i en predikan gjort uttalanden som uttryckt missaktning mot homosexuella som grupp. Pastorn hävdade att hans predikan skyddades av hans rätt till religions- och yttrandefrihet. Tingsrätten ansåg att pastorn uppsåtligen gjort uttalanden som klart uttrycker missaktning mot homosexuella som grupp och dömde pastorn till en månads fängelse. Domen överklagades och i hovrätten friades predikan. Hovrätten menade att predikans innehåll anknöt till bibelns budskap på ett sådant sätt att det måste anses som en tillåten utläggning av pastorns trosuppfattning. Domen har överklagats av Riksåklagaren och kommer att tas upp till prövning i Högsta domstolen senare i år.

Fallet har rönt stor uppmärksamhet både nationellt och internationellt. Inom den kristna kyrkan är homosexualitet ett brännande ämne. Den mediala debatten har främst handlat om hur religionsfriheten står sig mot lagen om hets mot folkgrupp. Kristna falanger har krävt att sexuell läggning tas bort från lagrummet medan andra debattörer har hävdats att det inte är en fråga om religionsfrihet. Det har också ifrågasatts om inte hovrätten skulle ha bedömt predikan annorlunda om den hade handlat om t.ex. judar eller muslimer.

Vid prövningen om ett uttalande innebär hets mot folkgrupp skall i huvudsak tre faktorer beaktas. För det första krävs att uttalandet överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion. För det andra skall uttalandet alltid bedömas i sitt sammanhang och för det tredje måste hänsyn tas till motiven bakom uttalandena. Det avgörande blir hur meddelandet framstår vid en objektiv bedömning. I fallet med pingstpastorn tillkommer en religionsfrihetsrättslig aspekt som också vägs in i domstolarnas bedömning.

Religionsfriheten är enligt svensk grundlag en s.k. absolut rättighet. Detta innebär att religionsfriheten såsom den definieras i RF 2:1 inte får inskränkas. Definitionen är dock snävt formulerad och innefattar endast friheten att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Moment i religionsfriheten som är utflöden av andra friheter, t.ex. yttrandefriheten, får

däremot inskränkas i enlighet med vad som gäller för dessa friheter. Följden av detta torde bli att uttalanden i en predikan skall ses som ett uttryck för yttrandefriheten snarare än för religionsfriheten. Vad som således måste undersökas är om uttalandena överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion. Här går tingsrättens, hovrättens och riksåklagarens meningar isär. Bedömningen beror bl.a. på hur man ser på uttalandena i sitt sammanhang. Hovrätten tar fasta på att uttalandena var ett uttryck för religiös övertygelse och spreds i en predikosituation. Riksåklagaren tillmäter dessa förhållanden liten vikt och understryker att grova kränkningar inte kan rättfärdigas p.g.a. att man inspirerats av en religiös urkund.

Tingsrätten, hovrätten och Riksåklagaren gör även skilda bedömningar avseende pastorns motiv eller syfte med uttalandena. Hovrätten finner inget som tyder på något annat syfte bakom predikan än pastorns avsikt att lägga ut bibelns syn på homosexualitet. Detta anser hovrätten faller utanför det straffbara området. Tingsrätten menar att de grova anklagelser mot homosexuella som predikan innehåller måste ha syftat till att missakta homosexuella som grupp. Riksåklagaren bedömer att predikans innehåll går vida utöver vad som är nödvändigt för att beskriva bibelns inställning till homosexualitet. Pastorn har härtill varit medveten om att homosexuella skulle kunna känna sig kränkta av predikan men har ändå försökt sprida sitt budskap till så många som möjligt. Detta innebär, enligt Riksåklagaren, att rekvisiten för hets mot folkgrupp är uppfyllda.

Vad som slutligen har betydelse i målet är om den svenska lagstiftningen kan tänkas strida mot Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna eller Europadomstolens praxis. Även här skiljer sig tolkningen åt mellan domstolar och Riksåklagare. Enligt Europakonventionen tillåts inskränkningar av religions- och yttrandefriheten under vissa förutsättningar och för vissa ändamål. Den inskränkning som hets mot folkgrupp innebär har ansetts nödvändig i ett demokratiskt samhälle. I hovrätten tillmäts ett av Europadomstolens avgörande stor betydelse. Från fallet *Kokkinakis mot Grekland* drar hovrätten slutsatsen att det endast i sällsynta fall kan komma att bedöma uttalanden som görs i predikosituationer som hets mot folkgrupp. Slutsatsen får givetvis stor betydelse för målets utgång. Riksåklagaren har ifrågasatt hovrättens tolkning. Fallen berör skilda frågor och en analogitolkning mellan fallen är enligt Riksåklagaren olämplig.

Fallet Åke Green visar på en stor osäkerhet i det svenska rättsväsendet och ett misslyckat samspel mellan lagstiftare och rättstillämpare. Det syns en tydlig diskrepans mellan hur mål som rör hets mot homosexuella behandlas i jämförelse med mål som rör t.ex. judar. Efter hovrättens dom synes homosexuella som grupp tvingas tåla grövre angrepp än vad som tidigare godtagits för judar och andra folkgrupper. Detta hänger även samman med en osäkerhet kring hur religionsfriheten skall tolkas. Förhoppningsvis kommer rättsläget att klarna efter Högsta domstolens avgörande i målet.

Förord

Det var en onyanserad debatt som väckte mitt intresse för uppsatsens ämne. En pingstpastor var av tingsrätten dömd till en månads fängelse för hets mot folkgrupp. När hovrättsprövningen av fallet närmade sig spekulerades och diskuterades det friskt i media. Under en tv-debatt¹ där pastor Åke Green själv deltog märktes tydligt vilket känsligt ämne homosexualitet är för den kristna kyrkan. En kvinna från en kristen tidskrift önskade att sexuell läggning togs bort från hetslagstiftningen. Enligt henne fanns det många vetenskapliga rapporter som visade att homosexualitet ledde till pedofili, något som pastorn tog upp i sin predikan.

En annan debattdeltagare pekade på det ökade våldet mot homosexuella och menade att lagstiftningen ger ett ökat och nödvändigt skydd mot detta. Samma debattdeltagare menade också att pastorns predikan gick att finna på nynazistiska hemsidor oftare än på kristna sådana. Han menade att nazistiska och nationalsocialistiska grupper har en negativ inställning till homosexuella och pastorns predikan ger mer bränsle till deras hatiska propaganda.

I media möttes vi av olika budskap beträffande vad saken egentligen handlade om. ”Religionsfrihet kan bli hets mot folkgrupp” skrev Dagens Nyheter² medan ärkebiskop K-G Hammar i en intervju i Kyrkans Tidning sa att Greenfallet inte handlar om religionsfrihet³.

Debatten fick mig att börja fundera kring mänskliga rättigheter och hur konflikter av föreliggande slag skall hanteras. Mina funderingar kretsade kring vad en person får säga egentligen såvida han eller hon har en religiös urkund att stöda sina påståenden på. Skulle uttalandena bedömas annorlunda om det inte var citat hämtade från bibeln eller om det var någon annan skyddad grupp som angripits? Skulle det vara acceptabelt att i yttrandefrihetens namn göra samma uttalanden om till exempel judar?

Mina funderingar var tvungna att få svar och jag valde att formulera frågeställningarna utifrån ett juridiskt perspektiv. Min förhoppning är att jag med denna uppsats kan bidra med en nyanserad och juridisk överblick till debatten.

¹ *Debatt*, debattprogram i SVT 1 2005-01-18 kl 22.00.

² *Religionsfrihet kan bli hets mot folkgrupp*, artikel i DN publicerad 2005-01-29, <http://www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=372283> 2005-02-02 kl 12.39.

³ *Hammar: Greenfallet handlar inte om religionsfrihet*, artikel i Kyrkans Tidning publicerad 2005-01-26, http://www.kyrkanstidning.se/articlepages/200501/26/20050126110852_headline457/20050126110852_headline457.dbp.asp 2005-02-02 kl 12.37.

Förkortningar

AIDS	Acquired immunodeficiency syndrome
BrB	Brottsbalken
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
EKMR	Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna
FN	Förenta Nationerna
HD	Högsta Domstolen
HomO	Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning
JK	Justitiekanslern
KU	Konstitutionsutskottet
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen
RFSL	Riksförbundet för sexuellt likaberättigade
RFSU	Riksförbundet för sexuell upplysning
Rskr	Riksdagsskrivelse
RÅ	Riksåklagaren
SOU	Statens offentliga utredningar
SÄPO	Säkerhetspolisen
TF	Tryckfrihetsförordningen
YGL	Yttrandefrihetsgrundlagen

1 Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Den 20 juli år 2003 höll pingstpastorn Åke Green en predikan i pingstkyrkan i Borgholm. Ämnet för predikan var ”Är homosexualitet en medfödd drift eller onda makters spel med människor?”. Avsikten med predikan var enligt Green att Guds ord och tankar kring homosexualiteten skulle förmedlas till människorna.⁴ I predikan har Green knutit samman bibelcitater som behandlar homosexualitet med egna ord och tolkningar. Bland uttalandena kan som exempel nämnas ”Genom att legalisera då partnerskap mellan män och män och mellan kvinna och kvinna, så kommer det att skapa katastrofer helt enkelt [...] Vi ser det genom AIDS som sprider sig.”⁵

Åke Green hade inbjudit lokal media till sin predikan men då ingen av dessa valde att närvara distribuerade han referat ur predikan till ett antal dagstidningar. När Ölandsbladet publicerade delar ur Greens predikan gjorde Fredrik Johansson, representant för RFSL, en polisanmälan.⁶ Åklagaren valde därefter att väcka åtal mot Green för hets mot folkgrupp. Green hävdade att hans predikan föll inom skyddet för hans rätt till yttrande- och religionsfrihet.⁷

Med få undantag är våra grundlagsskyddade friheter och rättigheter absoluta. De inskränkningar som görs måste vara väl underbyggda och försvarbara i ett demokratiskt samhälle. Den inskränkning som föreliggande uppsats behandlar är då ett utövande av en viss frihet innebär en kriminell handling. Lagrummet om hets mot folkgrupp innefattar sedan 2003 även hets med anspelning på sexuell läggning.

Vad som krävs för att hets på grund av sexuell läggning skall föreligga är dock oklart. Endast ett par fall har prövats av domstol och i målet som ligger till grund för denna uppsats har tingsrätt och hovrätt kommit till motsatta domslut. I målet aktualiseras förutom skyddet för yttrandefriheten även frågan om hur religionsfriheten står sig gentemot hets mot folkgrupp. Problemet som uppstår är att fastställa vems rätt som väger tyngst. Den enskildes rätt att uttrycka sin religiösa övertygelse eller ett kollektivs rätt till det skydd som lagen om hets mot folkgrupp skall tillhandahålla. Ännu ett problem är att bestämma huruvida rekvisiten i brottsbestämmelsen är uppfyllda.

⁴ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 4.

⁵ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 10.

⁶ *Brottsplats Borgholm*, artikel i DN publicerad 2005-01-29, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1159&a=372281> 2005-02-09 kl 13.44.

⁷ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 3.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med uppsatsen är att beskriva och förklara problematiken som uppstår då flera rättigheter kolliderar med varandra. I detta fall handlar det om yttrandefriheten och religionsfriheten kontra rätten till skydd mot att utsättas för en brottslig gärning, hets mot folkgrupp. När detta syfte är uppfyllt tar nästa syfte vid, att utifrån detta analysera ett rättsfall som behandlar ämnet. Syftet med uppsatsen som helhet är att ge ett klagörande bidrag till den debatt som följt på det uppmärksammade rättsfallet om pingstpastorn Åke Green.

Ambitionen med uppsatsen är att också besvara en rad frågeställningar som följer på syftet, framförallt i anslutning till rättsfallsanalysen. Vad krävs (i praktiken) för att ett uttalande skall anses utgöra hets mot homosexuella (med avseende på uttalandets lydelse)? Vilken betydelse tillmäter domstolarna det faktum att uttalandena sker i en predikosituation och har stöd i en religiös urkund? Ytterligare en fråga som jag har med mig under arbetets gång, och som mest är av diskussionskaraktär, är vilken betydelse det har för domstolarnas bedömning att den utsatta gruppen är homosexuella (och inte t.ex. den judiska folkgruppen)? Förhoppningen är att även kunna svara på frågan om vilken av domstolarna som dömt rätt.

1.3 Metod och material

För att uppnå uppställda syften kommer framförallt klassisk juridisk metod att tillämpas. Lagtext, förarbeten och doktrin används för att beskriva och analysera rättsläget. Lagar som behandlas är framförallt den svenska grundlagen, lagen om hets mot folkgrupp samt Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna. Även om det rättsfall som uppsatsen behandlar är det första i sitt slag kommer angränsande relevant praxis att användas, både från Sverige och från Europadomstolen. Den doktrin som används är framförallt svensk litteratur om mänskliga rättigheter samt om straffbestämmelsen hets mot folkgrupp. För att skapa större förståelse för ämnets problematik kommer även litteratur som beskriver bibelns syn på homosexualitet att behandlas. Uppsatsen kompletteras därutöver med inslag bl.a. från den massmediala debatten.

1.4 Avgränsningar

För att göra ämnet hanterbart inom denna uppsats ramar krävs vissa begränsningar. Fokus ligger på rättsfallet om Åke Green och problematiken kring brottsbalksbrottet hets mot folkgrupp. Även om hela lagrummet måste behandlas för att ge en bakgrund och lagteknisk förståelse är det hets mot homosexuella som uppsatsen tar sikte på. Uppsatsen behandlar inte tryckfrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Dock kommer relevanta JK-beslut att användas eftersom dessa avgöranden är vägledande även i BrB-brottet. Det

är endast det svenska rättsläget som är avsett att klargöras även om detta innefattar en del europeisk praxis. Beträffande redogörelsen av rätten till yttrandefrihet och religionsfrihet är syftet inte att ge en heltäckande bild av rättsläget. För att ge en förståelse för rättsfallets problematik är det de för Sverige viktigaste och mest centrala bestämmelserna som berörs.

För en vidare förståelse och insikt beträffande vårt samhälles förhållningssätt till personer med avvikande sexualitet, skulle en genomgång av heteronormens mekanismer ha varit ett värdefullt inslag i uppsatsen. På grund av utrymmesskäl och att avgränsningar måste göras har detta dock lämnats därhän. Författarens förhoppning är att läsaren på annat håll förser sig med sådan information om intresse finns. Litteraturlista finns i källförteckningen.

1.5 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är upplagd på följande vis. Först kommer en presentation av gällande rätt och praxis beträffande de mänskliga rättigheterna yttrandefrihet och religionsfrihet. Det påföljande kapitlet behandlar lagen om hets mot folkgrupp. Kapitlet innefattar en allmän bakgrund till lagens uppkomst och tillämpning samt en beskrivning av hur och varför sexuell läggning kom att inkluderas i lagen. I kapitlet behandlas även konflikten mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp. I kapitlet därefter ges en överblickande beskrivning av bibelns och den kristna kyrkans syn på homosexualitet. Därefter beskrivs rättsfallet Åke Green, både tingsrättsdomen och Göta hovrätts dom samt Riksåklagarens överklagande. Efter rättsfallspresentationen analyseras rättsfallet utifrån vad som framkommit i de föregående kapitlen. Uppsatsen avslutas med ett avsnitt innehållande diskussion och slutsatser.

2 Yttrande- och religionsfrihet

2.1 Inledning

Yttrandefrihetsrätten skyddas på olika håll i lagen beroende på vilken form yttrandet har. Således regleras yttrandefriheten i radio och television samt så kallade tekniska upptagningar i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). När det gäller andra typer av framställningsformer såsom demonstrationer, teater och andra allmänna möten, skyddas dessa av de mer övergripande bestämmelserna i regeringsformen (RF).⁸ Uppsatsens frågeställning rör en predikosituation varför det är bestämmelserna i RF som blir aktuella. Som svensk lag gäller även Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna (EKMR). I detta kapitel kommer att redogöras för bestämmelserna i RF såväl som i EKMR. Vid sidan av yttrandefriheten kommer också religionsfriheten att behandlas. Även om religionsfriheten saknar möjlighet till begränsningar i RF finns möjligheten till inskränkning i EKMR⁹. Religionsfriheten påverkas också av hur yttrandefriheten får begränsas.

2.1.1 FN och mänskliga rättigheter

Förenta Nationerna (FN) har också stadgar om mänskliga rättigheter. Ett internationellt samarbete med att upprätta skydd för mänskliga rättigheter inleddes efter andra världskrigets slut. FN utarbetade härmed den universella deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna (Universal Declaration of Human Rights).¹⁰ FN:s deklARATION är inte juridiskt bindande för FN:s medlemsstater och den innehåller heller inga bestämmelser om enskild klagorätt. För detta krävs att staten tillträder ett fakultativt protokoll som medger att enskilda personers klagomål över brott mot de mänskliga rättigheterna prövas av kommittén för de mänskliga rättigheterna.¹¹

För Sverige och de övriga Europeiska staterna har EKMR kommit att spela en större roll än FN-deklARATIONEN när det gäller klagomål om brott mot de mänskliga rättigheterna. Europakommissionen har sedan 1977 tagit emot över 40 gånger fler klagomål än kommittén för de mänskliga rättigheterna. Skillnaden beror delvis på att det är mer effektivt att föra sin klagan till Europakommissionen.¹² Det kan även antas att människor i Europa är mer medvetna om EKMR:s funktion än om FN-deklARATIONENS. På grund av detta koncentreras framställningen i kapitlet på bestämmelserna i EKMR.

⁸ Axberger, Hans-Gunnar, Strömberg, Håkan, *Yttrandefrihetsrätt*, s 10, Studentlitteratur, Lund 2004.

⁹ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 5.

¹⁰ Danelius, *Mänskliga rättigheter*, 5 uppl., s 16, Norstedts Juridik, Stockholm 1993.

¹¹ Danelius, *Mänskliga rättigheter*, a.a., s 24.

¹² Danelius, *Mänskliga rättigheter*, a.a., s 24.

2.2 Yttrande- och religionsfrihet i svensk grundlag

2.2.1 Regeringsformen

I RF 2:1 stadgas att

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad

1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor,[...]

6. religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion.

Skyddet för yttrandefriheten är dock inte absolut. I RF 2:12-13 framgår under vilka omständigheter som yttrandefriheten (och andra friheter) kan begränsas. I 12 § anges generella förutsättningar för att yttrandefriheten skall få begränsas och i 13 § anges de ändamål som därvid får åberopas.¹³ Sådana begränsningar som får göras i yttrandefriheten saknar motsvarighet beträffande religionsfriheten. Genom att yttrandefriheten i vissa fall får begränsas innebär dock detta i tillämpliga fall en indirekt inskränkning i religionsfriheten.

En begränsning får endast göras för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. Vidare får begränsningen inte utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av samhällets grundvalar. Slutligen får begränsningen av yttrandefriheten inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.¹⁴

De ändamål som får åberopas för en begränsning är hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilda anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det.¹⁵ Vid bedömningen om vilka begränsningar som får ske skall särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter.

Bestämmelserna i RF vänder sig framförallt till lagstiftaren och vad denne skall rätta sig efter. Även om reglerna inte direkt riktar sig till domstolar och myndigheter kan de ha betydelse i rättstillämpningen. Om en åberopad rättsregel bedöms stå i strid med RF kan bestämmelserna däri vara av direkt vikt för avgörandet.¹⁶ Så var fallet bl.a. i ett hovrättsavgörande från 1996 som gällde den så kallade uniformslagen (lag 1947:164). Åtalet, som i målet

¹³ Axberger, Hans-Gunnar, Strömberg, Håkan, a.a. s 10.

¹⁴ RF 2:12 2 st.

¹⁵ RF 2:13 1 st.

¹⁶ Axberger, Hans-Gunnar, Strömberg, Håkan, a.a. s 10.

var grundat på uniformslagen, ogillades eftersom lagens bestämmelser bedömdes vara oförenliga med RF:s stadganden om skydd för yttrandefriheten.¹⁷ Uniformslagen är numera upphävd. Även i mål som rör hets mot folkgrupp är återopande av rätten till yttrandefrihet vanligt.

2.3 Praxis

2.3.1 JK-beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31

Föremålet för ärendet var ett närradioprogram som sänts över Stockholm av Svensk-Arabislamiska förbundet. Anmälaren menade att den ansvarige programutgivaren Ahmed Rami gjort sig skyldig till yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp. JK konstaterade att programmet i huvudsak bestod av bibelcitater och kommentarer till dessa. Enligt JK:s bedömning användes citaten på ett sådant sätt att

”[...] lyssnaren skall inges föreställningen att den till biblisk tid hänförliga karakteristik av den judiska folkgruppen som kommer till uttryck i bibelcitaten är giltig även i fråga om nutidens judar. Härigenom uttrycks i programmet missaktning för folkgruppen judar.”¹⁸

Ahmed Rami förnekade att syftet med programmet varit att uttrycka missaktning för judar såsom folkgrupp. Rami menade att programmet skall ses som ett ställningstagande mot staten Israel och ett fördömande av dess ideologi, sionismen.

JK förnekade inte att syftet med programmet kan ha varit det som Rami uppgivit men kunde inte finna att detta framkommit i programmets framställning. Att utforma ett närradioprogram på förevarande sätt ansåg JK ej vara godtagbart ur yttrandefrihetsrättslig synpunkt. Även om en viss diskussion beträffande Israel förekom dominerades sändningen av nedsättande omdömen av den judiska folkgruppen. JK fortsätter

”I programmet tillskrivs medlemmar av denna folkgrupp karaktärsdrag som uttrycker missaktning för dem. Detta förfaringsätt faller inom straffbudet hets mot folkgrupp även om ett övergripande syfte med programmet må ha varit att driva en åsikt i en aktuell samhällsfråga.”

Med hänvisning till det anförda ansåg JK att det förelåg laga grund för att väcka åtal mot Rami för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp. När JK sedan skulle pröva om det ur allmän synpunkt är lämpligt att åtal väcks blev dock utgången i ärendet en annan. JK anförde

”Urvalet av de bibelcitater som har använts i radioprogrammet är tendentiöst. Citaten skapar, lösryckta ur sitt sammanhang och utan ett historiskt perspektiv, enligt min mening en skev bild av judendomen och av den judiska folkgruppen. Bibelcitaten är i och för sig i stort sett

¹⁷ Axberger, Hans-Gunnar, Strömberg, Håkan, a.a. s 10f.

¹⁸ JK-beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31, s 1.

riktigt återgivna men olika uppfattningar kan framföras om citatens innebörd och deras betydelse för nutida förhållanden.”¹⁹

JK befarade på grund av detta att en prövning i domstol skulle komma att handla om bibelns rätta innebörd och tolkning snarare än om hur en grupp människor i samhället genom programmet utsatts för missaktning. Detta tillsammans med risken att en domstol skulle kunna bedöma brottet som ringa och ej föranleda annan påföljd än böter, gör att JK inte väljer att väcka åtal mot Ahmed Rami.

2.3.1.1 Kommentar

JK:s beslut är enligt min mening inte helt lätt att förstå. På ett sätt kan man säga att JK anser att grund för åtal för hets mot folkgrupp föreligger men väljer att inte väcka åtal på grund av domstolens befarade agerande. Vad JK grundar sina farhågor på eller varför dessa skulle utgöra grund för att inte väcka åtal förklaras inte. De resonemang som JK för kring bibelcitaten är dock mycket intressanta för uppsatsens vidkommande och jag återkommer till beslutet i kapitel 5. Ett visst förbehåll beträffande beslutets giltighet kan vara påkallat med tanke på att det har några år på nacken.

2.3.2 JK-beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30

Ärendet gällde en prövning av om något tryckfrihetsbrott i form av hets mot folkgrupp begåtts beträffande vissa texter i bl.a. bibeln. Eftersom det inte rörde sig om någon skrift som givits ut efter lagens ikraftträdande kunde inte heller någon förundersökning om hets mot folkgrupp inledas. Anmälan uppfattades snarare av JK som att anmälaren ville pröva om texterna överhuvudtaget kan anses som brottsliga och ev. skulle kunna angripas vid en nyutgivning. Av lämplighetsskäl ansåg JK att ett förhandsbesked borde lämnas.

Beträffande de aktuella bibeltexterna menade JK att det finns uttalanden i bibeln som, om de skulle ses isolerat, kunde anses som hets mot homosexuella. Vidare anför JK

”Men uttalandena måste ses i sitt sammanhang och i dagens perspektiv. Uttalandena är gjorda i en helt annan tidsålder. Att de efter århundraden finns kvar i dag i den samling texter som Bibeln utgör kan inte anses innefatta något brott. Det skulle kunna utgöra hets mot homosexuella om uttalandena i dag lyftes fram och uttryckligen återropades på ett nedvärderande sätt mot ett homosexuellt leverne. Men redan den omständigheten att uttalandena existerar i Bibeln kan inte utgöra något sådant hot eller något sådant uttryck för missaktning som gör dem brottsliga.”

Därmed avslutade JK ärendet.

¹⁹ JK-beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31, s 2.

2.3.3 JK-beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31

Ärendet gällde en predikan där pastorn enligt anmälaren uttryckt sig kränkande och nedsättande mot homosexuella. Till anmälan hade bifogats en videoinspelning av predikan. JK:s uppgift blev härmed att undersöka om det fanns anledning att inleda förundersökning mot innehållet på videobandet.

Till att börja med hänvisade JK till lagens förarbeten (se avsnitt 3) och avsikten med denna bestämmelse. Därefter erinrade JK om att man i tryckfrihetsmål hellre skall fria än fälla då tveksamhet råder. Liksom i det ovan refererade ärendet angående bibeltexter om homosexualitet, konstaterade JK att dessa citat isolerat kan anses innefatta missaktning mot homosexuella. Att enbart citera dessa texter, vilket pastorn i förevarande mål i huvudsak gjort, kan dock inte leda till ansvar för hets mot folkgrupp. JK fortsatte

”Om texterna däremot används på ett sätt som är nedvärderande mot eller kränker homosexuella som grupp kan bedömningen ibland bli en annan. [...] Det bör uppmärksammas att uttalandena görs mot bakgrund av en livsåskådning – en religiös bekännelse – med vilken homosexualitet anses oförenlig. Syftet med predikan synes inte ha varit att kränka eller nedvärdera homosexuella utan i stället främst att förklara och lägga ut den trosuppfattning och syn på bibeltexterna som Livets Ord står för. Predikan är också ett inlägg i debatten om förhållandet mellan religionsfriheten och yttrandefriheten å den ena sidan och straffbarhet för vissa uttalanden å den andra.”²⁰

Därmed ansåg JK att uttalandena som gjordes i predikan klart höll sig inom ramen för vad som är tillåtet enligt den yttrandefrihetsrättsliga regleringen. Någon förundersökning i ärendet inleddes således inte.

2.4 Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna

2.4.1 Inledning

Med mellankrigstidens och andra världskrigets övergrepp på de mänskliga rättigheterna i backspeglarna slöt sig under efterkrigstiden nationer samman i kamp om en tryggare värld. Nazismens övergrepp och Förintelsens färd skapade en övertygelse om att det behövdes ett effektivt och målmedvetet skydd mot makthavares förtryck. För att uppnå detta krävdes ett internationellt samarbete och FN anförtroddes uppgiften att utarbeta ett skydd för de mänskliga rättigheterna. FN utarbetade därmed den universella deklarationen om de mänskliga rättigheterna som antogs år 1948.²¹

²⁰ JK-beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31, s 2.

²¹ Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter*, a.a., s 16.

I Europa, som drabbats hårt av världskriget, framstod uppgiften att stärka skyddet för de mänskliga rättigheter som extra angelägen. År 1948 bildades Europarådet vars stadga undertecknades av tio stater. Syftet var att skapa en plattform för ett samarbete mellan europeiska stater med demokrati och rättsstatlighet som grundvalar.²² Detta samarbete innefattande särskilt den angelägna uppgiften att tillsammans verka för att de grundläggande friheterna och mänskliga rättigheterna respekterades.

År 1949 beslutade Europarådets parlamentariska församling om inrättandet av en konvention med effektiva garantier för individens skydd av mänskliga rättigheter. Konventionen skulle grundas på FN:s universella deklaration som trätt i kraft ett år tidigare. Konventionen skulle till skillnad från deklarationen vara rättsligt förbindande för de anslutna staterna samt innefatta ett internationellt övervakningssystem för konventionens efterlevande. Efter ett år var arbetet med den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (hädanefter EKMR) färdigt. Konventionen trädde i kraft år 1953 efter att tio stater ratificerat den.²³ De rättigheter som konventionen behandlar är

- rätten till liv (artikel 2)
- rätten att inte utsättas för tortyr (artikel 3)
- rätten att inte utsättas för slaveri och tvångsarbete (artikel 4)
- rätten till personlig frihet (artikel 5)
- rätten till en rättvis rättegång (artikel 6)
- rätten att inte dömas till straff utan stöd i lag (artikel 7)
- rätten till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8)
- rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 9)
- rätten till yttrandefrihet (artikel 10)
- rätten till församlings- och föreningsfrihet (artikel 11)
- rätten att ingå äktenskap (artikel 12)
- rätten till ett effektivt rättsmedel (artikel 13)
- rätten att inte utsättas för diskriminering (artikel 14)

Sedan ikraftträdandet har konventionen kompletterats med elva tilläggsprotokoll. Protokollen innehåller förtydliganden och utvidganden av konventionens rättigheter såväl som helt nya rättigheter.

2.4.2 Yttrandefrihet Artikel 10

I artikel 10 EKMR stadgas

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

²² Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis –En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, 2 uppl., s 17, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2000.

²³ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 17.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet.

Yttrandefrihetens vikt som en demokratisk grundpelare innebär inte utrymme bara för idéer och information av positiv karaktär. Även sådant som kan chockera, kränka eller störa staten eller delar av befolkningen måste godtas. Ett sådant krav följer av den pluralism, tolerans och vidsynthet utan vilka inget demokratiskt samhälle kan existera. Detta slog Europadomstolen fast i fallet *Handyside mot Storbritannien*.²⁴ Begränsningar av yttrandefriheten måste således hållas restriktiva och vara mycket väl underbyggda.

Framförallt innebär rätten till yttrandefrihet en för staten negativ förpliktelse, att med sina organ *inte* ingripa mot fri spridning av tankar och idéer.²⁵ Men i andra hand medför bestämmelsen även ett positivt agerande från statens sida, att t.ex. med lagstiftning ingripa mot missbruk av yttrandefriheten. Sådant lagstiftning kan vara påbjuden med anledning av att skydda andra rättigheter från kränkningar. Exakt hur vidsträckt den positiva förpliktelsen är för staten är dock oklart.

2.4.2.1 Inskränkningar i yttrandefriheten

Under vilka förutsättningar och för vilka ändamål som yttrandefriheten får begränsas anges i artikel 10:2. Inskränkningen måste vara angiven i lag och tillgodose något av de ändamål som uppräknas i bestämmelsen. Slutligen måste inskränkningen vara nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose något av dessa ändamål. Detsamma gäller också för formföreskrifter, villkor och straffpåföljder som utövandet av yttrandefriheten får underkastas.

De ändamål som uppräknas i artikel 10:2 är många och omfattande varför det sällan är svårt att konstatera att ett ingrepp främjar något av dessa ändamål. Den avgörande frågan blir oftare huruvida ingreppet är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Av Europadomstolens praxis framgår att ordet "nödvändigt" inte skall tolkas bokstavligt. Det handlar istället om att ett "angeläget samhälleligt behov" ("pressing social need") skall föreligga.²⁶ För att avgöra om ett sådant behov existerar tillämpas två principer. Först proportionalitetsprincipen som ställer den enskildes intresse av

²⁴ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 260f.

²⁵ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 262.

²⁶ Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter*, a.a. s 213.

ytrandefriheten mot det allmänna eller enskilda intresse som har motiverat ingreppet. Ingreppet anses som nödvändigt i ett demokratiskt samhälle om man vid avvägningen finner att ingreppet är rimligt.

Den andra principen som vägs in i bedömningen är statens egen frihet (margin of appreciation) att avgöra om ett ingrepp är nödvändigt eller inte.²⁷ Denna frihet är särskilt stor när det rör vitala statliga intressen. Detsamma gäller beträffande moralfrågor, t.ex. frågor om abort, sexualitet och pornografi, där stora kulturella skillnader kan finnas mellan konventionsstaterna. I sådana fall har Europadomstolen ansett att staterna själva i stor utsträckning får avgöra var gränsen för ett ingrepp skall gå.²⁸

2.4.2.2 Praxis

För denna uppsats vidkommande är framförallt fall om inskränkningar till skydd för ärekränkning och förtal samt för allmän moral intressanta. När yttranden i tal eller skrift innefattar en kränkning av en annan persons goda namn eller rykte kommer två rättigheter att stå emot varandra, rätten till yttrandefrihet och rätten till personlig integritet. Detsamma gäller uttalanden som innebär angrepp riktade mot en grupp av människor, till exempel med anledning av etnisk härkomst eller hudfärg.²⁹ Eftersom yttrandefriheten enligt artikel 10:2 får begränsas med hänsyn till ”annans goda namn och rykte eller rättigheter” innebär artikel 10 inget hinder för kriminalisering av rasdiskriminerande yttranden.

En fråga som prövats av Europadomstolen är däremot huruvida det är straffbart att återge rasistiska åsikter som någon annan uttalat.³⁰ I *Jersild mot Danmark* hade den danska journalisten Jersild åtalats för hets mot folkgrupp och dömts till böter. Jersild hade under ett inslag i ett nyhetsprogram i dansk television sänt en intervju med en grupp främlingsfientliga ungdomar. I intervjun framfördes rasistiska åsikter med mycket provocerande ordval. Europadomstolen underströk att Jersild haft för avsikt att genom intervjun ge information om åsikter och attityder som fanns hos vissa grupper i Danmark. Han hade själv titulerat dessa grupper som extremistiska och alls inte visat sig sympatisera med dem. Det aktuella nyhetsinslaget innehöll därtill åsikter av motvikt till intervjun. Vidare menade Europadomstolen att det endast är godtagbart att fälla en journalist för att ha offentliggjort en intervju om mycket starka skäl föreligger. Några sådana skäl ansågs inte föreligga i målet och därmed hade Jersilds yttrandefrihet kränkts.

²⁷ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 267.

²⁸ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 277f.

²⁹ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 326.

³⁰ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 326.

2.4.3 Religionsfrihet Artikel 9

I artikel 9 EKMR stadgas

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar friheten att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.
2. Friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Rätten till religionsfrihet innebär den enskildes rätt att bli och vara medlem i en kyrka och andra religiösa församlingar, samt att dessa samfunds verksamhet är tillåten. Kyrkorna har rätt att värva anhängare och alla är fria att konvertera från en religion till en annan.³¹ Staten måste också tillse att kyrkan får en sådan rättsställning att de religiösa uppgifterna effektivt kan fullgöras. Syftet med artikel 9 är att skydda mot ingrepp i vad som framstår som de centrala delarna i en religion och att försäkra praktiska möjligheter för religionsutövning. Begreppen samvetsfrihet och religionsfrihet måste därför tolkas relativt försiktigt. Europadomstolen har bl.a. fastslagit att en önskan om att få sprida sin aska över sin mark, och propagandaspridande på grund av pacifistisk övertygelse, faller utanför skyddet i artikel 9.³²

2.4.3.1 Inskränkningar i religionsfriheten

Enligt artikel 9:2 får begränsningar av religionsfriheten ske under förutsättning att de är föreskrivna i lag och nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till de intressen som anges. På samma sätt som med yttrandefriheten måste proportionalitetsprincipen tillämpas för att avgöra om inskränkningen är rimlig. Statens frihet att bedöma frågan (margin of appreciation) vägs också in.³³ Inskränkningar enligt artikel 9:2 bör ske restriktivt med tanke på den vikt som en religiös eller ideologisk övertygelse har för den enskilde.

2.4.3.2 Praxis

Vad som får sägas och göras i religionens namn är frågor av stort intresse för uppsatsen. Europadomstolen har prövat ett par fall där representanter för en religion dömts för proselytism. Proselytism innebär försök att påverka en annan person i dennes trosuppfattning genom erbjudanden av förmåner eller med utnyttjande av personens brist på mognad och erfarenhet.³⁴

³¹ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 297.

³² Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 297.

³³ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 302.

³⁴ Danelius, Hans, *En kommentar*, a.a. s 303.

I fallet *Kokkinakis mot Grekland* hade Kokkinakis, som tillhörde Jehovas vittnen, vid ett hembesök försökt förmå en kvinna att överge sin ortodoxa tro. För detta dömdes han av grekisk domstol skyldig till proselytism. Europadomstolen konstaterade att artikel 9 innefattar rätten att påverka andra genom religiös förkunnelse. Rätten får dock begränsas om det rör sig om obehörig påverkan, till exempel utövad genom hjärntvätt eller med våld. Någon sådan obehörig påverkan hade det inte varit fråga om i föreliggande mål. Den inskränkning som Kokkinakis drabbats av ansågs vara oproportionerlig och således inte nödvändig i ett demokratiskt samhälle. Greklands agerande var därmed ett brott mot artikel 9.

I målet *Larissis m.fl. mot Grekland* hade några flygofficerare tillhörande Pingstkyrkan dömts för proselytism. Flygofficerarna hade försökt förmå dels militärer som i rang var underställda dem, dels civila personer, att bli pingstvännen. Europadomstolen kom beträffande civilpersonerna till samma slut som i *Kokkinakis mot Grekland*. Vad det gällde försöken att omvända militärerna ansåg Europadomstolen att detta med hänsyn till det hierarkiska förhållandet var fråga om obehörig påverkan. De grekiska myndigheterna hade därmed haft rätt att ingripa och något brott mot artikel 9 förelåg inte i denna del.

3 Hets mot folkgrupp

3.1 Bakgrund

3.1.1 Lagens uppkomst

Lagen om hets mot folkgrupp stiftades 1948 bl.a. med syftet att förhindra spridning av antisemitisk propaganda³⁵. Det ursprungliga lagrummet var SL 11:7 som stadgade att den, som offentligen hotade, förtalade eller smädade en grupp av befolkningen med viss härstamning eller trosbekännelse, skulle dömas för hets mot folkgrupp till böter eller fängelse. Lagen överfördes sedermera till BrB 16:8 och har reviderats åren 1970, 1982, 1988 och 2003.

Redan innan lagen tillkom dömdes personer för vad vi idag betecknar som hets mot folkgrupp. Det var framförallt antisemitiska aktioner som bestraffades och då under bestämmelserna om förtal och förargelseväckande beteende. Särskilt en person vid namn Einar Åberg var särdeles nitiskt i spridandet av antisemitisk litteratur. Under åren 1941-1945 dömdes Åberg nio gånger till böter för sin verksamhet.³⁶ Efter andra världskriget fortsatte Åberg att sprida antisemitiskt material, bl.a. under påståendet att Förintelsen aldrig ägt rum. När lagen om hets mot folkgrupp väl kom 1948 kom den att kallas Lex Åberg eftersom en anledning till lagens uppkomst var att förhindra Åbergs världsomfattande propagandaspridning.³⁷

3.1.2 Förändringar fram till dagens lydelse

Bestämmelsen i BrB 16:8 om hets mot folkgrupp lyder

Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet. (Lag 2002:80)

Sedan lagens tillkomst har som ovan nämnts flera omarbetningar gjorts. Den första ändringen genomfördes år 1970 genom en utvidgning av tillämpningsområdet för hets mot folkgrupp. Ändringen gjordes i samband med att Sverige ratificerade en av FN:s generalförsamling antagen

³⁵ BRÅ- rapport 2001:7, *Hets mot folkgrupp*, s 12, Fritzes, Tierp 2001.

³⁶ BRÅ- rapport 2001:7, s 11.

³⁷ BRÅ- rapport 2001:7, s 12.

konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Genom utvidgningen bringades svensk lagstiftning i överensstämmelse med konventionens artikel 4.³⁸ I denna artikel fördöms bl.a. all propaganda och alla organisationer som grundar sig på uppfattningar eller teorier att någon persongrupp med visst etniskt ursprung eller av en viss hudfärg är överlägsen någon annan.

Ändringen som gjordes år 1982 innebar att man jämte begreppet folkgrupp gjorde tillägget ”annan sådan grupp av personer”. Anledningen till ändringen var bl.a. att klargöra att befolkningsgruppen ”invandrare” är ett skyddsobjekt enligt bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Att enligt lagrummets lydelse hetsa mot en grupp av personer, t.ex. invandrare i allmänhet, är således straffbart även om gruppen består av människor med olika bakgrund.³⁹

Revideringen 1988 innebar en utvidgning av straffbarheten genom att man strök kravet på att meddelandet skulle vara spritt bland allmänheten. Numer räcker det att meddelandet sprids. Syftet med omformuleringen var att hindra rasistiska organisationers verksamhet.⁴⁰

Den senaste ändringen trädde i kraft 1 januari, 2003 och innebär dels en utvidgning av skyddsobjekten, dels införandet av ett grovt brott. Hets mot folkgrupp med anspelning på sexuell läggning blev härmed straffbart.

3.2 Sexuell läggning

3.2.1 Frågans behandling

Redan år 1984 föreslog utredningen om homosexuellas situation i samhället (SOU 1984:63) att sexuell läggning skulle omfattas av bestämmelsen hets mot folkgrupp.⁴¹ Förslaget behandlades i prop. 1986/87:124. Departementschefen (DepCh) ansåg att det inte förelåg tillräckliga skäl för att föreslå en lagändring och pekade på flera tveksamheter med förslaget. Bl.a. menade han att en grundlagsändring kräver starka skäl och att en sådan ändring endast får ske om den påkallas av ett påtagligt behov. Att några sådana skäl och behov förelåg uppvisades inte i förslaget enligt DepCh. Vidare framhöll han att konsekvenserna av en lagändring i enlighet med förslaget vore oöverblickbara. Som exempel nämndes att en lagändring kunde komma i konflikt med religiösa framställningar.⁴² Med hänvisning till DepCh uppfattning röstades förslaget ned vid riksdagsbehandlingen.

³⁸ Holmqvist, Lena m.fl., *Brottsbalken: en kommentar, Del 2 (13-24 kap.): brotten mot allmänheten och staten m.m.* s 16:35, Supplement 9, jan 2003, Norstedts Juridik, Stockholm 2002.

³⁹ Holmqvist, Lena m.fl., a.a., s 16:39.

⁴⁰ Holmqvist, Lena m.fl., a.a., s 16:40.

⁴¹ Prop. 2001/2002:59, *Hets mot folkgrupp, m.m.* s 30.

⁴² Prop. 2001/2002:59, s 30.

Frågan om en kriminalisering av hets mot homosexuella som grupp har därefter behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. Förslagen har dock mötts av motargument som att en sådan kriminalisering leder till oförutsebara konsekvenser och innebär en omotiverad inskränkning av yttrande- och tryckfriheten. Dessutom har man menat att en lagändring skulle leda till att homosexuella ofrivilligt klumpas ihop till en särskild samhällsgrupp.⁴³

Inrikesdepartementet tillsatte år 1996 en arbetsgrupp med uppgift att motverka och förebygga rasistiskt och främlingsfientligt våld.⁴⁴ I sin rapport Ds 1998:35 ansåg arbetsgruppen att hets mot homosexuella borde likställas med hets mot folkgrupp. Detta grundades bl.a. på att stark antipati mot homosexualitet och homosexuella utgör en viktig del i den rasideologiska och nationalsocialistiska föreställningsvärlden. Den inskränkning av yttrande- och tryckfriheten som lagändringen skulle innebära är välmotiverad menade man i arbetsgruppen. Efter att rapporten presenterats tillsatte regeringen en kommitté med uppgift att bl.a. utreda hets mot homosexuella.⁴⁵ Regeringens förslag, tillika vad kommittén kom fram till i SOU 2000:88, var att hets mot homosexuella skall kriminaliseras.

3.2.2 Skäl till en kriminalisering

I prop. 2001/02:59 fastslår regeringen vilka krav som måste uppfyllas för en kriminalisering kan komma till stånd. Precis som tidigare konstaterats framhålls att en utvidgning av det kriminaliserade området kräver att ett påtagligt behov föreligger. Den handling som straffbeläggs måste vara av typiskt sett straffvärd natur. En straffsanktion måste också leda till att den straffbelagda handlingen kan motverkas på ett tämligen effektivt sätt. Samma överväganden gäller även för de grundlagsändringar som kriminaliseringen påkallar.⁴⁶

Då lagen om hets mot folkgrupp kom 1948 var detta ett sätt att försöka stävja den antisemitiska propaganda som hade stor spridning i Sverige. Lagens huvudskyddsobjekt var de etniska grupper som drabbats Förintelsen, i första hand judar.⁴⁷ Lagen har successivt utvidgats i och med samhällets utveckling. När regeringen skall ta ställning till om sexuell läggning skall inkluderas i lagens skyddsobjekt måste de homosexuellas utsatthet utredas. Den officiella statistiken ger liten vägledning för att uppskatta antal brott med homofobisk bakgrund eftersom offren inte klassificeras efter sexuell läggning.⁴⁸ För att värdera homosexuellas utsatthet för brott har regeringen

⁴³ Prop. 2001/2002:59, s 31.

⁴⁴ SOU 2000:88, *Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella, m.m. Straffansvarets räckvidd*, s 230.

⁴⁵ Prop. 2001/2002:59, s 31.

⁴⁶ Prop. 2001/2002:59, s 32.

⁴⁷ Danowsky, Peter m.fl., *Hets mot folkgrupp – ett brott!* Skrift från DO, Grako HB, Linköping 1988.

⁴⁸ SOU 2000:88, s 227.

istället beaktat SÄPO:s årliga rapporter om brott som innebär hot mot rikets inre säkerhet, där brott med homofobisk bakgrund ingår. Dessutom har Eva Tibys doktorsavhandling *Hatbrott? – homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott* gett värdefulla upplysningar.

SÄPO har sedan 1993 kartlagt brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv. Rapporterna bygger på polisanmälda brott. Enligt SÄPO:s statistik bedömdes 148 brott av 171 anmälningar (som tillsammans omfattade 207 brott) ha tydliga homofobiska inslag. Bland brotten var förtal och förolämpning vanligast förekommande (57 brott) tätt följt av misshandel (42 brott).⁴⁹

Om man ser till det totala antalet anmälda fall av misshandel per år, år 2000 gjordes 58 800 anmälningar⁵⁰, är fallen med homofobisk bakgrund statistiskt sett få. SÄPO menar dock att mörkertalet kan vara stort. Detta gäller både fall som av olika anledningar inte anmäls och anmälda brott där det homofobiska motivet inte framkommer. Förutsättningen för att brottet skall hamna i statistiken är till att börja med att den homosexuelle anmäler incidenten till polisen. Vidare måste anmälaren uppge sin sexuella läggning till polisen och slutligen krävs att denna omständighet är en orsak till brottet.

Enligt Eva Tibys doktorsavhandling om hatbrott finns det underlag för att bekräfta SÄPO:s misstankar om ett stort mörkertal. Tibys avhandling bygger bland annat på en enkätundersökning där 3000 homosexuella personer har förfrågats om sin utsatthet för brott. Av de som besvarade enkäten uppgav 25 procent att de utsatts för brott på grund av sin homosexualitet. Av dessa uppgav så många som 70 procent att de valt att inte anmäla händelsen.⁵¹

Enligt regeringen finns det goda skäl att anta att många av de angrepp som riktats mot homosexuella personer har sin upprinnelse i en utbredd hat-, hot- och hetspropaganda mot homosexuella. Propagandan distribueras bl.a. av olika nationalsocialistiska och rasideologiska organisationer vars värdegrunder inkluderar avsky mot homosexualitet. I en rapport från Inrikesdepartementets arbetsgrupp mot rasistiskt och främlingsfientligt våld (Ds 1998:35) finns exempel på hetspropaganda mot homosexuella i t.ex. så kallad vit makt-musik, skrifter och på Internet.⁵² Denna typ av agitation är relativt vanlig enligt rapporten.

Sammantaget menar regeringen att de homosexuella har och sedan länge har haft en utsatt position som grupp i samhället. Den hetspropaganda som de utsatts för finns det heller inte något egentligt skydd emot. Som följd av

⁴⁹ SOU 2000:88, s 229.

⁵⁰ BRÅ-rapport 2001:10, *Brottsutvecklingen i Sverige 1998-2000* s 39, Fritzes, Stockholm 2001.

⁵¹ SOU 2000:88, s 227.

⁵² Prop. 2001/2002: 59, s 33.

detta anser regeringen att det finns starka skäl för en kriminalisering av hets mot homosexuella. Kriminaliseringen anses välgrundad såväl i BrB som i TF och YGL. Regeringen är noga med att understryka att en kriminalisering inte skall äventyra en saklig diskussion om eller kritik av homosexualitet. Påståenden som görs sig bäst i en fri och saklig debatt bör därmed inte omfattas av kriminaliseringen.⁵³

Det är inte alla typer av sexuella preferenser som innefattas i bestämmelsens ”sexuell läggning”. I arbetet med att skapa en enhetlig och konsekvent lagstiftning har regeringen särskilt tagit hänsyn till hur begreppet sexuell läggning behandlas och används i andra lagbestämmelser. I bl.a. förarbetena till bestämmelserna om olaga diskriminering och diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning anges begreppet omfatta hetero-, homo- och bisexuell läggning. För att skapa en klar och tydlig lagstiftning samt minimera risken för missuppfattningar kring begreppet har denna legaldefinition valts även i föreliggande fall. Utanför begreppet faller därmed transexualitet och transvestism samt sexuella böjelser som pedofili.⁵⁴

3.2.3 Invändningar mot lagen

Under remissrundan av SOU 2000:88 var det tre remissinstanser som opponerade sig mot införandet av sexuell läggning i lagen. Sveriges advokatsamfund menade att kommitténs uppdrag varit för begränsat då det gällt endast de homosexuellas situation. Samfundet ifrågasatte dock inte att de homosexuella är en utsatt grupp i samhället som utgör en målgrupp för hetskampanjer från högerextremistiska grupperingar.⁵⁵ En remissinstans som ställde sig emot förslaget var Sveriges Frikyrkosamråd (FSR). Om förslaget trots allt skulle drivas igenom krävde FSR att det straffbara området tydligare definierades. Särskilt måste det av lagtexten tydligt framgå att inte predikosituationer omfattas av straffbestämmelsen.

FSR:s inställning var att man måste vakta om vetenskapens frihet och att debatten och opinionsbildningen måste vara fri. Vidare hävdade FSR att en kriminalisering kommer att öka polariseringen mellan homosexuella och kyrkan, vilket försvårar för de homosexuella att på ett naturligt vis integreras i kyrkan.⁵⁶ Den tredje remissinstansen som var negativa till förslaget var Frälsningsarmén som ställde sig bakom FSR:s remissyttrande.

Övriga argument som riktats mot en lagändring har bl.a. varit att homosexuella ofrivilligt skulle sorteras in i ett fack som gruppen homosexuell. Ett sådant argument ansåg regeringen sakna hållbarhet i sammanhanget. Som stöd för denna uppfattning påpekade HomO att ett liknande argument kunde höjas för t.ex. gruppen invandrare. Meningen med

⁵³ Prop. 2001/2002:59, s 36.

⁵⁴ Prop. 2001/2002:59, s 40.

⁵⁵ Prop. 2001/2002:59, s 31.

⁵⁶ Prop. 2001/2002:59, s 31f.

lagens formulering ”annan sådan grupp av personer” är endast att gruppen skall bestämmas utifrån den gemensamma nämnare som den kränkande handlingen anspelar på.⁵⁷

3.3 Tillämpning och tolkning av lagen

Till att börja med är det viktigt att understryka att brottet hets mot folkgrupp är ett brott som avser kollektivt bestämda grupper. Enskilda identifierbara individer skyddas inte av bestämmelsen.⁵⁸ Om t.ex. en enskild individ eller en familj blir förföljd eller trakasserad på grund av sin etniska tillhörighet blir andra lagrum tillämpliga. Bestämmelser som kan bli aktuella är t.ex. regler om förtal, förolämpning, olaga hot och ofredande. Någon målsägandetalan är inte möjlig vid brottet hets mot folkgrupp, vilket fastslogs i NJA 1978 s 3.

Vid tillämpning och påföljdsbestämning skall hänsyn tas till att brottet är ett s.k. artbrott.⁵⁹ Med artbrott avses brott som av samhället anses särskilt straffvärda och därför har fängelsestraff som primär påföljd. Exempel på andra artbrott är rattfylleri, vissa typer av misshandel och skattebrott.⁶⁰

Det ställs upp tre rekvisit i brottsbeteckningen. Den brottsliga gärningen skall

- bestå i hot eller uttryck för missaktning,
- skall ske i uttalande eller i annat meddelande som sprids,
- och handlingen skall avse folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.

3.3.1 Hot eller uttryck för missaktning

I den ursprungliga lydelsen var rekvisitet hot, förtal eller smädelse. Liksom dessa ord skulle förstås enligt gängse språkbruk skall också ”hotar” i dagens lagtext tolkas på samma sätt. Således är det inte endast handlingar som kan hänföras till bestämmelserna om olaga hot (BrB 4:5) och olaga tvång (BrB 4:4) som åsyftas.⁶¹ Detsamma gäller för begreppet missaktning, varmed menas inte bara förtal och smädelser, utan även andra kränkande omdömen.

Uttryck för missaktning behöver inte vara direkta utan även indirekta uttalanden kan falla inom det straffbara området. Som exempel dömdes en campingägare för hets mot folkgrupp i fallet NJA 1982 s 128. Campingägaren hade satt upp en skylt med budskapet ”Zigenare får ej

⁵⁷ Prop. 2001/2002:59, s 37.

⁵⁸ Holmqvist, Lena m.fl., a.a., s 16:39.

⁵⁹ SOU 2000:88, s 213f.

⁶⁰ Zila, Josef, *Det straffrättsliga påföljdssystemet*, 2 uppl., s 53, Norstedts Juridik AB, Stockholm 1998.

⁶¹ Prop. 2001/2002:59, s 14.

beträda campingen” vid infarten till sin campingplats. HD fann att agerandet indirekt uttryckte ett omdöme om zigenares egenskaper och uppträdande som måste anses som nedsättande för folkgruppens anseende.⁶² Ett annat exempel på ett uttalande som ansetts uttrycka missaktning var ett klistermärke från Föreningen Sveriges Framtid. Texten på klistermärket löd ”Hur många flyktingar har AIDS? Var trogen ditt eget folk”.⁶³

För att ett uttalande skall falla inom det straffbara området måste det fullt klart överskrida gränserna för en saklig och vederhäftig debatt om gruppen i fråga. Alla uttalanden som kan uppfattas som nedvärderande och förnedrande för en viss folkgrupp är således inte straffbara så länge de håller sig inom ramen för en saklig kritik.⁶⁴

I förarbetena till utvidgningen av lagen till att också omfatta sexuell läggning gör regeringen några ytterligare förtydliganden kring det straffbara området. Särskilt gäller detta hur lagens bokstav skall förhålla sig till den kristna tron. Av de remissinstanser som invänt mot införandet av sexuell läggning som ytterligare ett skyddsobjekt i lagen om hets mot folkgrupp är ju som ovan nämnts Sveriges Frikyrkosamråd framträdande. Regeringen klargör att meningen med lagändringen inte är att förhindra resonemang och diskussioner om homosexualitet, bisexualitet eller heterosexualitet vare sig inom kyrkor eller på andra håll i samhället.⁶⁵ En fri och öppen debatt där homosexuella och andra får bemöta och tillrättalägga felaktiga uppfattningar är enligt regeringen ett måste för att motverka fördomar som annars riskerar att konserveras och leva kvar i det fördolda.

Vidare menar regeringen att uttalanden om t.ex. homosexuella alltid måste bedömas i sitt sammanhang och motiven till uttalandena måste beaktas. Det är en objektiv bedömning som avgör huruvida meddelandet är straffbart eller ej. För att straffbarhet skall föreligga måste det tydligt framgå att gärningsmannen haft uppsåt att sprida ett meddelande som innebär hot eller missaktning mot den aktuella folkgruppen. Att endast citera och diskutera religiösa urkunder är inte straffbart enligt lagen. Dock är det inte tillåtet att använda sådana texter för att hota eller uttrycka missaktning för homosexuella som grupp. Viktigt i sammanhanget är att skilja på uttalanden som behandlar en grups läggning och uttalanden som anspelar på gruppens beteenden. Uttalanden av den förra sorten kan antas uttrycka hot eller missaktning av kollektivet på grund av läggningen medan den senare typen av uttalanden inte tvunget behöver åsyfta en hel grupp som har denna läggning.⁶⁶

⁶² Prop. 2001/2002:59, s 14.

⁶³ BRÅ-rapport 2001:7, s 16.

⁶⁴ Prop. 2001/2002:59, s 15.

⁶⁵ Prop. 2001/2002:59, s 41.

⁶⁶ Prop. 2001/2002:59, s 41f.

3.3.2 Uttalande eller annat meddelande som sprids

Att ett uttalande eller ett meddelande sprids menas att budskapet överförs till personer utanför den helt privata sfären. Ett budskap som sprids inom en sammanslutning eller till en annars begränsad krets av personer kan därmed omfattas av straffansvaret.⁶⁷ Spridningsrekvisitet ställer inga krav på att de personer som ingått i den folksamling där uttalandena ägt rum skall ha lyssnat och tagit till sig budskapet. För straffbarhet räcker det att meddelandet varit ägnat att uppfattas av dessa personer.

Meddelanden kan spridas på olika sätt. Vanligast är att meddelanden sprids muntligen eller skriftligen, men de kan även spridas genom exempelvis bilder och olika slags gester. HD har bl.a. dömt för hets mot folkgrupp vid bärande av nazistiska symboler (hakkors m.m.) och vid s.k. Hitler-hälsning.

3.3.3 Folkgrupp eller annan sådan grupp av personer

Lagen om hets mot folkgrupp syftar som sagt till att skydda kollektivt bestämda grupper samt kollektiv av sådana grupper (t.ex. invandrare). Som också nämnts var det särskilt med syfte på att förhindra antisemitisk propaganda som lagen från början tillkom. Med tiden har begreppet folkgrupp utvidgats och idag åsyftas angrepp som tar sin utgångspunkt i ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning. Något krav ställs inte på att uttalandet direkt skall riktas mot någon särskilt utpekad grupp. Uttalanden som innebär hot eller missaktning som endast medelbart grundas på t.ex. sexuell läggning omfattas också av bestämmelsen.⁶⁸

För straffbarhet behövs inte någon specifik grupp pekats ut. Att göra uttalanden som t.ex. hyllar en viss folkgrupp, såsom ”den vita rasen”, på ett sätt som för andra förmenta folkgrupper måste upplevas som angrepp, är straffbart.

3.4 Inskränkningen av yttrandefriheten

Bestämmelsen om hets mot folkgrupp innebär en inskränkning enligt 2 kap. 13 § RF av den grundlagsfästa yttrandefriheten. Begränsningen är närmast gjord med hänvisning till allmän ordning och säkerhet.⁶⁹ Kriminaliseringen av hets mot folkgrupp med anspelning på sexuell läggning utgör inte ett hinder mot opinionsfriheten eller ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Tillika gäller att vetenskapens frihet alljämt bevaras och att påståenden som bäst bemöts i en öppen och fri debatt inte omfattas av kriminaliseringen.⁷⁰

⁶⁷ Prop. 2001/2002:59, s 15.

⁶⁸ Prop. 2001/2002:59, s 15.

⁶⁹ SOU 2000:88, s 187.

⁷⁰ Prop. 2001/2002:59, s 36.

För att yttrandefriheten i största möjliga mån skall respekteras hänvisas i förarbetena till den så kallade instruktionen i TF 1:4 och YGL 1:5.⁷¹ Enligt instruktionen skall den som dömer över missbruk av yttrande- och tryckfriheten eller vakar över att dessa friheter efterlevs betänka att dessa utgör grundvalarna i ett fritt samhällsskick. Vid bedömningen skall alltid syftet uppmärksammas framför framställningssättet och vid tveksamheter skall man hellre fria än fälla.

3.5 Brottsstruktur och statistisk utveckling

3.5.1 Inledning

Utvecklingen av brottet hets mot folkgrupp började särredovisas i brottsstatistiken år 1990. Den statistik som finns på området visar således framförallt utvecklingen under 1990-talet och framåt. För att få en uppfattning om brottets omfattning m.m. före år 1990 är det endast antalet lagförda för brottet som kan ge en vägledning. I detta avsnitt behandlas i huvudsak brottsutvecklingen från 1990 och framåt.

Genom åren har de brott som praxis behandlar ändrat karaktär. Under perioden från år 1948 fram till början av 1980-talet har domarna främst handlat om personer som bedrivit omfattande publicistisk verksamhet.⁷² Från lagens tillkomst och decennier framöver spreds propagandan i huvudsak genom olika skrifter och flygblad. Genom införandet av närradion i början av 1980-talet kom detta att bli ett nytt medium för att föra ut budskapen till allmänheten. Många av dessa fall har avgjorts i tryckfrihetsmål. Under 1990-talet har domarna i stor utsträckning behandlat bärandet av rasistiska och nazistiska symboler samt utövande av åtbörder såsom Hitler-hälsningar. Samtidigt har också Internet inneburit nya möjligheter för nationalsocialistiska och rasideologiska grupper att nå ut med sina åsikter.

3.5.2 Brottsstruktur

Hets mot folkgrupp är ett brott som främst vänder sig mot brottslighet med främlingsfientlig och rasistisk bakgrund. Ungefär en fjärdedel av brotten under 1990-talet begicks under organiserade former, såsom i samband med demonstrationer, konserter och möten.⁷³ Över hälften av brotten begicks i icke organiserade sammanhang som till exempel på krogen. Närapå hälften av de lagförda brotten hör till kategorin som är begångna ”ute på stan”. Detta innebär i praktiken framförallt korsbränningar som skett i en park eller i anslutning till en flyktingförläggning. Några av dessa brott begicks av personer på väg till en vit maktkonsert. Under 1990-talet kan man se en

⁷¹ Prop. 2001/2002:59, s 41.

⁷² BRÅ-rapport 2001:7, s 10.

⁷³ BRÅ-rapport 2001:10, s 176.

ökning av brott begångna i ett organiserat sammanhang, från 6 procent under perioden 1989-1994 till 30 procent under perioden 1995-1999.⁷⁴

Den vanligaste handlingen som ledde till fällande domar under 1990-talet var nazisthälsningar och/eller ”Sieg Heil-rop”. Dessa handlingar svarade för närapå hälften (46 procent) av antalet lagförda brott. Ett annat vanligt bestraffat beteende var bärande av olika symboler på märke, jacka, armbindel eller tröja osv. I somliga fall handlade det om en enskild handling och i andra fall om kombinerade brott (t.ex. nazisthälsning och bärande av symbol). Övriga vanliga brott var korsbränning (9 procent) samt fall där gärningsmannen ropat skälls- eller slagord (16 procent).

Det finns en diskrepans mellan förekomsten av de olika handlingarna beroende på om de skett i ett organiserat eller ett icke organiserat sammanhang. I organiserade sammanhang är det framförallt Hitlerhälsningar som fälls (i drygt 80 procent av fallen), medan det är vanligast att man fälls för bärande av symboler i icke organiserade sammanhang (i 40 procent av fallen).⁷⁵ Att få personer fälls för bärande av symboler i organiserade sammanhang tros bero på att organisationerna bakom exempelvis konserter med vit maktmusik noggrant informerar deltagarna om vilka symboler som tidigare fällts.

3.5.2.1 Särskilt om heilande och symboler

Anledningen till att nazisthälsningar och ”Sieg Heil-rop”, gemensamt kallat för heilande, bedöms som hets mot folkgrupp är att handlingarna anses symbolisera nazism och därmed antisemitism och rasism.⁷⁶ I det s.k. Brottbymålet⁷⁷ dömde hovrätten två utländska medborgare till en månads fängelse för att i samband med en konsert (med vit maktmusik) gjort hitlerhälsningar och samtidigt ropat ”Sieg Heil”. I målet ansåg hovrätten att heilandet i förening med de omständigheter som rådde under konserten, måste ses som ett uppenbart uttryck för nazism och rasistisk ideologi.⁷⁸ Genom sitt handlande hade de tilltalade enligt hovrätten satt den egna vita rasen framför andra raser och därmed uttryckt missaktning för grupper av personer med anspelning på ras eller hudfärg.

När det gäller symboler av olika slag bedöms dessa som hets mot folkgrupp om det föranleds av det sammanhang som de bärs i. Försäljning av symboler är dock inte straffbelagt och flera sådana polisanmälningar har avskrivits på ett tidigt stadium.⁷⁹ Det råder en svår gränsdragningsproblematik beträffande symboler eftersom många av dessa används i sammanhang som inte alls har med rasism eller antisemitism att göra. Ett viktigt avgörande

⁷⁴ BRÅ-rapport 2001:10, s 177.

⁷⁵ BRÅ-rapport 2001:10, s 178.

⁷⁶ BRÅ-rapport 2001:10, s 178.

⁷⁷ Svea hovrätts dom 1998-02-17 i mål B 239-98.

⁷⁸ SOU 2000:88, s 195.

⁷⁹ BRÅ-rapport 2001:10, s 178.

angående straffbarheten av bärandet av symboler kom i och med NJA 1996 s 577. Den tilltalade hade på allmän plats burit tygmärken, metallmärken, pins och bältesspänne med olika symboler föreställande solkors, kugghjul, sädessax, örn med odalruna, Livets träd, samt märke för frisinnade unionspartiet. Genom att bära symbolerna menade åklagaren att den tilltalade spritt ett meddelande som uttrycket hot och missaktning för andra folkgrupper.

HD:s majoritet konstaterade att symbolerna, särskilt örnen med lagerkransen, genom sin likhet med symboler som användes i Nazityskland, gav en tydlig koppling till Tredje Riket. Även de mindre kända symbolerna kunde förknippas med symboler använda av nationalsocialistiska rörelser under 1930- och 1940-talen. Vidare menade HD att symbolerna idag är starkt förknippade med idéerna om rasöverlägsenhet och rashat som ledde till Förintelsen. Som exempel på en sådan symbol, vilken också ger uttryck för nedvärdering av andra raser än den nordiska, nämnde HD hakkorset och örnen med lagerkrans. De övriga symbolerna som den tilltalade bar, ansåg HD förstärka budskapet som örnen förmedlade. Genom att bära dessa symboler på allmän plats hade den tilltalade gjort sig skyldig till hets mot folkgrupp.⁸⁰

3.5.3 Brottutveckling

Under 1990-talet skedde en dramatisk ökning av anmälningar om hets mot folkgrupp. Från drygt 100 anmälningar per år under perioden 1992-1994 till en topp på 865 anmälningar år 2000. Ökningen tros bl.a. bero på en ökad uppmärksamhet på brott med rasistiska inslag under perioden. Uppmärksamheten både i den offentliga debatten och hos myndigheter har i sin tur lett till en ökad anmälningsbenägenhet hos allmänhet och polis.⁸¹ En annan faktor som kan ha påverkat de höga anmälningstalen är de fåtalet händelser som samlat ett stort antal människor, till exempel konserten i Brottbby. Under perioden har också rasistiska och antisemitiska grupper och individer börjat agera mer öppet.

Ytterligare en anledning till att antalet anmälningar ökat är att den faktiska brottsligheten blivit högre. Främst under den senare delen av 1990-talet har som exempel produktionen av rasistiskt och antisemitiskt material tilltagit. År 1999 utgavs 25 rasistiska eller antisemitiska tidskrifter medan motsvarande siffra år 1988 var sex stycken.⁸² Under 1990-talet kom också vit maktmusiken att bli en betydelsefull propagandaform och Internet skapade möjligheter för snabb och utbredd spridning av material.

Trots det höga antalet anmälningar är det få anmälningar som leder till att någon kan bindas till brottet. Under senare delen av 1990-talet var det bara

⁸⁰ SOU 2000:88, s 192.

⁸¹ BRÅ-rapport 2001:10, s 180.

⁸² BRÅ-rapport 2001:10, s 180.

nio procent av anmälningarna som ledde till åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse.⁸³ Under den första delen av 1990-talet var det 32 personer som lagfördes för hets mot folkgrupp. Under den senare delen av årtiondet var antalet lagförda personer 204. År 1998 var en topp med 98 lagföringar vilket antagligen hör ihop med de händelserna som året dessförinnan samlat ett stort antal personer (Brottbykonserten och en NSF-demonstration).⁸⁴

3.6 Senare praxis

3.6.1 Leif Liljeström och Bibeltemplet – Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04

Efter hovrättens avgörande i målet mot pastor Åke Green har ännu ett avgörande beträffande hets mot homosexuella meddelats. Bakgrunden i målet var en hemsida vars innehåll bl.a. bestod i negativa uttalanden om homosexuella. Förutom hets mot folkgrupp gällde åtalet även brott mot lagen om elektroniska anslagstavlor.

På sin hemsida Bibeltemplet hade Liljeström skrivit bl.a. flera inlägg med påståenden om att homofili är källan till AIDS och att AIDS är Guds straff mot sodom (enligt Liljeströms förklaring homosexuellt leverne).⁸⁵ Liljeström, som betecknar sig som fristående kristen, hävdade att syftet med inläggen var att presentera evangeliet och att med bibeln som bas verka för att människor skulle bli frälsta.⁸⁶ Bland inläggen som domstolen hade att bedöma kan nämnas

”Den moderna homofilin är källan till och motorn bakom aidsepidemin, historiens värsta smittkatastrof. Utan homofilins högröstade bejakelse av all slags sexuell ”frigörelse” skulle aids aldrig kunna breda ut sig så som smittan gör idag.”

”De vill att hela världen skall dras med dem ner i det helvete de vet att de är dömda till.”⁸⁷

Tingsrätten ansåg att uttalandena uttrycker missaktning mot homosexuella som grupp med anspelning på deras sexuella läggning. Vidare anförde tingsrätten att de aktuella texterna ensidigt fördömer de homosexuella som grupp för spridningen av aidsepidemin. Detta menade domstolen hade skett på ett sådant sätt att gränsen för vederhäftig och saklig information klart hade överskridits.⁸⁸

Beträffande vilket syfte som Liljeström haft med sina uttalanden menade tingsrätten att det inte framkommit någon anledning att ifrågasätta det av Liljeström angivna. Däremot ansåg tingsrätten att Liljeström måste ha insett

⁸³ BRÅ-rapport 2001:10, s 182f.

⁸⁴ BRÅ-rapport 2001:10, s 184.

⁸⁵ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 7.

⁸⁶ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 9.

⁸⁷ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 7.

⁸⁸ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 8.

att hans uttalanden var klart nedsättande för de homosexuella gruppernas anseende. Att Liljeström trots denna insikt ändå publicerat sina inlägg, och dessutom låtit bli att ta bort dem efter att den rättsliga processen inletts, medförde enligt tingsrättens mening att uppsåtsdelen för en fällande dom var uppfylld.

Tingsrätten jämförde även förevarande mål med hovrättsavgörandet i Åke Greenfallet. Här konstaterade domstolen att Liljeström till skillnad från Green inte har framfört sina åsikter i en predikosituation. Inte heller bestod hans åsikter av bibelcitat eller härledningar ur en bibeltext. Tingsrätten hänvisar vidare till förarbetena till lagen om elektroniska anslagstavlor. Lagstiftaren gav här uttryck för att det är särskilt angeläget att reglera detta användningsområde eftersom straffbara meddelanden via Internet kan spridas till ett stort antal personer. Denna information kan utöva inflytande i synnerhet på barn och ungdomar som i hög grad använder sig av tjänsterna. Härmed konstaterade tingsrätten att

”Mot denna bakgrund måste utrymmet för vad som kan anses vara tillåtligt vara avsevärt mindre på en hemsida som Leif Liljeströms än i den situation som var aktuell i det nyss angivna hovrättsavgörandet.”⁸⁹

Leif Liljeström dömdes till 2 månaders fängelse för hets mot folkgrupp och brott mot lagen om elektroniska anslagstavlor.

⁸⁹ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 10.

4 Homosexualitet och kristen tro

För att få en större förståelse för problematiken i uppsatsens frågeställningar kan det vara en fördel att ha kännedom om den kristna trons inställning till homosexualitet. Homosexualitet är idag en av de mest brännande frågorna inom den kristna kyrkan. Det finns ingen enhetlig uppfattning utan synen på homosexualitet skiljer sig åt mellan olika kristna traditioner.⁹⁰ Utgångspunkten i den teologiska bearbetningen av frågan är bibelns undervisning om kristen tro. Bibeltexterna tolkas dock på olika sätt vilket skapar spänningar inom kyrkan.

Detta kapitel är tänkt att fungera som en liten upplysande bakgrund till nästa kapitel som behandlar rättsfallet med Åke Green. Av utrymmesskäl är det omöjligt att ge en heltäckande bild av bibelcitater och olika tolkningar vilket inte heller är ambitionen. Först kommer en beskrivning av de aktuella bibelcitaten och hur dessa kan tolkas. Därefter presenteras två kristna förhållningssätt till homosexualitet.

Den litteratur som nedanstående framställning baseras på gör inget anspråk på att vara objektiv. De tolkningar och slutsatser som görs fyller således respektive författares syften och speglar hennes/hans tro. Läsaren rekommenderas följaktligen ett kritiskt förhållningssätt till det anförda.

4.1 Vad säger bibeln?

Homosexualitet eller homosexuellt beteende omnämns endast på ett fåtal ställen i bibeln. Jämfört med andra frågor som tar mycket större plats (t.ex. ekonomisk orättvisa) kan antas att det är en fråga av mindre betydelse.⁹¹ De få bibeltexter som emellertid tar upp frågan om homosexuellt beteende är dock tydligt och odelat negativa i sitt omdöme. I Tredje Moseboken förbjuds manligt homosexuellt umgänge i de så kallade Helighetslagarna: ”Du får inte ligga med en man som man ligger med en kvinna; det är något avskyvärt” (3 Mos 18:22). Handlingen förbjuds kategoriskt utan moralisk hänsyn till motiven.

Vilken betydelse som skall tillräknas lagen från Gamla Testamentet är omstritt. Somliga etiker menar att förbudet av homosexualitet är obsolet liksom många andra av lagarna i Tredje Moseboken, till exempel angående kosthållning och omskärelse. För att utröna vilken betydelse Gamla Testamentets lagar har för kristendomen måste man söka svaren i Nya

⁹⁰ *Den hemlösa sexualiteten – Om homosexualitet och kristen tro*, En antologi, s 8, Libris, Finland 2001.

⁹¹ Hays, B Richard, *En vision för kristen etik*, I: *Den hemlösa sexualiteten – Om homosexualitet och kristen tro*, En antologi, s 43, Libris, Finland 2001.

Testamentet. Här är det framförallt aposteln Paulus texter som är av betydelse. Paulus texter återfinns bl.a. i 1 Kor 6:9-11 och 1 Tim 1:10 där homosexuella gärningar anges bland sådant som Gud inte kan acceptera.⁹² En teologisk tolkning kommer av dessa texter till slutsatsen att människans kropp inte är hennes egendom att fritt förfoga över. Främst tillhör den hennes skapare, Gud, vars vilja skall avgöra hur kroppen inklusive sexualiteten skall användas.⁹³

I Romarbrevets första kapitel finns den för kristen etik viktigaste texten beträffande homosexualitet:

”Därför lät Gud dem följa sina begär och utelämnade dem åt orenhet, så att de förnedrade sina kroppar med varandra. De bytte ut Guds sanning mot lögnen; de dyrkade och tjänade det skapade i stället för skaparen [...] Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra, så att män bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse.” (Rom 1:24-27)

Texten är den enda i Nya Testamentet som i ett bestämt teologiskt sammanhang ger en förklaring till fördömandet av homosexuellt beteende. Detta är också det enda stället i bibeln som lesbiskt könsumgänge omnämns.⁹⁴ Paulus motstånd till homosexualitet har sin grund i Guds skapelseverk där kvinnan och mannen är skapade för varandra och kompletterar varandra. Genom att utföra homosexuella handlingar visar människan att hon förkastar Skaparens syfte. Genom att använda homosexualitet för att illustrera människans fördärv ger Paulus en slående bild av människans uppror mot Gud.⁹⁵

Den negativa attityden gentemot homosexuella förbindelser som bibeln förmedlar kan även tolkas på andra sätt. Denna tolkning utgår från det faktum att vi i dag befinner oss i en helt annan kultursfär än då bibeln tillkom. De sexuella relationer som fanns mellan personer av samma kön i det antika Mellanöstern, då bibeln skrevs, skiljer sig i mycket från vad vi i dag främst åsyftar till (en kärleksrelation likställt med en heterosexuell relation). Bland de olika typer av manligt beteende kan nämnas anala våldtäkter som krigshandlingar och homosexuell prostitution knuten till religiös kult, så kallade tempelbolare.⁹⁶

Sådan homosexualitet som vi i dag känner fanns antagligen inte alls då bibeln kom till. De enda som skulle kunna betecknas så är de manliga prostituerade.⁹⁷ Kärleks- och erotiska relationer mellan män fanns högst

⁹² Hays, B Richard, a.a. s 45.

⁹³ Holmberg, Bengt, *Paulus kroppsteologi, Den hemlösa sexualiteten – Om homosexualitet och kristen tro*, En antologi, s 106f, Libris, Finland 2001.

⁹⁴ Hays, B Richard, a.a. s 48.

⁹⁵ Hays, B Richard, a.a. s 51.

⁹⁶ Näs, Per Yngve m.fl., *Homosexualitet och bibeln*, s 15ff, EKHO-Stockholm, Stockholm 1985.

⁹⁷ Näs, Per Yngve m.fl., a.a. s 23.

sannolikt (härom vittnar t.ex. berättelserna om Alexander den store och Hefaiston) men dessa skedde troligen parallellt med äktenskap och familj.

Familj och äktenskap var livsviktiga grundelement under senantiken och sexuella relationer mellan personer av samma kön hade därmed mycket begränsade sociala funktioner. Att sådana relationer endast var ett uttryck för individers överdrivna sexuella lustar var under dåtiden en utbredd uppfattning. Denna åsikt ger också Paulus uttryck för i Romarbrevet. Tempelprostitutionen ledde också till att homosexuella förbindelser mellan män förknippades med hednisk kult och avgudadyrkan, något som även det kommer till uttryck i Romarbrevet.⁹⁸

4.2 Två olika sätt att bemöta homosexualitet

Även om bibelns ordalydelse angående homosexuella handlingar är genomgående negativ finns det stora nyansskillnader i hur budskapet tolkas inom kristendomen. På den ena sidans yttersta flank gäller den fundamentalistiska bibelsynen, som hävdar att varje ord i bibeln är Guds ord och därför för alla tider är absolut och giltigt. Bibelns formuleringar uppfattas oreflekterat bokstavligt. Medan man på den andra sidan har en historiskt-kritisk bibelsyn, som också uppfattar bibeln som Guds ord men som tar hänsyn till att texterna tillkom i ett särskilt historiskt sammanhang.⁹⁹ För att ge exempel på hur dessa ytterligheter kan ta sig uttryck kommer nedan två ekumeniska stödgrupper för kristna homosexuella att kort presenteras.

4.2.1 Medvandrarerna –fundamentalistisk bibelsyn

Medvandrarerna är ett ekumeniskt nätverk till stöd och gemenskap för människor som brottas med sin sexualitet, i första hand homosexualitet. Nätverket är en ideell förening som har medlemmar från olika kristna samfund och kyrkor. Grunden för Medvandrarernas verksamhet är en klassisk kristen syn på bibeln, människan och hennes sexualitet.¹⁰⁰

Den klassiska kristna synen innebär att Medvandrarerna ser bibeln som Guds ord till alla människor i alla tider. Sexualiteten är enligt Medvandrarerna en gåva från Gud, ämnad för äktenskapet mellan man och kvinna. Alla andra sexuella förbindelser avviker därför från Guds avsikt. Medvandrarerna framhåller att de vill respektera andra synsätt än sitt eget och inte avser att angripa dem som har en annan ståndpunkt.¹⁰¹

⁹⁸ Näs, Per Yngve m.fl., a.a. s 24.

⁹⁹ Näs, Per Yngve m.fl., a.a. s 28.

¹⁰⁰ Information från Medvandrarerna, www.crossnet.se/medvandrarerna/omoss.html 2005-03-17.

¹⁰¹ Information från Medvandrarerna, a.a.

Målet med Medvandrarernas verksamhet är främst att inspirera och hjälpa människor att leva sitt liv i Jesu efterföljd samt att vara helande för människor som brottas med sin sexualitet. En viktig del i detta är att förmå homosexuella att avstå från att leva ut sin sexualitet.¹⁰² Enligt föreningen är en av dess viktigaste uppgifter att knyta kontakter människor emellan. Bland annat bedrivs lokala stödgrupper och så kallade gemenskapshelger.

4.2.2 EKHO –historiskt-kritisk bibelsyn

EKHO, Ekumeniska grupperna för kristna homo- och bisexuella består av flera självständiga lokalföreningar samlade under en riksorganisation, Riks-EKHO. Förbundet är ideellt och partipolitiskt obundet och har sin grund i den kristna tron.¹⁰³ Till skillnad från Medvandrarerna har EKHO inte en statisk syn på skapelsen utan ser skapelsen som alltjämt fortgående. I den ännu rådande skapelsen ingår nya vetenskapliga rön och homo- och bisexualitet ses också som en del av denna. Många anhängare till EKHO anser att den viktigaste normen i bibeln är kärleksbudet i Matteusevangeliet 22:37-40.¹⁰⁴

EKHO har medlemmar i alla åldrar från flera olika samfund i Sverige. Föreningen understryker att EKHO inte har för avsikt att ersätta några kyrkor eller samfund och inte ämnar skapa en ”gaykyrka”. Med sin verksamhet vill EKHO stärka individen att kunna leva i sin församling, med sin homo- eller bisexuella orientering som en tillgång.¹⁰⁵

¹⁰² Morholm, Carin, *Vägen hem, Den hemlösa sexualiteten – Om homosexualitet och kristen tro*, En antologi, s 33, Libris, Finland 2001.

¹⁰³ Information från Riks-EKHO, www.ekho.nu/mal.html 2005-03-17.

¹⁰⁴ Information från Riks-EKHO, www.geocities.com/westHollywood/Village/9174/bibeltolkning.html?200517 2005-03-17.

¹⁰⁵ Information från Riks-EKHO, www.ekho.nu/verksam.html 2005-03-17.

5 Fallet Åke Green

5.1 Bakgrund och fakta i målet

I fallet med Åke Green hade domstolen att pröva huruvida en predikan utgjort hets mot folkgrupp. Pingstpastor Åke Green framförde den aktuella predikan den 20 juli år 2003 i Borgholm. Ämnet för predikan var ”Är homosexualitet en medfödd drift eller onda makters spel med människor?” (se Bilaga A). Greens predikan bygger på bibelcitater som Green tolkar samt utvecklar och applicerar på moderna företeelser. I sin predikan gör Green bl.a. kopplingar mellan homosexualitet och pedofili, tidelag och AIDS.

Till sin predikan hade Åke Green bjudit in media men ingen representant därifrån kom. Green distribuerade därför referat av predikan till bl.a. Ölandsbladet som publicerade delar av denna i en artikel den 26 juli 2003. Åke Green polisanmäldes kort därefter av Fredrik Johansson, ordförande i RFSL Kalmar.¹⁰⁶ Anmälan ledde sedermera till att kammaråklagare Kjell Yngvesson väckte åtal mot Green för hets mot folkgrupp enligt BrB 16:8. Målet prövades av Kalmar tingsrätt och efter överklagande även av Göta Hovrätt. Hovrättsdomen överklagades sedermera till HD av Riksåklagaren.

Eftersom tingsrätt och hovrätt kommer till helt motsatta domslut kommer båda domarna att presenteras. Därefter kommer även att redogöras för Riksåklagarens överklagan. Kapitlet fortsätter sedan med en rättsfallsanalys samt en diskussion kring uppsatsens frågeställningar.

5.2 Tingsrätten

5.2.1 Yrkanden m.m.

Åklagaren yrkade på ansvar för hets mot folkgrupp med följande gärningsbeskrivning:

”Green har den 20 juli 2003 vid en predikan i Borgholm inför åtminstone ett femtiotal personer uttryckt missaktning för homosexuella med anspelning på deras sexuella läggning genom ett stort antal uttalanden och citat. Predikan har haft ett för homosexuella kränkande innehåll och väckt betydande uppmärksamhet.”¹⁰⁷

Försvaret bestred yrkandet i huvudsak med hänvisning till Åke Greens rätt till yttrandefrihet och religionsfrihet, samt att brottsbestämmelsen i BrB 16:8 främst är avsedd att träffa nazistiska och rasistiska grupper agitation.¹⁰⁸ Vidare hänvisade man till instruktionen i TF och YGL och

¹⁰⁶ <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1159&a=372281> 2005-02-09 kl 13.44.

¹⁰⁷ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, bilaga 1.

¹⁰⁸ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 3.

menade att det vore en kränkning av yttrandefriheten och religionsfriheten att fälla Åke Green i förevarande fall.

Åke Green uppgav i tingsrätten att han med sin predikan ville förmedla kunskap om Guds ord och tankar kring homosexualitet till människor. Enligt hans religiösa övertygelse är bibeln Guds ord och enligt Gud är homosexualitet en synd. Dock är det endast homosexualitet som företeelse och inte homosexuella som individer som han vänder sig mot. Dessa individer ser Green som sin skyldighet att omvända genom själsörjning.¹⁰⁹ Enligt Green kan man inte vara både kristen och homosexuell.

I tingsrätten lyfts särskilt fram uttalanden som Green gjort i sin predikan angående homosexualitet som en orsak till AIDS, pedofili och tidelag. Green försvarar dessa uttalanden med att dessa uppgifter finns i Nationalencyklopedin och går att läsa om i tidningsartiklar. Han menar dock att det inte bara är homosexuella som gör sig skyldiga till pedofili och tidelag utan även bisexuella och heterosexuella personer. Homosexualitet är dock en sjuk företeelse som är djävulens påfund och visar på gudsförakt.¹¹⁰

Åke Green medger att han kan förstå att homosexuella kan känna sig kränkta av hans predikan men att detta aldrig varit hans avsikt. Han menar att han har en skyldighet att sprida Guds ord och kan inte låta spridningen av homosexualitet i samhället fortgå utan att agera.

5.2.2 Tingsrättens bedömning

Tingsrätten börjar med att beskriva utvidgningen av hets mot folkgrupp som genomfördes år 2003. Därefter går domstolen in på den intressekonflikt mellan rättigheter som lagrummet ger upphov till. Här hänvisar domstolen till vad regeringen anförde vid kriminaliseringen av hets mot homosexuella. Regeringen menade att kriminaliseringen inte utgör ett hot mot vetenskapens frihet, den fria åsiktsbildningen, religionsfriheten eller den fria debatten. Tvärtom innebär den ett fullt godtagbart krav på att även andras rättigheter och den grundläggande demokratiska principen om allas lika värde skall respekteras vid utövandet av ovannämnda rättigheter.¹¹¹

Tingsrätten övergår sedan till att undersöka om gärningsbeskrivningen uppfyller brottsrekvisiten. Till att börja med konstateras att spridningsrekvisitet måste anses uppfyllt. Dels har han hållit predikan i en offentlig lokal och dels har han försökt nå ut till så många som möjligt då han inbjudit media. Att genom mission förkunna en religiös övertygelse eller försöka påverka andra är dock en rättighet fortsätter tingsrätten och hänvisar till Europadomstolens avgörande *Kokkinakis mot Grekland* (se avsnitt 2.4.3.2). Men i föreliggande fall är det inte fråga om Åke Greens rätt

¹⁰⁹ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 4.

¹¹⁰ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 5.

¹¹¹ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 6.

till religiöst förkunnande, menar tingsrätten, utan om han i sitt förkunnande gjort sig skyldig till uttalanden som är förbjudna enligt BrB 16:8.¹¹²

För att klargöra om så är fallet behandlar tingsrätten EKMR:s kriterier för att göra inskränkningar av religionsfriheten. Först fastslås att legalitetsprincipen är uppfylld, eftersom BrB 16:8 är ett klart och tydligt lagrum. Huruvida kravet på proportionalitet är uppfyllt kräver en längre utläggning. Tingsrätten hänvisar bland annat till Europadomstolens avgörande *Jersild mot Danmark* (se avsnitt 2.4.2.2) för att ge exempel på de mänskliga rättigheternas fundamentala vikt i ett demokratiskt samhälle.

Proportionalitetsprincipen måste även beaktas i det enskilda fallet. I föreliggande mål gäller det en intresseavvägning mellan Åke Greens rätt till religionsfrihet och yttrandefrihet och en inskränkning av dessa rättigheter i det fall att hans uttalanden utgör hets mot folkgrupp.¹¹³ Tingsrätten går härmed över till att bedöma Greens yttranden. Enligt regeringens prop. 2001/2002:59 krävs det för straffbarhet att yttrandet klart överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion. Uttalandet måste alltid bedömas i sitt sammanhang och motivet måste beaktas.¹¹⁴ Med dessa förutsättningar förtydligade analyserar tingsrätten Åke Greens predikan.

Som bakgrund gäller att Green genom sin bibeltrogna religiösa övertygelse anser sig predika om Guds tankar. Hans predikan består av bibelcitats som sedan utvecklats och tolkats av Green. Tingsrätten lyfter fram fyra stycken ur predikan som anses vara av särskild betydelse:

”Genom att legalisera då partnerskap mellan män och män och mellan kvinna och kvinna, så kommer det att skapa katastrofer helt enkelt. Utan dess like. Vi ser följderna redan av det här. Vi ser det genom AIDS som sprider sig. Nu är inte alla AIDS-smittade [...] homosexuella, men det har uppstått på grund av detta en gång i tiden och sedan kan naturligtvis oskyldiga människor bli smittade av denna hemska sjukdom utan att för den skull ha någonting med det som ligger bakom i detta vad det gället homosexualitet.”

”Bibeln tar här upp och undervisar om dessa abnormiteter. Och sexuella abnormiteter är en djup cancersvulst på hela samhällskroppen. Herren vet att sexuellt förvridna människor kommer till och med att våldta djuren. Inte heller djuren går fria från människans sexuella behov och branden som är tänd i en människa. Utan till och med det kan man ägna sig åt.”

”Gosseskändare. Redan då bibeln skrevs visste Herren vad som skulle ske. Vi har upplevt det här och upplever det och förfasar oss över det. Och Paulus talar i första korintierbrevet och tio om perversa människor. Och perversa är översatt ifrån grundtexten som säger 'en som ligger med pojkar'. En som ligger med pojkar är perversa människor som då bibeln talar om. Nu vill jag understryka att alla homosexuella är inte pedofiler. Och alla homosexuella är inte perversa. Men man öppnar ändå porten till förbjudna områden och låter synden få fäste i tankelivet.”

”Frivilligt lämnar jag renheten och tar emot orenheten. Medvetet bytte de, säger Paulus. Homosexualitet är något sjukt. Det är alltså en frisk tanke och ren tanke som blivit utbytt mot en besmittad tanke. Det är ett friskt hjärta som blivit utbytt mot ett sjukt hjärta [...] Är

¹¹² Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 7.

¹¹³ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 9.

¹¹⁴ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 9.

homosexualitet något man väljer, svar ja. Man väljer det. Man är inte född till det. Man väljer det helt enkelt. Man byter ut det. Det är absolut på det sättet för annars så skulle det vara svek mot människor.”

Tingsrätten framhåller att det inte är straffbart att endast citera religiösa urkunder och diskutera dessa. Här hänvisar tingsrätten till ett beslut från JK, beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30. I beslutet fastslog JK att det inte är en brottslig handling att citera bibeln även om dessa uttalanden isolerat kan uppfattas som hets mot homosexuella. Däremot kan det bli fråga om hets mot folkgrupp i fall uttalandena lyfts fram och uttryckligen åberopas på ett nedvärderande sätt mot homosexuella. Således är det inte tillåtet att använda bibeln eller annat liknande material för att hota eller uttrycka missaktning för homosexuella som grupp.¹¹⁵

Tingsrätten menar att det är viktigt att skilja på om uttalandena anspelar på läggningen som sådan och som uttrycker hot eller missaktning mot kollektivet på grund av dess sexuella läggning, eller om det är uttalanden som anspelar på beteenden och uttryck som den sexuella läggningen kan ta sig men som inte syftar till att kränka eller hota hela gruppen av homosexuella. Livsstilar och livsåskådningar skall det vara tillåtet att diskutera.¹¹⁶ Tingsrätten kommer dock fram till att Åke Greens predikan innehåller till stora delar klara påhopp och uttryck för missaktning av homosexuella som grupp. Greens uttalanden kan enligt tingsrätten inte ses som annat än en kränkning av homosexuella personer.

Framförallt är det Greens uttalanden om pedofiler och människor som har sexuellt umgänge med djur, som enligt tingsrätten inte kan tolkas på annat sätt än att Green menar att övervägande del av dessa är homosexuella. Även liknelsen av homosexualitet med en cancersvulst på samhället finner tingsrätten måste vara kränkande för homosexuella som grupp. Genom sina egna tolkningar och utfyllnader av bibelcitatet anklagar Green homosexuella för att göra sig skyldiga till allvarlig brottslighet. Tingsrätten menar att påståendena varit djupt kränkande och att predikan syftat till att missakta de homosexuella som grupp.¹¹⁷

Den slutliga frågan som tingsrätten tar ställning till är vems rättighet som väger tyngst, Åke Greens rätt att göra kränkande uttalanden i religionens namn, eller homosexuella människors rätt att slippa utsättas för dessa kränkningar. Här betonar tingsrätten den ställning som samhället tagit för att förbättra situationen för homosexuella som grupp, bland annat genom partnerskapslagen och utvidgningen av hets mot folkgrupp.¹¹⁸ Hets mot folkgrupp ses som ett allvarligt brott och tingsrätten menar att man inte kan bortse från att minoritetsgrupper blir angripna av extremister.

¹¹⁵ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 11.

¹¹⁶ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 11.

¹¹⁷ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 12.

¹¹⁸ Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 13.

Ett demokratiskt samhälle måste präglas av den fria debattens princip och mänskliga rättigheter skall skyddas så långt det är möjligt. Men, menar tingsrätten, det är inte acceptabelt med skydd av dessa rättigheter få göra uttalanden som kränker andra människors rättigheter. Följaktligen menar tingsrätten att skyddsvärdet för att inte utsättas för kränkningar är större än att få uttala dessa kränkningar.

Utifrån det ovan sagda finner tingsrätten Åke Green skyldig till hets mot folkgrupp i enlighet med åtalet. Green har enligt tingsrättens mening uppsåtligt gjort uttalanden som klart uttrycker missaktning mot människor på grund av deras sexuella läggning. Därtill får det anses vara ställt utom rimligt tvivel att Green gjort dessa uttalanden med syfte att miss- och ringakta homosexuella som grupp.

5.3 Hovrätten

5.3.1 Yrkanden m.m.

Båda parter överklagade tingsrättens dom till Göta Hovrätt. Åklagaren yrkade på ett strängare straff och Åke Green yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet. Till sitt försvar åberopade Åke Green samma omständigheter som i tingsrätten med tillägget att gärningsbeskrivningen inte är tydlig nog för en fällande dom. Sammanfattningsvis förklarade Green att han inte anser sig ha rätt att fördöma eller förnedra homosexuella och att detta inte heller varit hans avsikt med predikan. Som pastor var det hans rättighet och skyldighet att redogöra för bibelns syn på homosexualitet. Med predikan ville han framföra frikyrkornas eller åtminstone sin egen syn på homosexualitet.¹¹⁹

5.3.2 Hovrättens bedömning

Hovrätten börjar med att pröva Åke Greens påstående om att gärningspåståendet är för vagt formulerat. Åtalet tar sikte på predikan i sin helhet. I tingsrätten har dock åklagaren pekat ut vissa uttalanden och utvecklat åtalet på så vis att hovrätten finner gärningsbeskrivningen tillräckligt preciserad för att kunna läggas till grund för en straffrättslig bedömning.

Hovrätten behandlar sedan skyddet för yttrandefriheten och religionsfriheten och under vilka förutsättningar dessa får inskränkas. Med hänvisning till RF 2:13 2 st. påpekar hovrätten att vikten av största möjliga yttrandefrihet avseende religiösa angelägenheter skall beaktas vid bedömandet av sådana begränsningar.¹²⁰ Man hänvisar även till tillåtna begränsningar av religionsfriheten enligt artikel 9:2 EKMR samt konstaterar

¹¹⁹ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 2f.

¹²⁰ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 3f.

att religionsfriheten är en absolut rättighet som det inte finns möjlighet att inskränka enligt RF. Att religionsfriheten får inskränkas blir dock kontentan eftersom EKMR gäller som svensk lag och den inskränkning av yttrandefriheten som BrB 16:8 tillåter indirekt påverkar även religionsfriheten.¹²¹ Här förtydligas även regeringens mening att bestämmelsen i brottsbalken inte utgör något hot mot religionsfriheten.

Hovrätten går därefter vidare med att undersöka om rekvisiten för brottet hets mot folkgrupp är uppfyllda. Med hänvisning till tingsrättens klagörande av huruvida spridning skett konstateras detta rekvisit uppfyllt. Nästa fråga är om Åke Green genom sin predikan uttryckt hot eller missaktning mot homosexuella på ett enligt BrB 16:8 straffbart vis.

Hovrätten menar här att de bibeltexter som Green har citerat och de vidareutvecklingar som han gjort härav, är sådana att de måste beröra personer med homosexuell läggning mycket illa. Detta förhållande är dock inte tillräckligt för att predikan skall innefatta en straffbar hets mot folkgrupp.¹²² För att avgöra om så är fallet måste avsikten med brottsbestämmelsen beaktas. Domstolen lyfter här fram vad som sagts i förarbetena, att BrB 16:8 inte skall hindra resonemang och diskussioner om homosexuella vare sig inom kyrkor eller på andra håll i samhället. För straffbarhet krävs att uttalandena fullt klart överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande gruppen. Slutligen måste alltid uttalandet bedömas i sitt sammanhang.

Att det rör sig som en predikosituation tas härefter upp särskilt. Hovrätten åberopar konstitutionsutskottets uttalanden i betänkandena 2001/02:KU23 och 2002/03:KU07. KU anser att det inte ligger inom det straffbara området att endast citera religiösa urkunder eller att uppmana åhörarna att följa urkundernas inriktning. Detta ställningstagande har riksdagen senare godtagit (rskr. 2002/03:8).¹²³ Härav framgår dock att uttalanden under predikosituationer inte under alla förhållanden är straffria. Hovrätten betonar att gränsdragningen mellan vad som är tillåtet och vad som är otillåtet ingalunda är klar, och att man vid tolkningen måste beakta EKMR.

Religionsfriheten åtnjuter, som hovrätten ovan redogjort för, ett starkt skydd enligt artikel 9 EKMR och möjligheten att inskränka denna frihet enligt lag är starkt begränsad. Religionsfriheten innefattar bland annat rätten att utöva sin religion eller tro genom gudstjänst och även att genom förkunnelse söka påverka andra. Detta fastslog Europadomstolen i fallet *Kokkinakis mot Grekland*, som hovrätten hänvisar till. Enligt Europadomstolen är det bara obehörig påverkan, såsom hjärntvätt och våldsanvändning, som är otillåten. Av detta drar hovrätten slutsatsen att det endast i sällsynta fall kan bli fråga om att bedöma uttalanden i predikosituationer som hets mot folkgrupp.¹²⁴

¹²¹ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 4.

¹²² Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 5.

¹²³ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 5.

¹²⁴ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 6.

Hovrätten anser att det av predikan och Åke Greens egna uppgifter framgår att hans syfte var att nå ut med sitt bibeltrogna budskap. Budskapet är att homosexualitet är en synd och att syndaren måste omvändas för att få ta del av nåden. Green framför också att homosexualitetens utbredning och acceptans även är av ondo för samhället i stort. Hovrätten menar att vad som i Greens predikan är ämnat att kränka homosexuella är bibelns kategoriska uppfattning av homosexuella förbindelser som synd. Vad rör Åke Greens egna utvecklingar av bibelcitaten menar hovrätten att dessa starkt kan ifrågasättas. Dock anser hovrätten att dessa tillägg och tolkningar inte är mer långtgående än bibelcitaten som han stöder sig på. Enligt hovrätten måste en bibeltrogen förkunnelse innefatta en möjlighet att med egna ord tolka bibeln så länge framställningen anknyter till bibelns budskap.¹²⁵

Det avgörande för bedömningen är vilket syfte som Åke Green haft med sin predikan. Hovrätten anser att det inte framkommit något som tyder på att Åke Green använt predikosituationen som täckmantel för att angripa homosexuella som grupp i vidare mån än vad som följer av den urkund som hans kristna tro vilar på. Hans avsikt torde istället ha varit att förklara sin trosuppfattning och bibelsyn samt påverka människors levnadssätt. Detta menar hovrätten måste falla utanför vad som omfattas av straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. I sammanhanget nämner hovrätten, utan att närmre kommentera, JK:s beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31. Härmed ogillas åtalet.

Tilläggas skall att en ledamot var skiljaktig och lika med tingsrätten fann Green skyldig till hets mot folkgrupp. Den skiljaktiga meningens innehåll inte några egna skäl utan hänvisar endast till tingsrättens bedömning.

5.4 Riksåklagarens överklagan

Hovrättsdomen överklagades sedermera av Riksåklagaren (RÅ). I överklagan yrkar RÅ på att HD, med ändring av hovrättens dom, dömer Åke Green för hets mot folkgrupp och bestämmer påföljden till fängelse. RÅ fortsätter med att göra en justering av gärningsbeskrivningen. Liksom tidigare innefattar gärningsbeskrivningen de i avsnitt 5.2.2 återgivna citaten från predikan. Resterande del av gärningsbeskrivningen lyder

”ÅG har den 20 juli 2003 i Borgholm inför åtminstone ett femtiotal personer hållit en predikan under rubriken ”Är homosexualitet en medfödd drift eller onda makters spel med människor”. Predikan innehåller bl.a. följande uttalanden [...]

ÅG har genom de angivna avsnitten i sin predikan, sedda i sitt sammanhang, spridit uttalanden som uttrycker missaktning för homosexuella med anspelning på deras sexuella läggning. ÅG:s avsikt har varit att uttalandena skulle få en omfattande spridning på ett sätt som varit ämnat att väcka betydande uppmärksamhet.”¹²⁶

¹²⁵ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 6.

¹²⁶ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 1f.

RÅ redogör därefter för den överklagade domen och ger en allmän genomgång av den rättsliga regleringen. Beträffande den rättsliga regleringen av religionsfriheten gör RÅ några viktiga förtydliganden kring möjligheten att inskränka densamma. Att religionsfriheten är absolut hänger ihop med hur friheten har definierats i grundlagstexten menar RÅ. Definitionen syftar endast på vad som är utmärkande för religionsfriheten, att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Andra moment i religionsfriheten, som är utflöden av andra friheter, kan således begränsas enligt vad som gäller för de friheterna.¹²⁷

Vidare betonar RÅ att det finns begränsningar av människors handlande i samhället som ibland kan beröra åtgärder som uppfattas som utövande av religionsfriheten. En i allmänhet straffbar handling är inte skyddad för att den förekommer i ett religiöst sammanhang. T.ex. är det inte tillåtet att vägra värnplikt av religiösa skäl eller att föräldrar av religiösa skäl eftersätter sin vårdnadsplikt mot sina barn.

RÅ kommer här efter in på grunderna till överklagandet. I ansvarsfrågan konstaterar RÅ att HD inte prövat bestämmelsen om hets mot homosexuella sedan lagändringen år 2003. Den praxis som finns är dessutom knapphändig och prövar inte just om ett uttalande varit brottsligt. Här nämner RÅ bl.a. NJA 1996 s 577, NJA 1982 s 128, NJA 1999 s 702 samt JK-beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31 och 2003-01-21 Dnr 16-03-30.

Enligt RÅ:s bedömning av Åke Greens uttalanden måste innebörden av dessa vara att homosexuella som grupp ägnar sig åt pedofili och tidelag, men att det finns enskilda undantag. RÅ menar att uttalandena varit osakliga och djupt kränkande för gruppen homosexuella. Uttalandena har också fått en betydande spridning och Green har aktivt verkat för en spridning utanför församlingen. Med beaktande av lagstiftarens intentioner och hittillsvarande praxis anser RÅ att det vid en objektiv bedömning är uppenbart att Greens uttalanden är sådana som bör föranleda straffansvar för hets mot folkgrupp.¹²⁸

Efter detta konstaterande ägnar sig RÅ åt att avgöra vilken betydelse själva predikosituationen skall ha i sammanhanget. Här återger RÅ vad som anförts kring detta i motiven till lagstiftningen. RÅ:s slutsats härav är att det måste stå klart att ett uttalande som objektivt sett överträder det tillåtna inte kan bli straffritt enbart på den grunden att en religiös urkund varit inspirationskälla. Ett sådant undantag skulle få oöverblickbara konsekvenser menar RÅ. RÅ fortsätter

”De flesta religiösa urkunder är tillkomna i en helt annan tid och med andra historiska och kulturella förutsättningar. Det är inga svårigheter att finna näring för i dag kränkande uttalanden mot olika folkgrupper i religiösa texter.”

¹²⁷ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 7.

¹²⁸ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 11.

Det avgörande menar RÅ måste vara att undersöka om uttalandena gått över gränsen för en vederhäftig och saklig diskussion. Lika lite som beträffande samhällslivet i övrigt kan det således vara tillåtet att använda predikosituationen för att uttrycka missaktning med anspelning på t.ex. sexuell läggning.¹²⁹ Även om Åke Green anser sig ha stöd för sitt resonemang i de bibeltexter som han citerar, anser RÅ att det lätt kan konstateras att hans påståenden inte bara är kränkande utan också osakliga. Enligt RÅ är Greens uttalanden direkt oförenliga med den tolerans för olika samhällsgrupper som dagens lagstiftning ger uttryck för. Detta framstår som klart, menar RÅ, om man gör tankeexperimentet att predikan i stället skulle ha handlat om judar eller muslimer.

Beträffande syftet med predikan måste även detta anses understöda straffbarhet. Åke Green har uppgett att hans syfte varit att sprida sin predikan till så många personer som möjligt. Trots att han varit medveten om att homosexuella personer skulle kunna känna sig kränkta av predikan har detta inte hindrat honom från att sprida sitt budskap. RÅ anför härtill att Greens uttalanden gått vida utöver vad som varit nödvändigt för att beskriva bibelns syn på homosexualitet.

Av det ovan anförda anser RÅ att rekvisiten för hets mot folkgrupp är uppfyllda. Dock skall även Europakonventionen tas med i beräkningen och RÅ gör därför en bedömning om det utifrån EKMR är tillåtet att fälla Green. Här ifrågasätter RÅ hovrättens tolkning av Europadomstolens avgörande i *Kokkinakis mot Grekland*. Hovrättens slutsats av fallet var, som ovan beskrivits, att det endast i sällsynta fall kan komma i fråga att bedöma uttalanden i en predikosituation som hets mot folkgrupp.

RÅ undrar om inte hovrätten gjort en alltför extensiv tolkning av artikel 9 och Europadomstolens uttalanden i fallet *Kokkinakis*. Syftet med artikel 9 är att skydda det centrala innehållet i en religion och att förhindra att det uppkommer praktiska svårigheter för religionsutövning. Detta följer bl.a. av Europadomstolens praxis menar RÅ och hänvisar till målet *Pichon och Sajous mot Frankrike*. I målet uttalade Europadomstolen just att syftet med artikel 9 är att skydda den inre kärnan eller privata sfären av religionsfriheten. Däremot framhöll domstolen i samma fall att artikel 9 inte innefattar en generell rätt att i offentliga sammanhang agera under åberopande av religiös övertygelse.¹³⁰

Med beaktande av vad Europadomstolen hade att pröva i *Kokkinakis mot Grekland* – otillbörlig påtryckning vid religiös omvändelse, och vad Åke Greenfallet gäller – huruvida uttalanden har uttryckt missaktning mot homosexuella, är en direkt analogi mellan fallen olämplig. RÅ menar att en sådan analogi och därav en sådan slutsats som hovrätten kommit till är alltför långt dragen. RÅ hänvisar även till Europadomstolens avgörande från år 2004 i målet *Cumpana och Mazare mot Rumänien*. Här uttrycks att

¹²⁹ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 12.

¹³⁰ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 14.

journalisters yttrandefrihet kan få begränsas i exceptionella fall, t.ex. vid spridande av hatfyllda budskap.

RÅ:s slutsats blir att det inte föreligger någon tolkningsmöjlighet av EKMR eller Europadomstolens avgöranden som skulle leda till någon annan slutsats avseende tillämpningen av bestämmelsen hets mot folkgrupp än vad som ovan redovisats. Beträffande påföljd anser RÅ att tingsrättens ådömda fängelsedom är väl avvägd och därför bör fastställas.

Som skäl för prövningstillstånd åberopar RÅ att gränserna för tillämpning av lagen om hets mot folkgrupp bör fastställas av auktoritativa uttalanden i praxis. Dessutom bör tillämpningen av lagen vid påstående om kränkande uttalande med anspelning på sexuell läggning prövas eftersom detta inte tidigare tagits upp i HD. I övrigt menar RÅ att en prövning är påkallad eftersom fallet rönt stor uppmärksamhet både nationellt och internationellt. Även påföljdsfrågan bör prövas då det saknas ett sådant avgörande i mål av förevarande slag. HD har beviljat prövningstillstånd och kommer troligtvis att ta upp fallet till prövning i höst.¹³¹

5.5 Analys av domskäl och överklagande

5.5.1 Inledning

Riksåklagarens framställning i överklagan bidrar till att oklarheter och frågetecken i rättsfallet reds ut. RÅ ger t.ex. en grundlig redogörelse för tolkningen av EKMR och religionsfrihetens ställning i förhållande till hets mot folkgrupp. Delar av vad som framkommer i överklagan skulle mycket väl kunna tänkas ge fallet en annorlunda utgång om de framkommit i ett tidigare skede. RÅ:s överklagan bör tillmätas stor betydelse i analysen p.g.a. av den auktoritet som Riksåklagarämbetet utgör.

I det följande kommer tingsrättens och hovrättens beslut att jämföras och analyseras i ljuset av RÅ:s överklagan. Framförallt kommer att undersökas vilka faktorer som respektive domstol koncentrerat sin bedömning på. Tanken är att försöka utreda vad som i domskälen leder till de skilda domsluten. Fokus ligger därför på de delar i domskälen där domstolarnas åsikter går isär. Vidare jämförs även vilka lagrum, förarbeten och beslut m.m. som domskälen stöder sig på samt hur domstolarna väljer att tolka och använda sig av dessa.

I sammanhanget kan det vara idé att repetera de frågor som ställdes i inledningen och som jag har för avsikt att utifrån rättsfallsanalysen besvara. Frågorna kommer att diskuteras sist i kapitlet. Vad krävs (i praktiken) för att ett uttalande skall anses utgöra hets mot homosexuella (med avseende på uttalandets lydelse)? Vilken betydelse tillmäter domstolarna det faktum att

¹³¹ *Omstridd predikan prövas igen*, artikel i Sydsvenska Dagbladet 2005-05-10 s A7.

uttalandena sker i en predikosituation och har stöd i en religiös urkund? Vilken betydelse det har för domstolarnas bedömning att den utsatta gruppen är homosexuella (och inte till exempel den judiska folkgruppen)? Av uppsatsämnets natur följer att frågorna delvis flyter in i varandra.

5.5.2 Jämförelse av domstolarnas bedömning

Den kanske mest påtagliga och avgörande skillnaden i domskälen rör tolkningen och den betydelse som domstolarna tillmäter fallet *Kokkinakis mot Grekland*. Tingsrätten mer eller mindre avfärdar fallets direkta betydelse eftersom tingsrätten anser att förevarande mål rör en annan fråga. Hovrätten kommer däremot till en för målet direkt avgörande slutsats utifrån sin tolkning av fallet; att det endast i sällsynta fall kan komma i fråga att bedöma uttalanden som görs i en predikosituation som hets mot folkgrupp. Enligt RÅ saknas stöd för den extensiva analogitolkning som hovrätten gör. Snarare är det tingsrättens mening som får medhåll av RÅ.

En annan avgörande skillnad ligger i domstolarnas tolkning av förarbetena till BrB 16:8. Berörda delar i förarbetena är diskurserna om vad som överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion samt vilken typ av uttalanden i en predikosituation som kan anses falla innanför brottsbestämmelsen. Både tingsrätten och hovrätten är överens om att Åke Greens predikan innehåller uttalanden som måste beröra personer med homosexuell läggning mycket illa.¹³² Samtidigt konstateras även att detta inte är tillräckligt för att hets mot folkgrupp skall vara för handen.

Till stöd för sina bedömningar hänvisar domstolarna även till ett par JK-beslut.¹³³ Frågan i JK:s avgöranden var huruvida bibelcitat kunde utgöra hets mot folkgrupp. I båda fallen fann JK uttalandena falla utanför det straffbara området. Även RÅ hänvisar till dessa JK-beslut. Men RÅ lyfter även fram JK:s åsikt i dessa beslut som säger att det skulle kunna utgöra hets mot homosexuella om uttalandena (bibeltexter) lyfts fram och uttryckligen åberopas på ett nedvärderande sätt mot ett homosexuellt leverne. Att ta med och diskutera dessa anföranden av JK vid bedömningen av Greens uttalanden kan givetvis bidra till en annorlunda utgång.

Tingsrätten väljer att först analysera delar av predikan som lyfter fram särskilt anmärkningsvärda uttalanden. Dessa är samma stycken som RÅ har med i sin gärningsbeskrivning. I sin bedömning accentuerar domstolen att en person inte kan gömma sig bakom bibelord för att framföra sina djupt kränkande åsikter om en viss folkgrupp. Enligt tingsrätten har Åke Green inte bara citerat och tolkat bibeln, utan också gjort vidareutvecklingar som består av direkta påhopp om att homosexuella bland annat är pedofiler och utgör en cancersvulst på samhällskroppen. I detta finner tingsrätten de

¹³² Se Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 12 och Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 5.

¹³³ Beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30 respektive Beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31.

homosexuellas rätt att inte utsättas för sådana kränkningar som mer skyddsvärd än Greens rätt till yttrandefrihet. Att Åke Greens syfte med predikan var att missakta de homosexuella som grupp anser tingsrätten vara ställt utom rimligt tvivel.

Hovrätten kommenterar inte uttalandena i predikan närmre utan koncentrerar sig på möjligheterna att inskränka religionsfriheten. Enligt hovrättens bedömning är Greens egenformulerade utvecklingar inte mer långtgående än de bibelcitat som han hänför sig till. Att med egna ord tolka bibeln anser hovrätten måste vara tillåtet, så länge ”framställningen anknyter till bibelns budskap”. Hovrätten finner inget som tyder på att Åke Green använt predikosituationen som en täckmantel för att angripa homosexuella som grupp ”i vidare mån än vad som följer av den religiösa urkund som hans kristna tro omfattar”. Syftet med predikan var enligt hovrättens bedömning att lägga ut den trosuppfattning och syn på bibeltexterna som Åke Green står för samt att påverka människors levnadssätt.

Hovrättens resonemang kring predikosituationen innebär att frågan om predikan utgör en saklig och vederhäftig diskussion inte behandlas. I stället synes hovrätten efter en kort passus till frågan om saklig och vederhäftig diskussion återgå till religionsfrihetens betydelse. Till skillnad från tingsrätten menar hovrätten att Greens uttalanden faller utanför straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. Hovrätten hänvisar, utan att kommentera eller förklara, till JK:s beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31. Beslutet gällde en videoupptagning av en predikan av pastor Ulf Ekman vid Livets Ord. I sin predikan kommenterade Ekman bibelcitat rörande homosexualitet och gav uttryck för att han ställde sig bakom citaten. JK ansåg att dessa uttalanden höll sig klart inom gränsen för vad yttrandefriheten tillåter (se avsnitt 2.3.3).¹³⁴

I bedömningen av Greens uttalanden är det tingsrätten som får stöd av RÅ. RÅ lyfter fram de särskilt kränkande uttalandena och förklarar varför dessa måste föranleda straffansvar för hets mot folkgrupp. Att Greens uttalanden har haft sin grund i bibeln tillmäter RÅ liten betydelse. Några skäl för att en predikosituation skulle åtnjuta någon form av undantagstillstånd från hets mot folkgrupp kan RÅ inte finna i lagstiftarens motiv. Eftersom de flesta religiösa urkunder innehåller många djupt kränkande uttalanden om olika folkgrupper skulle ett sådant undantag kunna få svåröverblickbara konsekvenser. För att visa det absurda i att tillåta Greens uttalanden gör RÅ tankeexperimentet att predikan i stället skulle ha handlat om judar eller muslimer.

5.5.2.1 Författarens egna reflektioner

¹³⁴ JK:s beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31, s 2.

Med RÅ:s överklagan som ett slags facit är det inte svårt att uppfatta hovrättens bedömning som både dåligt underbyggd och svårförstålig. Om man själv har läst fallet *Kokkinakis mot Grekland*, förarbetena till lagen om hets mot folkgrupp samt de aktuella JK-besluten är faktiskt hovrättsdomen snarast obegriplig. Min mening är att hovrättsdomen innehåller en rad tveksamma eller felaktiga bedömningar.

Till de största missarna enligt mig hör den långsökta slutsatsen att det endast i sällsynta fall kan komma i fråga att bedöma uttalanden som görs i en predikosituation som hets mot folkgrupp. Ett annat misstag är att hovrätten inte analyserar eller ens nämner de uttalanden som Green står åtalad för. Istället gör de en mer eller mindre kategorisk hänvisning till bibeln vars ställning som religiös urkund gör dess texter oantastbara.

När hovrätten fokuserar på det bibliska innehållet i Greens framställning missar domstolen att pröva om framställningen håller sig inom gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion. Hovrättens bedömning saknar helt reflektioner om vilka värderingar en religiös urkund kan förmedla och varför dessa budskap finns (texter uppkomna i en annan tid, i en annan kultur osv.). Givetvis skall domstolen inte behöva *tolka* bibeln för att göra en bedömning av uttalandena, men om domstolen godkänner uttalanden baserade på bibliska texter bör en jämförelse med moderna värderingar ske. Ett resonemang kring detta anser jag är nödvändigt för att kunna förklara vilken betydelse den religiösa urkunden som källa skall ha. Detta är något som inte bara RÅ tar fasta på utan även JK, tingsrätten och lagstiftaren.

När det gäller hovrättens slutsats om uttalanden i predikosituationer hänvisar domstolen även till ett betänkande från Konstitutionsutskottet. I betänkandet säger KU att inga särskilda regler skall gälla för uttalanden som görs i en predikosituation i jämförelse med om samma uttalande spridits i ett annat sammanhang.¹³⁵ Detta tolkar jag som att uttalanden i predikosituationer skall bedömas på samma sätt som alla andra uttalanden. Hovrätten tolkar det som att uttalanden i predikosituationer inte under alla förhållanden är straffria.¹³⁶ Underförstått innebär hovrättens tolkning att uttalanden, under vissa förhållanden, är straffria p.g.a. att de spridits i en predikosituation. En sådan slutsats måste enligt mig ifrågasättas.

Ännu en sak som förbryllar mig i hovrättens bedömning är domstolens fastställande av syftet med predikan. Även om Greens syfte varit att lägga ut sin trosuppfattning och syn på bibeltexterna medför ju hans agerande att ett annat syfte uppfylls. Vad jag menar är att följderna av att Green predikar sin religiösa övertygelse blir att han uttrycker missaktning för homosexuella. De uttalanden som Green väljer att formulera sin trosuppfattning med måste objektivt sett bedömas som uttryck för missaktning enligt lagens mening. Enligt min uppfattning betraktar hovrätten uttalandena ur en *subjektiv* vinkel, genom att domstolen ser på uttalandena i ett religiöst perspektiv. En

¹³⁵ 2001/02:KU23 s 36f.

¹³⁶ Göta hovrätts dom 2005-02-11 Mål nr B 1987-04, s 5.

åsikt som bygger på en religiös övertygelse kan knappast anses objektiv eller saklig.

5.6 Diskussion kring frågeställningarna

5.6.1 Vad krävs (i praktiken) för att ett uttalande skall anses utgöra hets mot homosexuella (med avseende på uttalandets lydelse)?

Utifrån Kalmar tingsrätts och Göta hovrätts bedömningar av Åke Greens predikan samt de JK-beslut som hanterar liknande frågeställningar är det svårt att komma till ett enhetligt svar på frågan. Både JK och domstolarna uttalar sig om hypotetiska fall som kan tänkas innebära hets mot folkgrupp men endast Kalmar tingsrätt finner ett fall där detta är uppfyllt. Enligt RÅ är det dock uppenbart att Greens uttalanden vid en objektiv bedömning bör föranleda straffansvar för hets mot folkgrupp.

I JK-besluten som det hänvisas till i rättsfallet anför JK följande om vad som i aktuella fall kan bedömas som hets mot homosexuella (då bibeltexter används)

- ”Det skulle kunna utgöra hets mot homosexuella om uttalandena i dag lyftes fram och uttryckligen åberopades på ett nedvärderande sätt mot ett homosexuellt leverne.” (Beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30)
- ”Om texterna däremot används på ett sätt som är nedvärderande mot eller kränker homosexuella som grupp kan bedömningen ibland bli en annan.” (Beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-32)

I ett äldre JK-beslut som även det rör bibelcitater men där folkgruppen som det handlade om var judar (se avsnitt 2.3.1) uttalade JK

- ”I programmet tillskrivs medlemmar av denna folkgrupp karaktärsdrag som uttrycker missaktning för dem. Detta förfaringssätt faller inom straffbudet hets mot folkgrupp även om ett övergripande syfte med programmet må ha varit att driva en åsikt i en aktuell samhällsfråga.” (Beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31)

I förarbetena sägs tydligt att

- ”Att endast citera och diskutera exempelvis religiösa urkunder faller inte inom det straffbara området enligt förslaget. Det bör däremot inte – lika litet som det i dag är tillåtet att utifrån religiösa texter hota eller uttrycka missaktning för muslimer och kristna – vara tillåtet att använda sådant material för att hota eller uttrycka missaktning för homosexuella som grupp.” (Prop. 2001/02:59 s 42)

5.6.1.1 Författarens egna reflektioner

Göta hovrätt hävdar är vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet att säga om homosexuella oklart. Med en titt på obefintlig praxis är det inte omotiverat att komma till en sådan slutsats. Huruvida ett uttalande är brottsligt eller ej har ju inte tidigare prövats. Detta är ju också ett av RÅ:s skäl för prövningstillstånd. Utifrån den ovanstående sammanställningen känns det ändå som att rättstillämparen har förhållandevis god vägledning.

Att som RÅ fastslå att Greens uttalanden faller inom bestämmelsen om hets mot folkgrupp synes således vara föga kontroversiellt. Som svar på avsnittets fråga kan därför sägas att påståenden om att homosexuella som grupp ägnar sig åt tidelag och pedofili samt är orsaken till AIDS torde vara exempel på vad som inte är tillåtet att säga om homosexuella. Flera andra exempel kan enligt RÅ:s överklagan hämtas ur Greens predikan. I fallet Liljeström återfinns också uttalanden som åtminstone enligt Stenungsunds tingsrätt bedöms som hets mot folkgrupp med anspelning på sexuell läggning.

Om man jämför uttalandena i Greens predikan med det meddelande som i NJA 1982 s 128 ansågs utgöra hets mot folkgrupp, ”Zigenare får ej beträda campingen”, anser jag att de förra uttalandena måste framstå som mycket grövre. Förutom att uttrycka att homosexuella personer inte är önskvärda (enligt Gud) anklagar Green även homosexuella för att göra sig skyldiga till flera av samhället fördömliga handlingar. Han ger de homosexuella också skulden för uppkomst och spridning av AIDS m.m. Då fallet prövas i HD och om HD i sin bedömning skall vara konsekvent bör dessa uttalanden klart falla inom det straffbara området.

En intressant notering är att RÅ i sin justerade gärningsbeskrivning öppnar möjligheten för HD att t.o.m. döma för grovt brott. Sedan lagändringen år 2003 finns stadgat om det grova brottet i BrB 16:8 2 st. (se avsnitt 3.1.2). Vid bedömning om brottet är grovt skall särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spridits till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet. Enligt RÅ:s gärningsbeskrivning har Åke Greens avsikt ”varit att uttalandena skulle få en omfattande spridning på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet”.¹³⁷ Det grova brottet tar främst sikte på särskilt omfattande sammankomster eller kampanjer där meddelanden sprids.¹³⁸ Det är visserligen tveksamt om Greens agerande kan anses utgöra en sådan sammankomst eller kampanj. Om man föreställer sig att Green i stället för pastor handlat i egenskap av ledare för t.ex. en rasistisk sammanslutning kanske bedömningen blir en annan.

5.6.2 Vilken betydelse tillmäter domstolarna det faktum att

¹³⁷ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081 s 2.

¹³⁸ SOU 2000:88, s 216.

uttalandena sker i en predikosituation och har stöd i en religiös urkund?

Då ett uttalande härstammar från (eller anses anknyta till) en religiös urkund uppkommer, förutom problematiken med den yttrandefrihetsrättsliga aspekten, även religionsfrihetsrättsliga frågor. Problematiken finns uppmärksammas i förarbetena och har även prövats i ett fåtal fall av JK och domstol. Lagstiftarens mening är att bestämmelsen inte är något hot mot vare sig vetenskapens frihet, den fria åsiktsbildningen, religionsfriheten eller den fria debatten och opinionsbildningen. Lagen innebär däremot ett fullt godtagbart krav på att även andra människors rättigheter och den grundläggande demokratiska principen om allas lika värde skall respekteras vid utövandet av dessa rättigheter.¹³⁹

Att domstolarna hyser en stor respekt för religionen, vårt sekulariserade samhälle till trots, märks tydligt i besluten. En sådan respekt är givetvis påkallad i ett demokratiskt samhälle och med religionsfriheten grundlagsfäst. Men i vilken utsträckning kan man egentligen hävda att ens åsikter skyddas av religionsfriheten? Och vilken betydelse har det överhuvudtaget att man finner sin inspiration i religiösa urkunder?

I Åke Greens predikan görs uttalanden som Kalmar tingsrätt anser utgöra alltför grova kränkningar för att kunna godkännas som utspel i religionens namn. Detsamma ansåg JK i fallet från 1988 beträffande en diskussion om den judiska folkgruppen utifrån bibelcitat. Ett alldeles färskt avgörande från Stenungsunds tingsrätt gällde också kritiska uttalanden om homosexuella baserade på kristen tro (se avsnitt 3.6.1). Bland yttrandena som tingsrätten fann tydligt uttrycka missaktning mot homosexuella som grupp kan nämnas ”De vill att hela världen skall dras med dem ner i det helvete de vet att de är dömda till”.¹⁴⁰

Hovrätten gör sin bedömning av Åke Greens predikan utifrån uppfattningen att det endast i sällsynta fall kan komma ifråga att bedöma uttalanden som görs i en predikosituation som hets mot folkgrupp. Hovrätten anför även att en rätt till bibeltrogen förkunnelse får anses innefatta en möjlighet att med egna ord utlägga och tolka bibeln ”så länge framställningen anknyter till bibelns budskap”. Denna uppfattning bidrar till att ge predikosituationen en mer ”fredad” position än vad förarbeten och tidigare praxis uttryckt. Hovrätten menar att Green visserligen angriper homosexuella som grupp men inte i vidare mån ”än vad som följer av den religiösa urkund som hans kristna tro omfattar”.

Själva predikosituationens explicita natur av att vara en mer exklusiv plats för åsiktsspridning har också stärkts av avgörandet från Stenungsunds tingsrätt i fallet Liljeström. Åtminstone kan denna slutsats dras beträffande predikosituationen i jämförelse med en hemsida på Internet (se avsnitt

¹³⁹ Prop. 2001/02:59 s 36.

¹⁴⁰ Stenungsunds tingsrätts dom 2005-04-26 Mål nr B 845-04, s 7.

3.6.1). Rimligt är att även uttalanden i andra situationer såsom i tidningsartiklar och radiosändningar, vilka kan tänkas spridas till ett större antal människor på ett mer okontrollerbart vis, måste hållas inom snävare ramar än uttalanden i en predikosituation. Den åsikt kring predikosituationens och religiösa urkunders betydelse som Göta hovrätt och Stenungsunds tingsrätt uttryckt får dock en annan dignitet i ljuset av RÅ:s överklagan.

Även syftet med Greens predikan har av hovrätten godtagits med hänvisning till den religiösa övertygelsen. Hovrätten menar att Greens syfte varit att utlägga och förklara sin trosuppfattning och syn på bibeltexterna, samt påverka människors levnadssätt. Hovrättens uppfattning om religionsfrihetens betydelse i målet delas inte av ärkebiskop K-G Hammar. Hammar menar att fallet inte handlar om religionsfrihet och anför

”[...] det kan aldrig vara fråga om religionsfrihet när man talar om cancersvulster eller homosexuellas närhet till pedofiler. Pastor Greens fall handlar om yttrandefriheten, och ingen predikant som inte har de här politiska motiven har anledning att känna sig det minsta begränsad.”¹⁴¹

I tingsrätten har Green själv uppgivit att han förstår att homosexuella kan känna sig kränkta av predikan men att han trots detta inte skulle låta bli att hålla den¹⁴². Detta är dock inget som hovrätten tar med i sin bedömning. Till skillnad från hovrätten fäster RÅ stor vikt vid Greens nyss nämnda uttalande. Green har dessutom verkat för att hans budskap skall nå så många som möjligt. Enligt RÅ är det uppenbart att Åke Green förstått att hans uttalanden skulle uppfattas som kränkande för homosexuella. Uttalandena gick vida utöver vad som varit nödvändigt för att beskriva bibelns inställning till homosexualitet. Sammantaget finner därför RÅ att rekvisiten för hets mot folkgrupp är uppfyllda.

5.6.2.1 Författarens egna reflektioner

Genom ovanstående uttalanden från hovrätten anser jag att den religiösa urkunden får ett mycket starkt skydd av domstolen. Jag tolkar det som att det enligt hovrätten måste vara tillåtet att göra uttalanden så länge dessa kan rättfärdigas av vederbörande talares trosuppfattning. Detta ger inte bara bibeltolkare ett brett spelrum utan framstår även som en privilegierad rätt att uttala sig framför personer med en annan ideologisk bakgrund. T.ex. är det

¹⁴¹ Hammar: *Greenfallet handlar inte om religionsfrihet*, artikel i Kyrkans Tidning publicerad 2005-01-26, http://www.kyrkanstidning.se/articlepages/200501/26/20050126110852_headline457/20050126110852_headline457.dbp.asp 2005-02-02 kl 12.37.

¹⁴² Kalmar tingsrätts dom 2004-06-29 Mål nr B 57-04, s 5.

straffbart att säga att zigenare inte är välkomna på ens camping (NJA 1982 s 128).

Som jag kort redogjort för i kapitel 4 finns det gott om budskap i bibeln för en bokstavstrogen bibeltolkare att stödja sin kritik mot homosexuella på. Detta är även något som RÅ uppmärksammar i sin överklagan. Enligt RÅ är det enkelt att finna näring till djupt kränkande uttalanden om olika folkgrupper i religiösa urkunder. Ett uttalande som överskrider gränsen för vad som är tillåtet kan inte bli straffritt p.g.a. att man fått en ingivelse från en religiös urkund menar RÅ. Ett sådant undantag skulle få oöverblickbara konsekvenser.

Hovrättens mÅnande om predikosituationen År uppenbarligen delvis grundat pÅ en felaktig slutsats av fallet *Kokkinakis mot Grekland*. Utan sin extensiva tolkning hade hovrÅtten antagligen haft svÅrigheter att fÅrsvara sitt domslut. Att Stenungsunds tingsrÅtt sedan hyser tilltro till hovrÅttsdomen År nog inte mÅrkligare Ån tingsrÅtten inte varit tillrÅckligt insatt. Detsamma mÅste enligt mig Åven gÅlla fÅr hovrÅtten dÅ de sÅger att det År tillÅtet att tolka och med egna ord utlÅgga bibeln sÅ lÅnge framstÅllningen anknyter till bibelns budskap. NÅr hovrÅtten konstaterar detta gÅrs ingen som helst reflektion Åver att det kan finnas budskap i bibeln som År djupt krÅnkande och oacceptabla i ett demokratiskt samhÅlle. HovrÅttens agerande År sÅrskilt frapperande med tanke pÅ att domstolen hÅnvisar till JK-beslut dÅr JK sjÅlv uttalar sig om mÅjligheten att med bibeltexter gÅra sig skyldig till hets mot folkgrupp.

Ånnu en reflektion kring predikosituationen kontra andra framstÅllningssÅtt sÅsom Internet gÅller till vem Åke Green sjÅlv uppgivit att han vÅnt sig till med sin predikan. I hovrÅtten uppgav nÅmligen Green att han med sin predikan sÅrskilt vÅnde sig till unga mÅnniskor, som kunde befinna sig pÅ grÅnsen till att prÅva ett homosexuellt levnadssÅtt.¹⁴³ Vid en jÅmfÅrelse med Stenungsunds tingsrÅtts Åsikt angÅende det sÅrskilt allvarliga i att barn och ungdomar kan komma Åt information pÅ LiljestrÅms hemsida, anser jag det vara mÅrkligt att hovrÅtten inte tagit hÅnsyn till Greens "sÅrskilda syfte". Till skillnad frÅn LiljestrÅm "erkÅnner" ju Green att ett syfte med framstÅllningen just var att nÅ unga mÅnniskor. Åven RÅ borde enligt min uppfattning ha uppmÅrksammat detta. Green erkÅnner Åven att han varit medveten om att homosexuella skulle kunna kÅnna sig krÅnkta av hans predikan. Detta borde hovrÅtten definitivt ha tagit i beaktning enligt mig.

5.6.3 Vilken betydelse har det fÅr domstolarnas bedÅmning att den utsatta gruppen År homosexuella?

I fallet med Åke Green domstolsprÅvades hets mot folkgrupp med anspelning pÅ sexuell lÅggning fÅr fÅrsta gÅngen sedan lagÅndringen År 2003. I och med den lagtekniska lÅsningen, att implementera sexuell

¹⁴³ GÅta hovrÅtts dom 2005-02-11 MÅl nr B 1987-04, s 3.

läggning i den befintliga lagtexten, kom redan utarbetad praxis att gälla även i de utvidgade fallen. På så vis kan man tänka sig att det inte har någon betydelse i bedömningen vilken folkgrupp det är som kränkts. Men med tanke på vad som prövats i tidigare praxis om hets mot folkgrupp finns ändå anledning att fundera på om uttalanden och handlingar bedöms olika beroende på vem dem är riktade mot.

”Domen hade knappast sett ut på det här sättet om Åke Green hade hetsat mot judar eller svarta” menar bl.a. RFSL:s verksamhetschef Maria Sjödin i ett pressmeddelande.¹⁴⁴ Enligt överklagan finns denna tanke även hos RÅ. Åke Greens uttalanden är enligt honom oförenliga med den tolerans för olika samhällsgrupper som lagstiftningen ger uttryck för. Detta menar RÅ framstår klart om man föreställer sig att predikan i stället hade handlat om judar eller muslimer.¹⁴⁵

RÅ:s åsikt väger tungt i sammanhanget och man kan från denna dra slutsatsen att det har betydelse att den utsatta gruppen är homosexuella, kanske t.o.m. stor betydelse. För att se vilken betydelse det har i domstolarnas bedömning följer nedan en kort jämförelse med ett fall där en annan folkgrupp angripits.

Då just en predikosituation mig veterligen inte tidigare prövats för hets mot folkgrupp kan det vara vanskligt att dra slutsatser i frågan. Som diskuterats i avsnitt 5.5.2 är just predikosituationen en faktor som domstolarna tar särskild hänsyn till i sin bedömning. Med detta i bakhuvudet har jag valt att jämföra Åke Greenfallet med RH 1991:20. I RH-fallet dömdes Ahmed Rami för hets mot folkgrupp genom att ha uttalat sig kränkande om den judiska folkgruppen. Liksom i Greenfallet var en del av uttalandena hänförliga till bibeltexter och bibelns syn på judar (se även avsnitt 2.3.1).

Bakgrunden i fallet var att Ahmed Rami anmälts för hets mot folkgrupp för att i sina närradiosändningar gjort uttalanden som uttryckte missaktning för den judiska folkgruppen. Rami bestred ansvar och hävdade att syftet med sändningarna var att presentera den palestinska synen på Mellanöstern och att informera om den islamska världen.¹⁴⁶

Innan hovrätten började med att undersöka de 18 programavsnitt som enligt åtalet utgjorde hets mot folkgrupp, redogjordes för några allmänna överväganden. Här gav hovrätten typiska exempel på uttalanden som uttryckte missaktning för folkgrupp med anspelning på etniskt ursprung. Ett sådant exempel var när det i programmet talades om ”judens egen motbjudande karaktär”. Vidare anförde hovrätten

”Andra delar av programmen är mer svårbedömda. Så snart det gäller frågor som kan hänföras till religiös eller politisk debatt i vid mening måste yttrandefriheten vara stor. Det

¹⁴⁴ *Domen är upprörande*, pressmeddelande från RFSL 2005-02-11, <http://www.rfsl.se/?p=324&aid=1940> 2005-04-29 kl 11.57.

¹⁴⁵ Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081, s 12.

¹⁴⁶ RH 1991:20 s 1.

är tillåtet att framföra alla åsikter i frågor om tolkningen av Bibeln och om det massmord, som benämns Förintelsen [...] Även åsikter som av flertalet uppfattas som befängda eller till och med provocerande får framföras. I yttrandefriheten ingår också rätten att genom citat eller på annat sätt återge andras åsikter eller innehållet i eljest publicerat material. Hovrätten anser sig alltså inte ha haft anledning att pröva riktigheten av de sakförhållanden som behandlats i de aktuella programinslagen. Inte heller anser hovrätten att det är av någon självständig betydelse att vissa avsnitt av programmen utgör citat eller referat av exempelvis nazistiska skrifter. Hovrättens uppgift har varit att göra en rättslig bedömning av programinslagen i förhållande till straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp.”

Någon närmre utveckling kring religionsfrihetens roll i målet gör hovrätten inte. Domstolens fokus ligger alltså på att utifrån straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp bedöma Ramis uttalanden. Hovrätten fann att 17 av de 18 granskade avsnitten utgjorde hets mot folkgrupp. Bland de fällda uttalandena kan nämnas

”Våld, pornografi och könshandel är ju den organiserade brottslighetens kännetecken. Det är ett ovedersägligt faktum att dom judiska urkunderna, Torah och Talmud, formligen svämmar över av uttryck för bestialiskt våld och perverterad sexualitet. Denna vålds och sexualfixering går ju också igen som en röd tråd hos många senare judar”

”Om vi går till senare tider, till vårt århundrade, så finner vi att så gott som alla mer eller mindre perversa sexualteorier har lanserats av och drivs av övervägande judar [...] Ja, sexualbesattheten och de perversa fantasierna och fixeringarna det är alltså något typiskt judiskt [...] så har man i massmedia nogsamt undanhållit att dessa vedervärdiga sexuella sadistorgier mot vuxna liksom mot minderåriga har sina rötter i judendomens Talmud”

Hovrätten kommenterar dessa uttalanden endast med att dessa ”klart uttrycker missaktning för den judiska folkgruppen som sådan”. Beträffande syftet med uttalandena finner domstolen inga skäl att ifrågasätta vad Rami uppgivit. Däremot menar hovrätten att Rami måste ha insett att de aktuella uttalandena var klart nedsättande för den judiska folkgruppens anseende. Genom att trots denna insikt likväl sända uttalandena (och inte låtit sig påverkas av JK:s beslut den 30 mars 1988, se avsnitt 2.3.1) måste Rami åtminstone med ett indirekt uppsåt¹⁴⁷ ha uttryckt missaktning för den judiska folkgruppen.

Vid en jämförelse mellan domstolarnas bedömning i Ramis respektive Greens fall återfinns flera intressanta aspekter. Utöver vad som ovan redovisats kan även uppmärksammas att man i Ramifallet på JK:s begäran hörde flera sakkunniga; biskop emeritus Krister Stendahl, överrabbinen Morton Narrowe och professorerna Georg Klein och Jörgen Weibull. Något liknande inkallande av experter begärdes inte till domstolsprövningarna av Åke Greens och Leif Liljeströms uttalanden.

Det finns en klar diskrepans mellan hur fall som rör antisemitism behandlas kontra fall som rör andra typer av hets. När det gäller antisemitism är det betydligt vanligare att domstolen bedömer varje uttalande för sig i stället för

¹⁴⁷ I svensk rätt har det så kallade indirekta (och även det direkta) uppsåtet i dag ersatts av vad som benämns insiktsuppsåt. Uppgift från professor, jur. dr. Per Ole Träskmans föreläsning vid Lunds universitet 2004-11-18.

att göra en helhetsbedömning av materialet. Att expertvittnen inkallas är också mycket mer frekvent förekommande i antisemitiska mål.¹⁴⁸ Vad detta beror på är oklart. En orsak kan vara domstolarnas okunskap kring antisemitism.

En annan påtaglig skillnad är vilken betydelse domstolarna tillmäter att bibeln används som källa. I det äldre avgörandet säger hovrätten att domstolens uppgift varit att göra en rättslig bedömning av uttalandena i förhållande till straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. I sammanhanget anser hovrätten att det saknar självständig betydelse om uttalandena utgör citat eller referat av t.ex. nazistiska skrifter. I det senare rättsfallet menar hovrätten att en rätt till bibeltrogen förkunnelse får anses innefatta en möjlighet att med egna ord utlägga och tolka bibeln ”så länge framställningen anknyter till bibelns budskap”.

5.6.3.1 Författarens egna reflektioner

Jag vill återigen påminna om att de två jämförda fallen skiljer sig beträffande de åtalade uttalandenas framställning. I Greens fall handlar det om en predikosituation och i Ramis fall om en närradiosändning. Vilken betydelse detta skall tillmätas har diskuterats ovan (se avsnitt 5.6.2). Bedömningen i de båda fallen har bortsett från detta flera skillnader. Dessa skillnader ligger bl.a. i domstolarnas uppsåtsbedömning och den betydelse de tillmäter bibeln som källa, samt att sakkunniga inkallats i det ena men i inte i det andra fallet.

Jag vill även belysa ett uttalande som JK gjorde i sitt beslut 1988-03-30 Dnr 16-03-30, beträffande sättet som Rami använt bibelcitaten för att framställa judar. JK anförde

”lyssnaren skall inges föreställningen att den till biblisk tid hänförliga karakteristik av den judiska folkgruppen som kommer till uttryck i bibelcitaten är giltig även i fråga om nutidens judar. Härigenom uttrycks i programmet missaktning för folkgruppen judar.”

Vid en jämförelse med hur Åke Green framställt homosexuella i sin predikan framstår det som underligt att hovrätten inte kommer till samma slutsats som JK. Precis som Rami har Green velat inge lyssnaren att den till biblisk tid hänförlig karakteristik av homosexuella som grupp, som kommer till uttryck i bibelcitaten, även är giltiga i fråga om nutidens homosexuella.

Det verkar uppenbart att domstolarna lägger mer energi på att utreda fallet där den judiska folkgruppen utsatts för kränkande omdömen än när homosexuella är den utsatta gruppen. Utifrån Ramifallet är det otänkbart att domstolen i det målet skulle fria Rami p.g.a. att han inte angripit judarna mer än vad som följer av den religiösa urkund som han hänvisar till. I Ramifallet hade domstolen också bemödat sig med att lyssna på expertis. Några sakkunniga har inte åberopats i Greenfallet. Trots att det är första

¹⁴⁸ BRÅ-rapport 2001:7, s 15.

gången som den nya lagtexten prövas verkar domstolen inte tycka att detta behövs. Detta kan givetvis ifrågasättas, särskilt med tanke på de delade meningar kring homosexualitet som råder inom den kristna kyrkan (se kap. 4). Som beskrevs ovan har bl.a. ärkebiskop K-G Hammar kommenterat Greens predikan med åsikter som går emot hovrättens uppfattning.

En reflektion kan särskilt göras till uttalandena om de sexuella böjelser som Rami menar att judar ägnar sig åt. Enligt mig kan dessa påståenden liknas vid Åke Greens uttalanden om homosexuellas sexuella utlevelser. Att de förra men inte de senare uttalandena bedöms som hets mot folkgrupp visar enligt mig tydligt att homosexuella särbehandlas negativt av domstolen. Vid en objektiv bedömning borde Greens uttalanden uppenbart vara av sådan art att de föranleder straffansvar för hets mot folkgrupp. Någon annan slutsats torde endast kunna härledas ur en subjektiv bedömning.

Sammantaget blir budskapet att homosexuella personer måste finna sig i att tåla lite mer än vad judar skall behöva tåla. Varför är det så? Varför blir en folkgrupp mindre skyddsvärd än en annan när lagrummet uttrycker ett lika starkt skydd? Denna fråga har antagligen en mångbottnad förklaring med rötter såväl i historien, kulturen, psykologin som i sociologin. Många lever kanske i en uppfattning om att vårt samhälle präglas av acceptans och respekt för det avvikande. Huruvida detta är sant eller ej avgör nog den enskilda individen bäst själv. Vad vi kan konstatera är att homosexualitet fortfarande ses som en avvikande norm i vårt samhälle och den acceptans som vi tror oss ha är mycket ny historiskt sett.

Även om bestämmelsen om hets mot folkgrupp stiftades med Förintelsen i starkt minne uppmärksammades inte de tusentals homosexuella som också blev Förintelsens offer.¹⁴⁹ Kunskapen om homosexualitet var antagligen för knapphändig vid den tidpunkten. Några nedslag i svensk lagstiftning ger en antydning härom: Homosexuella handlingar avkriminaliserades i Sverige först år 1944.¹⁵⁰ Socialstyrelsens sjukdomsklassifikation av homosexualitet togs bort år 1979.¹⁵¹ Homosexuella övergrepp inkluderades i våldtäktsbestämmelsen 1984.¹⁵² Partnerskapslagen kom 1994 och homosexuellas rätt att adoptera infördes 2003. Slutligen, år 2003 inkluderades homosexuella som grupp i lagen om hets mot folkgrupp.

Med denna lilla odysse i nutidshistorisk lagstiftning inser man att homosexuella som grupp har haft en mycket kort period av acceptans och erkännande. Att detta samhällseliga faktum även avspeglas i praxis är kanske en naturlig följd men likväl beklagligt och bör ifrågasättas.¹⁵³ Att en domstol godkänner såpass grov agitation som Åke Greens predikan utgör,

¹⁴⁹ Se t.ex. Bruchfeld Stéphane och Levine Paul A., *...om detta må ni berätta... En bok om Förintelsen i Europa 1933-1945*, s 2, Regeringskansliet, Stockholm 1998.

¹⁵⁰ Tiby, Eva, *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*, s 211f, Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet, Stockholm 1999.

¹⁵¹ Rosenberg, Tiina, *Qeerfeministisk agenda*, s 20, Atlas, Stockholm 2000.

¹⁵² Prop. 2004/05:45, *En ny sexualbrottslagstiftning*, s 19.

¹⁵³ Litteraturtips kring denna problematik finns i källförteckningen!

sänder positiva signaler till grupperingar med homofientliga ideologier. Sådan uppmuntran måste gå emot syftet med lagen. Förhoppningsvis kommer HD:s prövning att bidra till en mer konstruktiv bild av det svenska rättsväsendet.

6 Sammanfattande avslutning med diskussion och slutsatser

6.1 Inledning

Det finns många åsikter kring fallet Åke Green. Många har gjort sina röster hörda i debatten och vädrat sina åsikter i tidningar och tv. Framförallt har debatten handlat om yttrande- och religionsfrihet kontra hets mot homosexuella och vad man har rätt att säga i religionens namn. Somliga menar att lagen om hets mot folkgrupp är ett hot mot yttrandefriheten och vill därför avskaffa lagen. Min egen reflektion kring denna uppfattning är att de som är motståndare till lagen måste läsa på om vad som gäller i en demokrati och vilka skyldigheter som även följer med de mänskliga rättigheterna. Våra friheter och rättigheter skall användas på ett sådant sätt att de inte kränker någon annans rättigheter eller friheter.

Som jag hoppas har framgått av uppsatsen hittills är det inte bara ute i samhället som ovisshet råder kring tillämpning och tolkning av lagen om hets mot folkgrupp. Trots att det var närapå ett halvsekel sedan lagen instiftades har domstolarna fortfarande delade uppfattningar om vad som utgör hets i lagens mening. I och för sig gäller den prövning som uppsatsen behandlar en relativt ny lagändring. Detta faktum torde dock spela en mindre roll då lagstiftarens avsikt var att en gemensam praxis gäller, på så vis att tidigare praxis på området även är tillämplig på det nya skyddsobjektet.

Uppsatsens syfte var inte att undersöka lagens vara eller icke vara. Min utgångspunkt har varit att lagen finns och skall tillämpas. Syftet var att undersöka hur motsättningarna mellan lagen och yttrande- respektive religionsfriheten hanteras. I ljuset av detta analyserades sedan ett aktuellt rättsfall. Under arbetets gång, då frågetecknet rätats ut, har fokus förflyttats från de mänskliga rättigheternas betydelse till hur lagen om hets mot folkgrupp skall tolkas. Yttrande- och religionsfriheten har självklart en central plats i bedömningen men någon direkt motsättning, såsom framställts i media, tycks inte finnas. Därmed blev tolkningen, som skiljer sig markant mellan tingsrätt, hovrätt och RÅ, mer intressant. Den naturliga frågan att ställa sig då var vem som gjort den korrekta bedömningen.

Som avslutning på uppsatsen följer nu en redovisning av de mest centrala slutsatser som jag kommit fram till i uppsatsen. Framställningen är avsedd att ge en överblick över problemområdet samt förtydliga de slutsatser som kan härledas ur rättsfallsanalysen.

6.2 Inskränkningen av friheterna

Slutsats: Yttrande- och religionsfriheten får inskränkas både enligt EKMR och den svenska grundlagen och lagen om hets mot folkgrupp (inklusive med anspelning på sexuell läggning) innebär en tillåten inskränkning av både religionsfriheten och yttrandefriheten.

Denna slutsats framgår dels direkt av lagen, dels genom Europadomstolens praxis. I EKMR stadgas om inskränkningar i yttrandefriheten i artikel 10:2 och i religionsfriheten i artikel 9:2. Enligt Europadomstolens praxis omfattar skyddet i artikel 9:2 endast det mest centrala i religionsfriheten och ger inte någon allmän rätt att agera i offentliga sammanhang under åberopande av religiös övertygelse (se avsnitt 5.4). I RF anges yttrandefrihetens begränsningar i 2 kap. 12-13 §§. Någon inskränkning av religionsfriheten anges inte i RF vilket har att göra med hur religionsfriheten definieras. Definitionen är snäv och syftar endast på det som är specifikt för religionsfriheten; att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Således kan sådana moment i religionsfriheten som innebär ett utövande av andra friheter, t.ex. yttrandefrihet och mötesfrihet begränsas.

BrB 16:8 innebär en inskränkning av yttrandefriheten närmast gjord med hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Inskränkningen har ansetts nödvändig i ett demokratiskt samhälle ("angeläget samhälleligt behov" se avsnitt 2.4.2.1). Inskränkningen är enligt förarbetena i överensstämmelse med både EKMR och RF. Ändamålet, att skydda gruppen av homosexuella mot hot och andra uttryck för missaktning, är enligt regeringen klart godtagbart i ett demokratiskt samhälle.

6.3 Predikosituation och religiös urkund

Slutsats: Predikosituationer åtnjuter inget större skydd än vad som följer av de friheter som predikan är ett uttryck för och religiösa urkunder får ej användas för att uttrycka hets mot folkgrupp.

Av hovrättens bedömning är det lätt att få uppfattningen att en predikosituation är en fredad zon. Även i fallet Liljeström förmedlar domstolen denna åsikt. Denna slutledning saknar dock stöd i såväl förarbeten som praxis. Hovrätten hänvisar först till Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU23 och gör en enligt mig tveksam tolkning av KU:s uttalande om predikosituationer (se avsnitt 5.5.2.1). Hovrättens tolkning är att uttalanden i predikosituationer inte under *alla* förhållanden är straffria.

När hovrätten sedan fortsätter sin prövning mot EKMR kommer domstolen till en mer utvidgad slutsats; att det endast i sällsynta fall kan komma ifråga att bedöma uttalanden som görs i en predikosituation som hets mot folkgrupp. Hovrätten grundar denna slutsats i sin tolkning av fallet *Kokkinakis mot Grekland*. Fallet berör emellertid en annan fråga (otillbörlig

påverkan vid religiös omvändelse) och i målet uttalar sig överhuvudtaget inte Europadomstolen om vare sig hets mot folkgrupp eller predikosituationer. Hovrättens extensiva tolkning har ifrågasatts av bl.a. RÅ.

Den immunitet som hovrätten tilldelar religiösa urkunder saknar också stöd i förarbeten och praxis. Hovrätten menar bl.a. att en rätt till bibeltrogen förkunnelse får anses innefatta möjligheten att med egna ord tolka bibeln så länge framställningen anknyter till bibelns budskap. Av förarbetena följer att det är tillåtet att citera och diskutera religiösa urkunder. Att däremot använda sådant material för att hota eller uttrycka missaktning för en folkgrupp är dock inte tillåtet.

Ovanstående principer har fastslagits av både JK och domstol i flera fall. Bland dessa kan nämnas JK-beslut 2004-08-30 Dnr 2900-04-31, 2003-01-21 Dnr 16-03-30 och 1988-03-30 Dnr 3304-87-31 samt RH 1991:20. I sin överklagan understryker också RÅ vikten av att inspiration från religiösa urkunder inte kan leda till straffrihet. RÅ pekar här på det stora utbud av djupt kränkande uttalanden om olika folkgrupper som finns att hämta i religiösa urkunder.

6.4 Hets mot homosexuella

Slutsats: Homosexuella som grupp har (enligt bl.a. Göta hovrätt) inte samma skyddsobjektstatus som de övriga folkgrupperna i bestämmelsen om hets mot folkgrupp.

Det är inte tillåtet att skylta med att zigenare inte får beträda campingen. Det är inte tillåtet att utanför den privata sfären skrika ”Sieg Heil” och bära nazistsymboler. Det är inte heller tillåtet att påstå att judar så gott som alltid ljuger eller att sprida klistermärken med texten ”Hur många flyktingar har AIDS? Var trogen ditt eget folk”. Hovrätten tycker däremot att det är tillåtet att påstå att AIDS har uppstått ur homosexualitet och i huvudsak sprids av homosexuella. Det är tillåtet att påstå att homosexuella i stor utsträckning ägnar sig åt pedofili och tidelag. Hovrätten tycker även att det är tillåtet att påstå att homosexualitet är något sjukt där ett friskt hjärta blivit utbytt mot ett sjukt hjärta.

Att homosexuella som grupp skall tåla att utsättas för de kränkningar som Åke Greens predikan innehåller ter sig mycket inkonsekvent i jämförelse med tidigare praxis. Om predikan i stället hade handlat om judar eller muslimer skulle bedömningen ha blivit en annan menar bl.a. RÅ. RÅ menar också att Greens uttalanden inte bara är djupt kränkande utan också osakliga. I väntan på HD:s prövning är dock hovrätten högsta instans som prövat hets mot homosexuella varför deras åsikt alltjämt gäller.

En anmärkningsvärd detalj är att hovrätten inte analyserar Greens uttalanden. För att avgöra om ett uttalande är straffbart enligt BrB 16:8

måste uttalandet rimligtvis lyftas fram och diskuteras. I sin bedömning tar hovrätten i stället fasta på att homosexualitet är en synd enligt bibeln och därmed är det legalt att angripa homosexuella i samma utsträckning som följer av denna religiösa urkund. Reflektioner kring bibelns uppkomst och dess ålderstigna åsikters betydelse i ett modernt demokratiskt samhälle saknas. Huruvida predikans innehåll är sakligt och vederhäftigt är en fråga som hovrätten lämnar utanför sin bedömning.

Hovrättens tillvägagångssätt kan jämföras med domstolens omfattande prövning i fallet med Radio Islam. Där prövades varje uttalande separat. Varför prövningen i antisemitiska mål oftast är mer detaljerad än i andra fall av hets mot folkgrupp är oklart. Huruvida ett sådant förfarande är bättre eller sämre låter jag vara osagt. Vad som däremot kan konstateras är att hovrätten i Greenfallet överhuvudtaget inte prövar om det är tillåtet att sprida påståenden såsom att homosexuella har uppfunnit AIDS och våldtar djur. Om sådana uttalanden kan tolereras blir vi varse efter HD:s dom.

6.5 Syfte och uppsåt

Slutsats: Hovrättens bedömning innehåller ingen uppsåtsbedömning alls.

Detta är egentligen ingen slutsats och dessutom snarast ett processrättsligt spörsmål. Ur ett straffrättsligt perspektiv är det emellertid också ett intressant iakttagande eftersom det handlar om brottsrekvisiten och därtill har betydelse i påföljdsvalet. Sedan år 2003 finns nämligen även ett grovt brott i straffskalan och vid bedömningen om ett sådant förekommit skall bl.a. syftet vägas in. Att gärningsmannen haft för avsikt att få en omfattande spridning av sina uttalanden på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet kan föranleda att brottet anses som grovt.

Åke Green har själv i domstol uppgivit att han haft för avsikt att sprida sitt budskap i sådan omfattning att det skulle motsvara den uppmärksamhet som homosexuella fått i media på sistone. Han bjöd därför in media till sin predikan i hopp om uppmärksamhet och då ingen av de inbjudna kom distribuerade han i stället sin predikan till ett antal dagstidningar. Han har dessutom sagt att han framförallt vände sig till unga människor som var på väg att pröva det ”homosexuella levernet”. Att han härmed haft för avsikt att ge sitt budskap omfattande spridning ägnat att väcka betydande uppmärksamhet torde vara uppenbart.

Härtill tillkommer det faktum att Green också uppgivit att han varit medveten om att homosexuella skulle kunna känna sig kränkta av hans predikan. Trots detta skulle han inte avhålla sig från att sprida sitt budskap. Utan att närmre gå in på uppsåtsläran kan konstateras att detta är ett uppenbart insiktsuppsåt. Även om Åke Green och hans gelikar anser sig ha legalt stöd i form av sin religion måste han ändå ha varit medveten om att hans uttalanden utmanade lagen om hets mot folkgrupp.

En annan typ av bedömning är att som tingsrätten konstatera att uttalanden så grova som Åke Greens helt enkelt måste anses syfta till att missakta de homosexuella som grupp. Men hovrätten missar alltså hela denna diskurs (se avsnitt 5.5.2.1). Agerandet är enligt mig ett fatalt misstag. Tillsammans med deras vilseledande slutsats i målet *Kokkinakis mot Grekland* blir det svårt att komma till något annat än en friande dom.

6.6 Avslutande kommentarer

När jag började min research för uppsatsen trodde jag att religionsfriheten hade en stor betydelse i målet. En pastor som åtalats för sin predikan föranleder onekligen sådana tankar. Men under arbetets gång har det blivit allt tydligare att fallet egentligen inte handlar om religion, även om hovrättens bedömning uttrycker något annat. Precis som tingsrätten uttrycker det handlar frågan i målet inte om Åke Greens rätt att förkunna sin religiösa övertygelse utan om han i sitt förkunnande gjort, enligt BrB 16:8, straffbara uttalanden. Åke Greens rätt till religionsfrihet har inte blivit kränkt då ingen har hindrat honom från att själv eller tillsammans med andra utöva sin religion. Att han sedan i detta utövande gjort uttalanden innebär inte att uttalandena är fredade. Dessa underkastas reglerna för begränsningar inom yttrandefrihetens område och skall bedömas på samma sätt som uttalanden som spridits i andra sammanhang.

Huruvida dessa uttalanden faller inom straffbudet hets mot folkgrupp är huvudfrågan i målet. För att avgöra detta måste undersökas om uttalandena överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion. Även syftet bakom uttalandena skall vägas in i bedömningen. Det skall tydligt framgå att gärningsmannen haft uppsåt att sprida ett meddelande som innebär hot eller missaktning. Att Göta hovrätt anser predikan falla utanför det straffbara området grundas enligt mig på felaktiga tolkningar och slutsatser samt på bristande analys av de åtalade uttalandena. Kort sammanfattat rör det sig om en alltför extensiv tolkning av religionsfriheten i kombination med en alltför restriktiv tolkning av hets mot folkgrupp.

Inför rättegången i Högsta domstolen återstår frågan var gränsen går mellan en saklig och vederhäftig diskussion och straffbara kränkningar. Efter hovrättsdomen kan man verkligen fråga sig var denna gräns går. Innebörden av orden saklig och vederhäftig har, åtminstone i min begreppsvärld, fått en ny betydelse. Min tolkning av hovrättens dom är att ett uttalande håller sig inom ramen för en saklig och vederhäftig diskussion om man anser sig ha stöd i en religiös urkund. Med hänvisning till vad RÅ uttalat om religiösa urkunder ifrågasätter jag riktigheten av att betrakta dessa urkunder som sakliga och vederhäftiga källor. Jag undrar också om alla religiösa dokument åtnjuter samma auktoritet? Kan rättsväsendet verkligen ge ett sådant stort spelrum för allehanda illvilliga sekter och grupperingar? Givetvis vore detta orimligt. I förarbetena står, som tidigare poängterats, att lika lite som man får använda religiösa texter för att hetsa mot muslimer

eller kristna får man använda sådana texter för att hetsa mot homosexuella. Till skillnad från hovrätten hoppas jag att HD tar hänsyn till detta.

Vidare hoppas jag att HD också tar Åke Greens syfte med i bedömningen. Hans predikan var riktad mot unga människor som stod på gränsen att prova på ett "homosexuellt leverne" och homosexuella som efter predikan skulle få upp ögonen och "omvändas". Hur påverkas en ung och osäker person av de grova påhopp och villfarelser som Green predikar om homosexuella? Åke Green är en auktoritär ledare som genom en kränkande predikan försöker påverka bl.a. unga människor att avsky och ta avstånd från homosexualitet. Min tanke är att fallet *Kokkinakis mot Grekland* snarare borde vändas *mot* Green i stället för att vara till hans fördel. Greens handlande skulle även kunna ifrågasättas utifrån fallet *Larissis m.fl. mot Grekland* (se avsnitt 2.4.3.2).

Slutligen hoppas jag att HD ser uttalandena som riktade mot en folkgrupp och inte mot en biblisk synd som får kritiserats in absurdum.

Bilaga A: Åke Greens predikan

Pingstpastor Åke Greens predikan i sin helhet

Är homosexualitet en medfödd drift eller onda makters spel med människor. Jag är väl medveten om att ämnet är laddat och kontroversiellt. Och t.o.m. att det har det blivit det inom kristna kretsar.

Jag har inte sökt stöd i Guds ord för mina tankar. Utan Guds ord har gett mig de tankar jag ska redovisa här idag. Jag kommer att ta upp ämnet homosexualitet men också förhållandet till de kristna homosexuella.

Är det ett tidstecken och kan man bli befriad från detta?

Gud har från begynnelsen skapat människor till man och kvinna. Vi börjar i 1Mos. 1:27-28 "Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. Och Gud välsignade dem. Gud sa till dem: Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden och lägg den under er. "

Här säger ju Guds ord klart och tydligt att ni skapades att bli Far och Mor. Till man och kvinna. De skulle bli föräldrar. Det säger Herren här klart och tydligt.

Och skriften anser att varje form av sexuell förbindelse utanför äktenskapets ram är lösaktighet. Och det betecknar skriftordet för otukt.

Det finns också klart uttalat i instiftelseorden till äktenskapet 1Mos. 2:24 där det står: "Därför skall en man överge sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de ska bli ett kött.

Här talas bara om man och hustru ... Det står inte på något annat sätt eller man kan aldrig få det eller tyda det till att man kan ha vilken partner som helst.

Den drift som Gud lagt ner i människan för att uppleva den djupaste form av gemenskap och för att bevara äktenskapet i en sann trohet. Det har blivit djävulens använt som sitt starkaste vapen mot Gud och mot äktenskapet. Han använder det alltså mot Gud. Det Gud har skapat för att människan ska uppleva gemenskap och trohet och lycka och allt som det medför. Det använder djävulen mot Gud och i Guds ansikte. För att förvrida och förvända.

I djurriket finns det ju hanar och honor och i växtriket finns det också han och honväxter, varken i djur eller växtriket förekommer några abnormiteter. Utan varje art håller sig till sin egen art. Så är det. Tills människan på senare år klampat in på det här området genom provrörsbefruktningar och genom kloning. Till dess så har det varit så som Gud har sagt att vi ska leva.

Genom att legalisera partnerskap mellan män & män ... mellan kvinna & kvinna.

Så kommer det att skapa katastrofer helt enkelt. Utan dess like. Vi ser följderna redan av det här. Vi ser det genom AIDS som sprider sig. Nu är inte alla AIDS-smittade homosexuella, men det har uppstått p.g.a. detta en gång i tiden. Sedan kan naturligtvis oskyldiga människor bli smittade av denna hemiska sjukdom utan att för den skull ha någonting med det som ligger bakom i detta vad gäller homosexualitet.

Men ändå så kommer det att skapa en stor katastrof och redan upplever ju myndigheter och de sociala myndigheterna att det här bemästrar man inte. Man upplever svårigheten i det. Men inte bara det utan TV berättade för lite sedan att det stiger ju i antal smittade män och kvinnor av olika könssjukdomar.

Det sprider sig alltmer p.g.a. att man inte lever så som Gud hade tänkt att man skulle leva tillsammans med varandra. Och det beror då på att människor spårar ur i klart obibliska och klart omänskliga relationer.

Det är ingen privatsak eller rättighet att leva på ett annat sexuell sätt än vad bibeln föreskriver. Hebr. 13:4 "Äktenskapet ska alltid hållas i ära och äkta säng bevaras obefläckad. Ty otuktiga och äktenskapsbrytare ska Gud döma. "

Oavsett hur samhället ser på detta kommer Gud att döma både samhället och de som begår otukten.

Kom ihåg det. Både samhället eller staden eller platsen kommer Gud att döma över de som begår denna otukt.

Om vi går tillbaka i historien till 1Mos. 19:1-5.

v. 4 "Men innan de hade lagt sig, omringades huset av männen i staden, Sodoms män, både unga och gamla, allt folket så många de var. Dessa kallade på Lot och sade till honom: Var är de män som har kommit till dig i natt? För dem ut till oss så att vi får känna dem. "

Här läser vi för första gången om homosexuella män. Alla Sodoms män talade öppet och visade öppet sin avvikande sexuella läggning. Både gamla och unga läste vi här. Alla. Och så säger de så här: "Så att vi får känna dem. " Och det betyder alltså sexuell förbindelse. Samma uttryck som Bibeln använder då en man går in till en kvinna. Det är precis samma uttryck här som säg om dessa män som hade lust till varandra.

Jesaja säger så här: Jes. 3:9 "Liksom Sodoms folk bedriver de sina synder uppenbart och döljer dem inte. " Det gjorde man inte i Sodom. Uppenbart visar man sig framför huset och ropar på Lot. Den rättfärdige, man skonar inte honom på något sätt utan säger: "För ut de här männen så vi får känna dem". Vi har lust till dem helt enkelt. Mitt på gatan står man där alltså. Man döljer inte sin synd.

Helt öppet och ogenerat talade man om sina sexuella behov och det säger något om tillståndet i Sodom.

Gud säger till Abraham 1Mos. 18:20 "Ropet från Sodom och Gomorra är stort och deras synd är mycket svår. " Det säger alltså Herren. Mycket svår! Ropet från Sodom och Gomorra det är stort och synden är svår. Så ser Gud på den avvikande sexuella relation. Det är mycke svårt säger Gud. Det är mycke svårt detta då människor ger sig hän på det sättet.

Öppet, ogenerat så upplever vi att män kysser varandra och kvinnor kysser varandra.

Men man gör det också inför Tv kameror, det kan man göra. Men man gör det också när det gäller filmkameror, men inte bara det, man gör det öppet på våra gator och på våra offentliga platser. Så gör man idag i vårt land. Vad säger Gud? Han säger att det är mycke svårt. Det är mycke svårt när det gäller vårt land precis som det var för Sodom och de städerna.

Paulus säger i Fil. 3:19 De skryter med sina sexuella bedrifter. Är det inte det som vi upplever idag att människor gör?

Människor vill idag protestera mot Guds skapelseordning. Att Gud skapat män och kvinnor som ska föra människosläktet vidare det ogillas av både Sveriges rikes lag. Likaväl som utav homorörelserna.

Man ogillar skapelseordningen. Ni protesterar mot Gud och mot skapelseordningen. Och tillåter man partnerskap, män med män och kvinnor med kvinnor. Hur kan detta, hur kan det bli på det här sättet? Jo, det är som Paulus säger i Romarbrevet som jag återkommer till om en stund.

Rom. 1:22 "De blev dårar!!!!

Tänk att de som styr vårt land är dårar som sitter i riksdagshuset. Tänk att dom är där alla av regeringen som har gått med på det här vansinniga och släppa fram denna flod av synd i vårt land. Det är dårskap säger Guds ord. Jag tror alltså att Herren säger om denna synd i Sverige, att det är mycket, mycket svårt.

Och varför har då detta levnadssätt tillkommit?

Ja då går vi till Romarbrevets första kapitel naturligtvis och tar med de versarna där, där Paulus behandlar det här ämnet ingående. Det fanns anledning till det därför att romarriket genomsyrades av de här tankarna på homosexualitet. Det var något som frodades så oerhört och han måste ta itu med det så att det inte blev ett mönster också i Guds församling.

Varför har detta levnadssätt kommit till? Rom. 1: 21-28 "De har haft kunskapen om Gud men inte ärat honom som Gud eller tackat honom. Deras tankemöda ledde dem ingenstans och deras oförståndiga hjärtan förmörkades. De ville gälla för visa, men blev till dårar. De bytte ut den oförgängliga Gudens härlighet mot bilder av förgängliga människor, av fåglar, fyrfotadjur och kräldjur. Därför lät Gud dem följa sina begär och utlämnade dem åt orenhet, så att de förnedrade sina kroppar med varandra. De bytte ut Guds sanning mot lögnen, de dyrkade och tjänade det

skapade i stället för skaparen, ssom är välsignad i evighet, amen. Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär med varandra, så att man bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse. Eftersom de föraktade kunskapen om Gud, lät Han dem henfalla åt föraktliga tänkesätt så att de gjorde det som inte får göras.

Man bytte det högsta man bytte Herren mot det lägsta som finns. Det byter man säger Paulus här. Det är bara en dåre som handlar så säger han. Eftersom man gör på det här sättet. Man förkastar Gud som är välsignelsen. Gud som är den suveräne, Gud som är mästaren i allting. Man förkastar honom. Guds ord är ju en lag och det är vårt rättesnöre, men det är till ingen nytta att i princip godta Guds lag och säga: Ja det här är Guds ord om man i praktiken bryter det. Vad spelar det för roll om jag erkänner Guds ord, men jag bryter i praktiken genom att jag handlar tvärs emot och lever tvärs emot vad ordet säger. För Guds ord kräver ju lydnad av oss. Vi måste ju lyda Guds ord om vi ska kunna ha Guds välsignelse och Guds välbehag över våra liv och om vi ska kallas Guds barn.

Här i den 28:e versen "Eftersom de föraktade kunskapen om Gud lät Han dem hemfalla åt föraktliga tänkesätt så att de gjorde det som inte får göras. "

Människan är ju rustad med en fri vilja och kan antingen motstå eller underkasta sig den gamla naturens böjelser. Vi har ju makt till att göra det. Och människans moraliska natur visar sig i en regel för gott och ont som finns skrivet i våra hjärtan. Samvetets röst som vi har inom oss. På så sätt är människans tankar vår egen domare, som försvarar eller anklagar oss. Om vi med munnen säger att det här är inget fel som jag gör, så säger hjärtat någonting annat. Det kvittar om du försvarar en synd som du lever i eller försvarar någon annans synd. Så säger ditt hjärta något annat. För hjärtat är domaren över dina tankar. Man kan med munnen pladdra allt möjligt men hjärtat det dömer oss. Det säger bibelordet här. Och i

Rom. 2:14-15 "Hedningarna har inte lagen, men om de av naturen fullgör lagens krav, då är de sin egen lag, fast de saknar lagen. Därmed visar de att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan, om det vittnar också deras samvete och deras tankar när tankarna anklagar varandra och försvarar sig. "

Det finns alltså ett samvete. När vi vänder Gud ryggen och vägrar ta emot kunskap tar Gud bort sin Ande från samvetet ... samvetet blir okänsligt och det blir töjbart. Då finns det inte längre några hämningar för en människa. Gud styr inte längre dessa människor därför att de går allt längre i ogudaktighet.

Rom. 1:24 "Därför lät Gud dem följa sina begär och utlämnade dem åt orenhet så att de förnedrade sina kroppar med varandra. "

Homosexualiteten börjar med hjärtats begär.

Det är så det blir. Sinnets synder. Fantasierna där inne som man sysslar med eller sexdrömmar som man kan bära på. Och här har ju porrindustrin, här har TV och filmbranschen och tidningsbranschen. Här har man väckt dessa enorma begär och krafter till liv. Det har man gjort genom att öppet visa det här inför hela svenska folket. Man gör det precis ogenerat utan tanke på att det finns människor som inte tål att se sådant. Människor kan genom detta begå våldshandlingar.

Man vet att detta är farligt. Men man hindrar det ändå inte. Öppet visar man det.

Demonstrationstågen som går genom Stockholms gator då de homosexuella där har sina slag ord. Det slår man upp och det visar man. Jag bad ölandsbladet skriva en artikel om detta. Och jag ställde mig till förfogande. Inte en enda hörde av sig. Jag tog kontakt med Barometern och sa: Jag ska predika över det här ämnet. Ni är välkomna. Inte ett svar, ingenting. Jag ringde till TV och sa detsamma, vill ni vara med på söndag förmiddag för då ska jag predika över detta brännheta ämnet.

Ja vi har nog tid sa de. Jag ringde i måndags men ingen har hört av sig. Man låter det här passera helt enkelt. Man vill inte ta itu med detta.

Rom. 1:26-27 "Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra. "Hjärtats begär övergick i skamliga lustar. "Upptända" betyder att tända på. Det är så som människor gör. Man tänder på en drift där inne när man har sina sexuella fantasier eller drömmar eller när man ser såna här saker i tidningar och på

filmer. Då betyder det att man tänder på någonting inom sig själv helt enkelt. Genom sitt Gudsförakt. Och när de skamliga lustarna tar form i personligheten så blir det en okontrollerad makt likt en brand som man inte kan släcka.

Och Gud släcker inte den branden säger Paulus. Gud släcker inte en eld som man själv på i sitt eget liv. Gud låter den brinna. Och då står det i Rom. 1:27b "Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse. "

Alltså när människor inte vill utan okontrollerat, ohämmat hänger sig åt detta låter Gud det brinna. Men det kommer en domsdag och en domsakt över de som låter elden brinna på det sättet. Paulus betonar här att både kvinnor och män stod på samma nivå de de praktiserade homosexualitet. Den ene var inte bättre än den andra. Så var det i Romarriket.

3Mos. 18:22-30 "Du ska inte ligga hos en man som man ligger hos en kvinna. Det är en styggelse. Du ska inte beblanda dig med något djur, så att du genom detta blir oren. Och ingen kvinna ska ha att skaffa med något djur så att hon beblandar sig med det. Det är en vederstygglighet. " Från vers 27 "Ty alla dessa styggelser har landets inbyggare, som har varit där före er, bedrivit, så att landet har blivit orenat. Gör inte sådant, för att landet inte må spy ut er, om ni så orenar det, liksom det spyr ut det folk som har bott där. Ty var och en som gör någon av alla dessa styggelser skall utrotas ur sitt folk, ja, var och en som går sådant. Iakttä därför vad jag har befallt er iakttä, så att ni inte gör efter någon av de avskyvärda stadgar som man har följt före er och så orenar er genom dem. Jag är Herren er Gud. "

Bibeln tar upp och undervisar om dessa abnormiteter.

Sexuella abnormiteter är en djup cansersvulst på hela samhällskroppen. Herren vet att sexuellt förvridna människor kommer att våldta djuren. Inte heller djuren går fria från människans sexuella behov och branden som är tänd i en människa. Utan t.o.m. detta kan man ägna sig åt. Om det har jag hört människor berätta för mig själv när jag satt och lyssnade till och var jourhavande medmänniska under många år. Det var inte en tillfällighet att människor berättade om sina djuriska förbindelser man haft. Som hade givit dem tillfredsställelse. Så det är helt klart att Gud inte skriver en sagobok för att människor ska tänka på det här. Han skriver det med tanke på att så här kommer människor att handla då man överger Gud. P.g.a. dessa synder kommer landet att utspy sina invånare. Det politiska svaret i vårt land på detta är ju vad Paulus säger "Vi vet vad Gud har bestämt, att alla som lever så förtjänar döden. Ändå är det just så de lever än värre, De tycker det är bra när andra gör det. "

Så upplever vi det politiska svaret i vårt land. De ger sitt bifall och de tycker det är bra att de håller på med det här. Det gör ingenting. Men ...

Vårt land står inför en katastrof av stora mått!!!!

Det kan vi vara förvissade om. Gud sa landet ska utspy sina inbyggare. De fick inte vara kvar om de fortsatte som de människorna levde som var före Israels barn. När Israels barn skulle inta landet, om de började med sådana förbindelser som var emot Guds ord då säger Han: Då ska landet en gång till utspy sina inbyggare. Jag tror det kan ske i Sverige. Jag tror att det kan ske i vårt land därför att man har antagit sådana lagar. Man har ingen som helst betänklighet för vad Gud sagt. Vårt land står inför en katastrof. Vad är det som säger att inte vi kan få en jordbävning så 100 000 tals människor kan dö i ett ögonblick. Vad är det som säger att inte vi kan få några monsunregn som fördränker tusentals människor i vår land. Vad är det som säger att inte andra katastrofer kan nå fram till Skandinavien. Vi är så trygga. Och vi sitter där så ombonat och det kan inte hända oss, men nere i Europa där händer det och i andra världsdelar och Kina där händer det. Gud kan vända på det, så att inbyggarna i vårt land kan få uppleva precis det här. Vi kan utspys ur landet p. g. a. att man lämnat Gud. Det är oerhört.

...

Tänk att c: a 300 personer av våra folkvalda har fört vårt land in på ett katastrofområde ... När man antagit de här lagarna om partnerskap och låter människor leva som de vill. När de idag inte kan överblicka konsekvensen av vad man har fattat för beslut. Det är bara historien som kommer att berätta om detta. Vi har fått lära oss ord som incest, pedofiler och övergrepp på barn. Ord som vi ryser inför som tillhör abnormiteterna. Och då vill jag gå till första Korintebrevet det sjätte kapitlet och ta med någonting som Paulus tar upp när det gällde korinteförsamlingen och deras sätt att leva. Han säger i vers 9: "Har ni glömt att ingen orättfärdig ska få ärva Guds rike? Låt inte bedra er. Ingen som lever i otukt eller avgudereri eller hor eller homosexualitet, i

tjuvaktighet och själviskhet, ingen som dricker, som är ovetting och utsuger andra ingen sådan får ärva Guds rike. "

Nu läser jag grundtexten den säger så här: "Eller inte vet ni att orättfärdiga rike Guds inte ska ärva. Inte bedra er. Varken otuktiga människor eller avgudadyrkare, eller äktenskapsbrytare, eller vållustmänniskor, eller gosseskändare. Guds rike ska ärva.

Gosseskändare. Redan då bibeln skrevs visste Herren vad som skulle ske. Vi har upplevt det här och vi förfasar oss över det.

Paulus talar i 1Tim. 1:10 om perversa människor. Pervers är översatt från grundtexten som säger En som ligger med pojkar.

Alla homosexuella är inte pedofiler eller perversa.

Men man öppnar ändå porten till förbjudna områden och låter Synden få fäste i tankelivet. Och den som är pedofil idag börjar inte som sådan. Man börjar helt enkelt med att byta sitt umgänge.

Det var så det började

Att vara "trogen" i ett homoförhållande är inte på något sätt ett bättre förhållande än där man byter partner ofta. Det är lika föraktligt i Guds ögon.

Från Guds sida är det att förkasta och från Guds sida är det lika mycke synd om man byter partner ofta eller lever i ett homosexförhållande. Det spelar ingen roll inför Guds ord.

Är då homosexualitet en medfödd drift i människans personlighet

Vad säger Jesus i Matt. 15:18 En vers som vi läser ibland och citerar "Men det som går ut ur munnen kommer från hjärtat och det gör människan oren. Ifrån hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, otukt, stöld, memed och förtal. Det är detta som gör människan oren. "

Jesus pekar med all tydlighet på hjärtat, sinnelaget och tankelivets osynliga värld. Där riktar Jesus sina tankar och udden vid det här tillfället. Jesus menar att otuktssynderna de börjar i tankelivet.

När jag suttit och lyssnat till människor under nattetid, har alla utan undantag börjat syssla med homosexualiteten i sina tankar. Ofta hände det i tonåren, men det hände också att man levde i ett olyckligt äktenskap, kvinnor fick inte uppleva att mannen gav dem det kvinnor behövde få. Därför så sökte man sig till andra kvinnor. Och män likaså.

Alltså var det så här att man började med dessa otuktssynder i tankelivet. Och därifrån spred det sig vidare, men alla säger utan undantag. Första gången de prövade detta fanns det en spärr hos dem.

Det sa alla. Men när man bara hade gjort det första gången då var den spärr bruten.

Då ser vi att människan, ändå trots sina otuktssynder har ett skydd genom denna spärr. Efter några gånger gick det lättare för varje gång.

Då förstår vi vad Jesus säger om tankelivets synder.

Rom. 1:26 Både män och kvinnor bytte ut det naturliga umgänge, mot ett onaturligt.

Det måste vara ett val man gör helt enkelt. Dom byter ut. Då byter man ju bort något. Det är ett fritt val. Det var ingen som tvingade. Byte innebär att man frivilligt lämnar något ifrån sig och frivilligt

tar emot något annat. Frivilligt lämnar jag renheten och tar emot orenheten. Medvetet byte säger paulus

Medvetet byte de säger Paulus. Homosexuellt är något sjukt ... En frisk och ren tanke som blivit utbytt mot en besmittad. Ett friskt hjärta som blivit utbytt mot ett sjukt. En frisk kropp som blivit ödelagd p. g. a. ett byte...Paulus säger: ... 1Kor. 6:18 "Håll er borta från otukten"

Otukten vanäras kroppen ... den ska inte diskuteras...inte bekämpas ... Den ska man fly ifrån likt Josef.

Vad sa Herren till Lot: Fly för ditt livs skull.

Fly säger Herren alltså.

Är homosexualitet något man väljer: Svar JA Man väljer det. Man är inte född till det. Det är absolut på det viset annars skulle det vara ett svek mot människor. Man går frivilligt in i detta.

Kan man leva i homosexualitet och vara en kristen? Efs. 5:3,5-6 ... "Otukt och annan orenhet eller själviskhet får det inte ens vara tal om bland er, det anstår inte de heliga. Ni vet ju mycket väl att ingen kan få del i Kristi och Guds rike om han är otuktig eller oren eller självisk, alltså avgudadyrkare. Låt ingen lura er med tomma ord, det är sådant som drar Guds vrede över olydnadens människor. Ha därför ingenting med dem att göra. " Låt ingen bedra er. Tror du att du

kan vara en kristen och vara homosexuell. Då bedrar du dig, du lurar dig själv. Om andra säger att det inte är så farligt och Gud är kärleksfull. Han är kärleksfull men Han är också helig. Och han har sagt att han hatar omoral. Och då kan man alltså inte vara en kristen. De som lever så är inte ett Guds barn och kan inte vara det. Det måste vi säga så folk hör det. Lura er inte kära människor. Det är bedrägeri på högsta nivå om ni tror att ni kan lura er. För djävulen säger: Du kan vara en kristen och du kan vara god som en kristen och du kan leva så här ändå. Du kan vara trogen i ditt partnerskap, det säger själafienden. Men Guds ord säger någonting annat. **Villfarelser som innebär straff läste vi från romarbrevet** (halvfetav av redaktionen; här slutar åklagarens avskrift av predikan) 1:27.

Upp. 22:14-15 "Saliga de som tvättar sina kläder rena. De skall få tillgång till livets träd och få gå in i staden genom dess portar. Men utanför är hundarna och trollkarlarna och horkarlarna. Kan det sägas tydligare. Är det så här man sysslar och lever i en sån värld så lever man på en lögn och då kommer man inte in i Guds rike. Man kommer inte in. Man kan vara en kristen bekännande homosexuell, leva så, men man kommer inte in i himlen på det. Det vill jag understryka att så här lär Guds ord.

Kan man vara en kristen homosexuell man eller kvinna?

Nej det kan man inte. Då bedrar man sig själv säger Guds ord. Och då får dessa stå där med skammen en dag.

Är denna livsstil av otukt ett tidstecken? Luk. 17:28

Ja, Jesus tar upp det i Lukas bl. a. i 17 kapitlet och talar där om hur det ska vara i Noas dagar och hur det ska vara i Lots dagar. Hur man levde då. Man åt och drack. Köpte och sålde. Planterade och byggde. Men en dag då Lot lämnade Sodom så regnade eld och svavel från himlen och gjorde slut på dem alla. Likadant blir det den dag då Människosonen uppenbaras.

Vad var det som gjorde att de här städerna gick under, förlorade sin värdighet, försvann från jordens yta?

Det var därför att man levde i homosexualitet.

Likadant blir det den dag då Människosonen uppenbaras, alltså är detta ett tidstecken som vi står inför. Som människor levde i Lots tid så ska man leva innan Jesus kommer igen. Det är en sak som vi inte kan motsäga på något sätt.

Jesus säger att Sodoms levnadsstil ska bli verksam över hela jorden innan Jesus tillkommelse. Den som företräder denna livsstil idag går emot Guds skapelseordning. I Matt 18 måste jag ta med vers 6 där Jesus behandlar barn och säger: Men den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom vore det bäst om han fick en kvarnsten hängd om halsen och sänktes i havets djup. "

Förföra är här översatt från ordet skandala. Då vet alla vad det är, det är skandal. Det är skandal att förföra någon av dessa små och nu tänker jag inrikta mig lite på barnens situation i partnerskapsförhållandet. En skandal att beröva ett barn sin mamma och sin pappa. Det är skandal säger Jesus. Det är en skandal att låta oskyldiga barn bli utsatta för denna tortyr. Man våldför sig på ett barn genom att flytta det från föräldrar från mamma och pappa, antingen till två män eller till två kvinnor.

Då kan man säga att två män kan fostra barn lika bra och två kvinnor kan fostra barn lika bra. Ja det tror jag att de kan fostra så, men ändå är det emot naturen och det är en skandal när man gör på ett sånt sätt, säger Jesus. Där någon förför en av dessa små och de måste växa upp i ett sådant förhållande.

Sodom som varnande exempel nämns över 30 gånger i bibeln.

Dessa otuktssynder sitter så djupt att inte ens vedermodans straffdomar kan få människor att överge otuktssynden. Upp. 9:20 "De andra människorna de som inte dödades av dessa plågor, omvände sig ändå inte från sina händers verk eller från att tillbe demoner och avgudabilder av guld, silver, brons, sten och trä som varken kan se eller höra eller gå. Och de omvände sig inte från sitt mördande eller sin trolldom eller sin otukt eller sina stölder.

Straffdomarna kan inte övertyga människor att överge sina otuktssynder. Är inte det här en besättelse av onda andemakter? Det är så djupt rotat i människan att när straffdomarna kommer och går över vår värld så kommer inte de otuktiga att ändra sig utan man kommer att fotsätta att leva som en otuktig människa.

Det måste ju vara onda andemakter som man då är gripen av.

Ett gott äktenskapligt samliv förhindrar otuktssynder 1Kor. 7:2-5 "Men med tanke på all den otukt som finns skall mannen leva med sin hustru och kvinnan med sin man. Mannen skall ge hustrun vad han är skyldig henne och på samma sätt hustrun sin man. Hustrun bestämmer inte själv över sin kropp, det gör mannen. Likaså bestämmer inte mannen över sin kropp, det gör hustrun. Håll er inte ifrån varandra annat än för en tid, om ni inte har enats om det för att ostört kunna ägna sig åt bön och sedan vara tillsammans igen. Annars kan Satan fresta er, eftersom ni inte förmår leva återhållsamt. "

Ett gott äktenskapligt samliv där mannen ger kvinnan vad kvinnan behöver och där kvinnan ger vad mannen behöver, det förebygger otuktssynderna, säger Paulus. Förebygga säger Paulus annars kan Satan fresta er. Då kan dessa tankar komma in i vårt tankeliv och på så sätt kan vi uppleva en frestelse som man kan falla för.

Kan homosexuella befrias eller måste de plågas av denna drift inom sig? 1Kor. 6:9-11 "Låt inte bedra er. Ingen som lever i otukt eller avgudereri eller hor eller homosexualitet ... ingen sådan får ärva Guds rike. Så har somliga av er levit, men ni har låtit tvätta er rena, ni har helgats och gjorts rättfärdiga genom Herren Jesu Kristi namn och genom vår Guds ande. "

Guds ord erbjuder en kraft att leva ett rent liv. Det här bibelordet talar om vad de förut levde i. I otukt och äktenskapsbrott, men ni har låtit två er rena. Halleluja...Och Paulus säger i Titus att vi levde som slavar under alla möjliga impulser men vi mötte vår Guds och Frälsares barmhärtighet. Då frälste Han oss. Tack och lov. Ifrån otuktssynderna ifrån homosexualiteten. Det frälste Han oss ifrån. Jesus säger med tanke på Sodom och Gomorra. Om dessa hade hört samma budskap som Kapernaum så skulle de ha gjort bättring. Jesus säger alltså att man måste göra bättring. Jesu syn på homosexualitet är att göra bättring. De har tvättat sina kläder och gjort dem vita därför stå de inför Guds tron. Det finns ett reningsmedel. Ingen behöver kämpa med otukten. Ingen behöver säga, jag har en sån kamp på det här området. Alla kan bli lösta och befriade. Man kan få det om man vill ha det.

Kan homosexuella befrias från denna djävulska makt?

Ja det kan de. För kunde man bli ren i Korint från dessa abnormiteter som de levde i så kan var och en också få uppleva det. Jag tackar Gud för att Paulus har skrivit så klart och tydligt, som han har gjort i Romarbrevet och Korintebreven om de sexuella frågorna. Om dessa inte hade haft det att kämpa med så hade vi aldrig fått veta detta. Utan trott att vi hade upplevt detta på senare tid, men det har funnits genom hela historien och Gud vill frälsa varje generation ifrån dessa synder. Vi ska inte säga: Vi får acceptera detta. Vi kan inte välsigna partnerskap. Vi kan inte förena oss med det. Vi kan inte lägga våra händer på de människorna och säga: Vi välsignar er. Det kan vi inte göra då drar vi Guds misshag över våra liv, därför är det så viktigt.

Bibelns svar på frågan: Är homosexualitet en medfödd drift? Det är det inte.

Bibelns svar på frågan: Är det onda maktens spel med människor? Ja det är det och det ska vi förstå att det är på det sättet.

Amen.

Avslutning och inbjudan:

Vi sjöng "Det enda jag vet det är att nåden räcker att Kristi blod min synd min skuld nu täcker. "

Vi får aldrig tänka att vissa människor på grund av sitt syndiga liv skulle hamna utanför nåden.

Paulus säger om sig själv att han var den främste av alla syndare men att han mötte ett överflöd av nåd och barmhärtighet.

Han säger också i 1Kor. 6:9-11 då han räknar upp otukt med andra synder att alla de uppräknade synderna kan man bli frälst ifrån inklusive otukt.

Vad dessa människor som lever under otuktens slaveri behöver är en överflödande nåd. Den finns...den gäller också dessa.

Därför ska vi uppmuntra dessa som lever på detta sätt att se på nåden i Jesus Kristus.

Vi kan inte fördömma personerna ... det gjorde aldrig Jesus heller. Han visade alla han mötte djup respekt för den person de var ... ex. synderskan enligt Johannes 8 eller kvinnan vid brunnen i Sykar enligt Johannes 4. Jesus förnedrade aldrig någon ... Han erbjöd dem nåd.

Vi får aldrig förnedra någon som lever i synd. Synden kan vi inte ha fördrag med ... men människan.

Vi tror väl än att det är som Paulus säger i Titusbrevet ... lyssna: "Ty Guds nåd har uppenbarats till frälsning för alla människor, den fostrar oss till att avsäga oss all ogudaktighet och alla världsliga begärelser och till att leva gudfruktigt i den tidsålder som nu är."

Det är genom att visa alla människor nåd och barmhärtighet som vi kan vinna dem för Kristus. Vi vinner aldrig någon genom att visa kalla handen.

Vill någon ha samtal eller förbön är ni välkomna att höra av er. Jag tror inte att det är lämpligt idag att vi

bjuder fram någon i detta möte ... det kan missuppfattas.

Nu innesluter vi varandra i bön ...

Detta är den fullständiga versionen av Åke Greens predikan. Avskriften som ingår i rättsprocessen slutar vid "Villfarelser som innebär straff läste vi från romar brevet".

Predikan är hämtad från Dagens Nyheters nätupplaga 2005-05-04 kl 20.35

<http://www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=167498>

Litteratur- och Källförteckning

Litteratur

- Axberger, Hans-Gunnar,
Strömberg, Håkan
Bruchfeld, Stéphane,
Levine, Paul A. *Yttrandefrihetsrätt*, Studentlitteratur, Lund 2004.

...om detta må ni berätta... *En bok om
Förintelsen i Europa 1933-1945*,
Regeringskansliet, Stockholm 1998.
- Danelius, Hans *Mänskliga rättigheter*, Norstedts Juridik,
Stockholm 1993.
- Danelius, Hans *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis – En
kommentar till Europakonventionen om de
mänskliga rättigheterna*, 2 uppl., Norstedts
Juridik AB, Stockholm 2002.
- Danowsky, Peter m.fl. *Hets mot folkgrupp – ett brott!* Skrift från DO,
Grako HB, Linköping 1988.
- Hays, B Richard, m.fl. *Den hemlösa sexualiteten – Om homosexualitet
och kristen tro*, En antologi, Libris, Finland
2001.
- Holmqvist, Lena m.fl. *Brottsbalken – en kommentar, Del 2 (13-24
kap.): brotten mot allmänheten och staten m.m.*,
Supplement 9, jan 2003, Norstedts Juridik,
Stockholm 2003.
- Näs, Per Yngve m.fl. *Homosexualitet och bibeln*, EKHO-Stockholm,
Stockholm 1985.
- Rosenberg, Tiina *Queerfeministisk agenda*, Atlas, Stockholm
2002.
- Tiby, Eva *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns
berättelser om utsatthet för brott*,
Kriminologiska institutionen vid Stockholms
universitet, Edsbruk 1999.
- Zila, Josef *Det straffrättsliga påföljdssystemet*, 2 uppl.,
Norstedts Juridik AB, Stockholm 1998.

Domen är upprörande, pressmeddelande från RFSL 2005-02-11,
<http://www.rfsl.se/?p=324&aid=1940> 2005-04-29 kl 11.57.
Information från Medvandrararna,
www.crossnet.se/medvandrararna/omoss.html 2005-03-17 kl 12.52.
Information från Riks-EKHO, www.ekho.nu/mal.html 2005-03-17 kl 12.50.
Information från Riks-EKHO,
[www.geocities.com/westHollywood/Village/9174/bibeltolkning.html?2005
17](http://www.geocities.com/westHollywood/Village/9174/bibeltolkning.html?200517) 2005-03-17 kl 12.45.
Information från Riks-EKHO, www.ekho.nu/verksam.html 2005-03-17 kl
12.49.

Ahlefeldt, Annika, *Hammar: Greenfallet handlar inte om religionsfrihet*, artikel i Kyrkans Tidning publicerad 2005-01-26,
http://www.kyrkanstidning.se/articlepages/200501/26/20050126110852_headline457/20050126110852_headline457.dbp.asp 2005-02-02 kl 12.37.
Barkman, Clas, *Religionsfrihet kan bli hets mot folkgrupp*, artikel i DN publicerad 2005-01-29,
<http://www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=372283> 2005-02-02 kl 12.39.
Holmberg, Mats, *Brottsplats Borgholm*, artikel i DN publicerad 2005-01-29,
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1159&a=372281> 2005-02-09 kl 13.44.
Johansson, Lars, *RÅ överklagar Greens predikan till HD*, artikel i Dagens Nyheter publicerad 2005-03-09,
<http://www.dn.se/DNet/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=388329> 2005-05-02 kl 14.29.
Törnberg, Ulf, *Omstridd predikan prövas igen*, artikel i Sydsvenska Dagbladet 2005-05-10 s A7.

Otryckta källor

Debatt, debattprogram i SVT 1 2005-01-18 kl 22.00.
Uppgift från professor, jur. dr. Per Ole Tråskmans föreläsning vid Lunds universitet om fastställande av uppsåt, 2004-11-18.

Tryckta källor

BRÅ- rapport 2001:7, *Hets mot folkgrupp*, Fritzes, Tierp 2001.
BRÅ-rapport 2001:10, *Brottsutvecklingen i Sverige 1998-2000*, Fritzes, Stockholm 2001.
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU23
Prop. 2001/2002:59, *Hets mot folkgrupp, m.m.*
Prop. 2004/2005:45, *En ny sexualbrottslagstiftning*
SOU 2000:88, *Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella, m.m. Straffansvarets räckvidd*
JK-beslut 1988-03-30 Dnr 3304-87-31
JK-beslut 2004-08-20 Dnr 2900-04-31
JK-beslut 2003-01-21 Dnr 16-03-30
Riksåklagarens överklagande 2005-03-09 Dnr ÅM 2005/1081

Rättsfallsförteckning

Stenungsunds tingsrätt	2005-04-26 dom B 845-04
Göta hovrätt	2005-02-11 dom B 1987-04
Svea hovrätt	1998-02-17 dom B 239-98
Kalmar tingsrätt	2004-06-29 dom B 57-04

RH 1991:20

Kokkinakis mot Grekland Europadomstolens avgörande 1993-05-25 Målnr 3/1992/348/421.

Litteraturtips

Hilton, Johan	<i>No tears for queers</i> , Atlas, Stockholm 2005.
Rosenberg, Tiina	<i>Queerfeministisk agenda</i> , Atlas, Stockholm 2002.
Tiby, Eva	<i>De utsatta - brott mot homosexuella kvinnor och män</i> , Folkhälsoinstitutet 2000:3, Kristianstad 2000.
Tiby, Eva	<i>Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott</i> , Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet, Edsbruk 1999.